

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından.

Esas Sayısı : 2024/60

Karar Sayısı : 2024/200

Karar Tarihi : 4/12/2024

IPTAL DAVALARINI AÇANLAR:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri: Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 maddeselli (E.2024/60)

2. Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri: Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 123 maddeselli (E.2022/47)

3. Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri: Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 126 maddeselli (E.2018/95)

IPTAL DAVALARININ KONUSU:

A. 7.4/2021 tarihli ve 71.5 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunudur;

1. 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " gizlilik dereceli birimler ile ", " kesin karar ve kararlılıkların yayıncılık işlemlerine, her kademe kamu yönetimi ile ", ve " , de mülki görevleri açısından stratejik önem taşıyan birim, tesis, hizmetlerde statü ve faaliyetlerine ilişkin bilgi amaçlı olarak istihbarat edilebilirler. " ibarelerinin,

2. 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b), (c) ve (d) bentlerinin,

3. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinin,

4. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (4) üncü fıkrasında karar ve. " ibaresinin,

5. 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü fıkrasının,

6. 8. maddesinin,

a. (1) numaralı fıkrasında yer alan " ...işlemlerine ilişkin karar ve. " ibaresinin,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci fıkrasının,

7. 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " ...işlemlerine ilişkin karar ve. " ibaresinin,

8. 12. maddesinin,

9. 11 maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasıyla 31.7.1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğreticiler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 16 maddenin,

b. (4) numaralı fıkrasıyla 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sıhhi Güvenlik Kurumları Kanunu'nun 7. maddesine eklenen on ikinci fıkranın,

c. 151 numaralı fıkrasıyla 10.3.1983 tarihli ve 2863 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 13. maddesine eklenen yedinci fıkranın,

ç. 161 numaralı fıkrasıyla 25.4.2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'na eklenen ek 3 maddenin,

B. 31.3.2022 tarihli ve 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının " 11.3.2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Yürütme Kanunu ve Arayış Araştırma Kanununa göre güvenlik sarıya katılması ve arazi araştırması yapılabilmektedir." ibaresinin,

C. 1.2.2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kararın Hükümlerle Kararizamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un,

1. 39. maddesiyle 1325 sayılı Kanun'a eklenen ek 11. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan " /amburbaştırma..." ibaresinin,

2. 159. maddesiyle 10.3.2001 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbas ve Er Kanunu'nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilerek (f) bendinin,

3. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin ve (4) numaralı fıkrasına eklenen (b) bendinin,

Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 10., 13., 17., 20., 24., 25., 26., 38., 42., 48., 49., 58., 70., 96., 104., 123., 124., 128., 153. ve 174. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleridir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMLERİ

A. 7315 sayılı Kanun'un iptal talep edilen kararnamları da yer alığı;

1. 3. maddesi şöyledir:

"Hükümet güvenlik sarıya katılması ve arazi araştırması yapabilecektir"

MADDE 3- (1) Arayış araştırmaları yapmak veya yaptırmaya gelene bağlı olarak, emrî işleri veya yerel idare memurlarına istisnai olarak görevlendirme yetkisi verilir.

12) Kurum ve kuruluşlarınca belirli nitelikteki kişilerin bilgi tabanlı önemleri hakkında değerlendirmesinin, ulusal varlığını ve faaliyetlerinin ve de bu menfaatlerini zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli belgeler iftj Milli Savunma Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Başkanlığı Yardımcılığı, Millî Güvenlik ve İçişleri Bakanlığı kuruluşlarında çalışmakta olan kişilerin de ceza infaz kurumları ve tutuklanmalarında çalışacak kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak hıfızmenler, üst kademe kamu yöneticileri, özel kurumları usulüne güvenlik kurulumları ve arşiv oluşturulması ve ulusal nitelikteki kişiler ile millî güvenlik güvenliği stratejik önem taşıyan belgeler, raporlar, hizmetlerde çalıştırılan veya çalıştırılmaya sevkine başvurulmuş işbirlikçi edimler hakkında güvenlik tedbirlerinin ve arşiv oluşturulması hakkında yapılır”

2. 4. maddesi şöyledir:

“Arşiv oluşturulması

MADDE 4. 1) Arşiv oluşturulması,

a) Kişinin ulusal ve ulusal kişilerin

b) Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hıfız arşiv aramasıdır,

c) Kişi hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığıdır,

ç) Kişi hakkında keşif niteliğinde mahrem bilgiler ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Mahkemeleri Kanununun 171 inci maddesinin beşinci ve 231 inci maddesinin onuncu fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında ileriye vadedilen veya aynı nitelikte olan soruşturma ya da kovuşturmanın kapsamındaki bilgilerin,

d) Halkınla kamu güvenliği çıkarılması ya da keşif niteliğinde soruşturma cezası olup olmadığıdır

mevzuat kurullarının kabul edilmesidir

3. 5. maddesi şöyledir:

“Gizlilik tedbirleri

MADDE 5- 1) Gizlilik tedbirleri arşiv oluşturulmadaki hususlarda ilave olarak kişidir

a) Görev gerektirdiği niteliklerdeki ulusal kolluk kuvvetleri ve istihbarat birimlerindeki çalışan ve edimlerin,

b) Fehvası devlet kurumları ve kuruluşlarıyla ilişkilerin,

c) Terör örgütleri veya aynı sistemde çalışmaları kurulan örgütlerde eğitim hıfızları, istihbarat ve ilişkiler hakkında olup olmadığıdır,

mevzuat kurullarının ya da kurum güvenliği tedbirleri hususlarında devletin ulusal nitelikte tedbirlerle verilerin oluşturulması soruşturması yapılmasıdır”

4. 6. maddesi şöyledir:

"Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını kapsayan birimler"

MADDE 6 - (1) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve mahallî idare idare yetkilileri tarafından yapılır.

(2) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmakta görevli birimler, kamu görevi ile ilgili olarak görevli soruşturması ve arşiv araştırması kapsamındaki bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden gerekli bilgi ve belgeler ile **bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamında** karar ve işlemler alınma potansiyelidir.

(3) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmakta görevli birimlerce yetkilendirilmiş personel, hukuka aykırı olarak elde edilen ortamda veya bilgisayar sistemlerinde kişisel verileri diğer amaçlara kullanmaz, bu kişilerin dağıtımını, değiştirilmesini veya yayını yapılmaz. Güvenli görevi görevli olduğu veya edindiği kişisel bilgi veya belgeleri yetkili kişilerle paylaşmaz, bu da birim ve diğer kuruluşlarına veya diğer devlet kurumlarına vermez. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmakta görevli birimler tarafından bu konulara ilişkin gerekli tedbirler alınır."

5. 7. maddesi şöyledir:

"Değerlendirme Komisyonu"

MADDE 7 - (1) Yaptırılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla Değerlendirme Komisyonu kurulur. Değerlendirme Komisyonu Cumhurbaşkanlığında idare işleri Bakanlığında görevlendirileceği bir üst kademe yöneticisidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında genel sekreter yardımcısının başkanlığında hukuk uzmanlarından, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst yönetimin görevlendirileceği bir üst kademe yöneticisinden üyelerden oluşur. Değerlendirme komisyonunun üyeleriyle ilgili yapılacak işlemler hakkında, ilgili bakanlık ya da kamu kurumları bünyesindeki Değerlendirme Komisyonuna yapılır.

(2) Memur yetki veya kamu görevlilerin suçlanmalarını değerlendirilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen kişisel veriler güvenli soruşturması ve arşiv araştırması yapılmakta görevli birimlerce ilgili kurum ve kuruluş bünyesinde kurulan Değerlendirme Komisyonuna iletilir.

(3) Değerlendirme Komisyonu kendisine ilişkin verileri ilişkin mevcut ve gerekli değerlendirilmelerini yazılı olarak alınması için sorular sorar. Soruların tarafına iletilmesinde bu bilgiler alınır.

6. 8. maddesi şöyledir:

"Kişisel verilerin korunmasını ilgilendirilen temel ilkeler"

MADDE 8- (1) Güvenlik araştırmaları ve arşiv araştırmaları kapsamında kişileri işbirliği faaliyetlere konu olmaması konusunda kişisel verilerin saklanması hükümlerinden bu verilerle ilgili bu hükümlerin dışlanması ve alınması kâğıtî olarak düzenlenmiştir.

(2) Güvenlik araştırmaları ve arşiv araştırmaları kapsamında kişilerin diğer ve özel olarak saklanması verileri, işlenmeleri amaçla işlenmiş verileri ve diğer olarak saklanması

(3) Güvenlik araştırmaları ve arşiv araştırmaları kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde, 24.7.2016 tarihli ve 6694 sayılı Kuvvetli Kurulların Kurulması Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen genel hükümlere başka bir şekilde uygulanmaz. **Ancak milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili işbirlikçi faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgiler kişilere verilmemez.**

7.10. maddesi şöyledir:

"Kişisel verilerin alınması ve işlenmesi"

MADDE 19- (1) Güvenlik araştırmaları ve arşiv araştırmaları kapsamında elde edilen kişisel verilerin işlenmesi amacıyla yapılacak işlemler için her durumda işi ilgili sınırlarda değerlendirilmesine koşuluyla aşağıdaki hükümler uygulanır ve işlenir:

(2) Güvenlik araştırmaları ve arşiv araştırmaları kapsamındaki işbirlikçi faaliyetlere konu olmaması işbirlikçi araştırmaları ve arşiv araştırmaları için veriler işlenmesi amacıyla saklanır ve işlenir.

(3) Bu veriler, işleme karşı diğer kişilerin haklarına zarar vermemek üzere saklanır. İşlemlerin bu amaçla yapılması, değerlendirilme Komisyonunun birleşiminde bulunulduğu ilgili kurum ve kuruluş tarafından gerçekleştirilir."

8.12. maddesi şöyledir:

"Yürürlük"

MADDE 12- (1) Devletin güvenliğinin, ulusun varlığını ve bütünlüğünü iç ve dış tehditlerinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile güvenlik derecesi kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, birim ve kurumların sorumlularının yapılması, güvenlik sürusturularına ve arşiv araştırmalarına usul ve esasları ile diğer yapılacak işlemler ve değerlendirme komisyonlarının kurulması usul ve esasları ile ilgili konulara ilişkin diğer konular Cumhurbaşkanımızca yürürlüğe konulacak yasal mevzuatla düzenlenir."

9.13. maddesinin:

12) numaralı fıkrasıyla 1125 sayılı Kanun'a eklenen ek 16. madde şöyledir:

"Güvenlik araştırmaları ve arşiv araştırmaları"

Ek Madde 16- (Ek-1) 4762-1125/13 md.:

Millî Savunma Bakanlığı'nın ve Başbakanlık Bakanlıkça belirlenen eğitim kurumları ile Millî Savunma Üniversitesine bağlı fakülte, yüksekokul, meslek lisesi ve

2. 159. maddesiyle 6191 sayılı Karar'un 3. maddesinin 13) numaralı fıkrasına değişikliğin (d) bendi şöyledir:

"Eki Ek: 15.8.2017-KHK-694/64 md.; Arınca Kabul: 1.2.2018-7078/159 md.; Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmış olmak; güvenlik soruşturmasından sonuçlanmamış olmak; ve/veya yerleşik işyerilerde arşiv araştırılması olumsuz sonuçlanmış olmak."

3. 160. maddesiyle 6191 sayılı Karar'un 5. maddesidir:

a. (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendi şöyledir:

"Eki Ek: 15.8.2017-KHK-694/64 md.; Arınca Kabul: 1.2.2018-7078/160 md.; Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmamak."

b. (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendi şöyledir:

"Eki Ek: 15.8.2017-KHK-694/64 md.; Arınca Kabul: 1.2.2018-7078/160 md.; Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmamak."

II. İLK İNCELEME

A. E.2021/60 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zübür ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURŞUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Ridvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yılmaz SEFFERİNOĞLU, Selahaddin MENTİŞ, Hacı BAĞCI ve İrfan FIDAN'ın katılımlarıyla 24.6.2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasına inceleme aşamasına, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanması OYBİRİ İGİYELİ karar verilmiştir.

B. E.2022/47 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Zübür ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURŞUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Ridvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yılmaz SEFFERİNOĞLU, Selahaddin MENTİŞ, Hacı BAĞCI, İrfan FIDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 21.6.2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasına inceleme aşamasına, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanması OYBİRİ İGİYELİ karar verilmiştir.

C. E. 2018/95 Sayılı Başvuru Yönünden

3. İçtüzük hükümleri uyarınca Zübür ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Ergin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLLÜER, Semih KAMALI, Osman Afiferyaz PAKSÖZ, Recep KOMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURŞUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Ridvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17.5.2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasına

incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas ince emu aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME KARARLARI

A. E.2022/47 Sayılı Başvuru Yürütünden

4. 3/2/2022 tarihli ve 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "1. 4/2021 tarihli ve "313 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arayış Anketi Kanununa göre güvenlik soruşturması ve arayış anketi yapıldığına olma ..." hükmünden ibtinaline ve yürürlüğünün durdurulmasına ilişkin davanın E.2022/47 sayılı dosyadan ayrılmasına ve aralarındaki hukuki örtüşme nedeniyle E.2021/60 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemesi E.2021/60 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 13/7/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E. 2018/95 Sayılı Başvuru Yürütünden

5. 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kararı Hükümünde Kazanımını Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un:

1. 39. maddesiyle 31/7/1971 tarihli ve 1375 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 11. maddede yer alan "Güvenliğin sağlanması" ibaresinin,

2. 359. maddesiyle 10/1/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Eri Kanunu'nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasına değiştirilen (3) bendinin,

3. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin ve (4) numaralı fıkrasına eklenen (a) bendinin,

iptalidene ve yürürlüklerinin kaldırılmasına ilişkin davanın E.2018/95 sayılı dosyadan ayrılmasına ve aralarındaki hukuki örtüşme nedeniyle E.2021/60 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemesi E.2021/60 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 27/12/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

6. Davaya dilekçeleri ve ekleri, Raporlar H.İlal YAZICI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanakları ve ilgili gelen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasa ve yönetmelikler okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü üzere değiştirildi.

A. Genel Açıklama

7. MÜJGA 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Adaylarının Haklarının Gözetilmesine ve 1407 Numaralı Sakıyonehm Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin

Kanun, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının, kamu kurumu ve kuruluşlarında yetkili olmayan kişilerin, bilgi sızması olmaları halinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatlerin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimler ile askeri teşkilatlarda, emniyet ve istihbarat teşkilatlarında çalışılacak kamu personeli, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalışacak personel hakkında yapılacağı öngörülmüştür.

8. AncaK 14/7 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine 31.2.2018 tarihli ve 7070 sayılı Kanunla eklenen (8) numaralı alt bent ile devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel şartlar arasına *güvenlik soruşturması ve veya arşiv araştırması yapılmış olmak* şartı eklenmiştir. Dolayısıyla daha önce sadece mülga 4045 sayılı Kanun'da sayılan belirli görevler yönünden güvenlik soruşturması yapılacağı öngörülmüşken söz konusu değişiklik sonrasında artık tüm kamu görevlileri yönünden güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına yapılması hükme alınmıştır.

9. Mülga 4045 sayılı Kanun'un güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının kimler hakkında yapılacağı düzenleyen 1. maddesinin birinci fıkrası ile Çeşneli Şikâretinde yer alan Millî Savunma Bakanlığı, jandarma ve ceza infaz kurumları ile tutukevlerinde çalışacak personel hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmasını, anılan soruşturma ve araştırmanın usul ve esasları ile bunu yaparak merciler ve ilk kademe yöneticilerinin kimler olduğunun Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenmesini öngören kuralar Anayasa'nın 13. ve 26. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinin 3/6/2021 tarihli ve E. 2020/24, K.2021/19 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen "*Güvenlik soruşturması ve veya arşiv araştırması yapılmış olmak*" şeklindeki (8) numaralı alt bendinin de Anayasa'nın 11., 30. ve 128. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir (AYM, E.2018/73, K.2019/63, 24/7/2019).

11. Anayasa Mahkemesi mülga 4045 sayılı Kanun'un 1. maddesine 7148 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle eklenen, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılabildiği görevli birimlerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında belgellikler ile kamu kurumu ve kuruluşları arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden bilgi ve belge almaya 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Mahkemesi Kanunu'nun 171. maddesinin (5) ve 231. maddesinin (11) numaralı fıkraları kapsamında tutulan kayıtlara ulaşmaya, Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yürütülen soruşturma sonuçlarını kovuşturmaya yetkili olmaya dair kararlar ile kesinleşmiş mahkeme kararlarını almaya yetkili olduklarını hükme bağlayan ikinci fıkrası ile Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı gerekçelerle iptal edilmiştir (AYM, E.2018/163, K.2020/13, 19/2/2020).

12. 7515 sayılı Kanun'la güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması daha kapsamlı biçimde ele alınarak yeniden düzenlenmiş ve anılan Kanun'un 13. maddesinin (8) numaralı fıkrasıyla 4045 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

13. 7515 sayılı Kanun'un amaç ve kapsamını belirleyen 1. maddesinde anılan Kanun'la, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılmasına ve elde edilecek verilerin kullanılmasına ilişkin temel hükümler, söz konusu araştırma ve soruşturmaların kimler

hakkında yapılacağıdır. araştırma konusu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğuunun, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağıdır. hangi mercilerin, soruşturma ve araştırma yapacağı, bu değerlendirmeye komisyonların oluşumu ve çalışma usul ve esaslarının, veri güvenliği ile verilerin saklanması ve silinme sürelerinin düzenlediği belirtilmektedir.

14. Kanun'un 4 maddesinde arşiv araştırmasının, kişinin adli sicil kaydının, koluk kuvvetleri tarafından bilinen arayıp aranmadığının, kişi hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığına, kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesinde (3) numaralı ve 231. maddesinde (13) numaralı fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalı kapsamında olduğu ile hakkında kamu görevinden çıkarılma ya da kesinleşmiş memurluktan çıkarılma cezası olup olmadığına mevcut kayıtlardan tespit edilmesi olduğu ifade edilmiştir.

15. 7315 sayılı Kanun'un 5 maddesinde ise güvenlik soruşturmasının arşiv araştırmasındaki hususları ilave olarak kişinin, görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili koluk kuvvetleri ve istihbarat birimelerindeki olgusal verilerinin, yabancılara devlet kurumları ve yabancılarla ilişkisinin, terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle işlem birliği, ilişki ve ilişki içinde olup olmadığına, mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yapacağı hususları denetimine elverişli olacak yöntemlerle yeniden araştırılmak suretiyle tespit edilmesi olduğu belirtilmiştir.

16. Hakkında arşiv araştırması ve veya güvenlik soruşturması yapılacak kişiler anılan Kanun'un 2 maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında statüsü veya çalışma şekline bağlı olmaksızın ilk defa veya yeniden memurluğa yahut kamu görevine atanacaklar hakkında arşiv araştırmasını yapacağı öngörülmüştür (2) numaralı fıkrada ise arşiv araştırmasıyla birlikte hakkında güvenlik soruşturması yapılacaklar belirtilmiştir. Buna göre; kurum ve kuruluşlarda, yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları hâlinde devlet güvenliğine, ulusal varlığın ve bütanlığın, iç ve dış menfaatinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik derecesi birimler ile Millî Savunma Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Baskanlığı, jandarma, emniyet, sivil güvenlik ve istihbarat teşkilatlarında çalıştırılacak kamu personeli ile ceza infaz kurumları, ve tutuklarında çalışacak personeli, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler, üst kademe kamu yöneticiler, özel kurumları uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulan kişiler ile milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz bilim, proje, tesis, hizmetlerde statüsü veya çalışma şekline bağlı olmaksızın istihbarat edimleri hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması birlikte yapılacaktır.

17. Kanun 6 maddesinin (1) numaralı Ekasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve mahalli mülki idare kurumları tarafından yapılacağı belirtilmiştir.

18. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılıncaya görevli birimlerin, kendilerine tetelen taleple sınırlı olarak gizlilik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında Bakanlık ve kamu kurum ve kuruluşları arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden gerekli bilgi ve belgeler ile 4. maddenin (1) numaralı fıkrasında (1) maddesi kapsamında kamu ve kayıtları almaya yetkili olduğu düzenlenmiştir. (3) numaralı fıkrada ise güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması

yapılmakla görevli birimlerde yetkilendirilmiş personelin yasaklanan eylemlerine yer verilmmiştir. Buna göre; yetkeli personel, hukuka aykırı olarak elektronik ortamda veya bilgisayar ağlarında kişisel verilerle ilgili sorgulama yapamaz, log kayıtlarını değiştiremez veya silemez, bu şekilde elde edilen bilgileri paylaşamaz veya yayını yoluyla yayımlamaz. Güvenlik gereği öğrenildiği veya edildiği kişisel bilgi veya belgeyi yetkisiz kişilere paylaşamaz ya da basın ve yayım kuruluşlarına veya diğer kuruluşlara kamusal olarak veremez. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler tarafından bu hususlara ilişkin olarak gerekli tedbirler alınır.

19. 7 maddenin (1) numaralı fıkrasına göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla bir değerlendirme komisyonu kurulur. Değerlendirme komisyonu Cumhurbaşkanlığında İdari İşler Başkanının görevlendireceği bir üst kademe yöneticinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında genel sekreter yardımcısının, bakanlıklarda bakan yardımcısının, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst kademe yöneticinin görevlendireceği bir üst kademe yöneticinin, üniversitelerde rektör yardımcısının, valiliklerde vali yardımcısının başkanlığında, teftiş idareleri, personel ve hukuk birimleri ile uygun görülecek diğer birimlerden birer üyenin katılımıyla başkan dahil en az beş kişiden ve tek sayıda olacak şekilde oluşturulur. Millî güvenlik alanının stratejik önemi yüksek birim, oranje tesis ve hizmetlerde istihdam edilecekleri hakkındaki değerlendirme, ilgili bakanlık ve diğer kamu kurumları bünyesindeki Değerlendirme Komisyonunca yapılır.

20. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelere ve 8 maddede yer verilmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında kişisel itibari faaliyetlere konu olmayan, kendisiyle ilgili kişisel verileri hakkında bilgilendirilmesi, bu verilere erişmesi, bunların düzeltilmesi ve silinmesi taleplerine ilişkin tedbirlerin alınacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde 24/37016 tanzih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 4 maddesinde belirtilen genel ilkelere aykırı hareket edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Ancak millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili itibari faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiye verilmeyeceği onaylanarak şüpheli bu hususta istisna getirilmiştir. (2) numaralı fıkrada ise güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına konu kişisel verilerin doğru ve güncel olması, bu verilerin işlendiği amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak kullanılması gerektiği hükme bağlanmıştır.

21. Kişisel veri güvenliği ve gizliliğine ilişkin düzenlemelere 9 maddede yer verilmiştir. Buna göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler ile değerlendirme komisyonları, veri güvenliğine ilişkin önlemler alır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin her aşamasında gizliliğe uyulur. İlgili bilgi ve belgeler yasal olarak bilmesi gerekenlerden başkasına verilmeyi ve açıklanmayi. Bu Kanun kapsamında elde edilen kişisel veriler amaç dışı olarak işlenemez ve aktarılmaz.

22. Kanun'da kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesi ile ilgili düzenlemelere de yer verilmiştir. Bu kapsamda 10. maddede ayrıca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sırasında elde edilen kişisel veriler, işleme amacının ortadan kalkması halinde veya belirlenen süre sonunda değerlendirme komisyonlarının silinir ve yok edilir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına yapılan alanlardaki itibari faaliyete konu olmayan,

değerlendirme anı güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması na ait veriler iki yıldan soğukta silinir ve yok edilir. Bu veriler, işleme karşı dava açılması hâlinde karar kesinleşmeden silinmez ve yok edilmez. Mahkumelerin bu konudaki talepleri, değerlendirme komisyonunun bünyesinde bulunduğu ilgili kurum ve kuruluş tarafından karşılanır.

23. 11. maddede güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılması ve değerlendirilmesinde görevli olanlar tarafından kişisel verilerle ilgili olarak suç işlenmesi hâlinde, fiil daha ağır cezaı gerektiren başka bir suç eluşturmadığı takdirde 6698 sayılı Kanun'un 17. maddesi hükümlerinin, kabahat işlenmesi hâlinde ise anılan Kanun'un 18. maddesi hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

24. 12. maddé uyarınca da devletin güvenliğini, ulusun varlığını ve bütünlüğünü iç ve dış menfaatlerinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, birim ve kurumları tanımlanması, güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları ile buna yapılacak birimler ve değerlendirme komisyonlarının çalışma usul ve esasları ile uygulamaya ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanınca ç karlıca yönetmelikle düzenlenecektir.

25. 26/2022 tarihli ve 5649 sayılı Cumhurbaşkan kararıyla düzenlenen Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yapılışında Dair Yönetmelik 3/6/2022 tarihli ve 31853 sayılı Resmî Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Yönetmelikte güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmasına ve değerlendirme komisyonlarının çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirtmiştir:

B. 7315 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fikresindeki Yer Alan "...gizlilik dereceli birimler ile...", "...kamu kurumu ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler, üst kademe kamu yöneticileri..." ve "...ile millî güvenlik açısından stratejik önem taşıyan birim, proje, tesis, hizmetlerde statüsü veya çalıştırma şekline bağlı olmak üzere istihdam edilenler..." İbareslerinin İncelenmesi

1. "...gizlilik dereceli birimler ile..." İbaresi

a. Anlam ve Kapsam

26. 7315 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında kurum ve kuruluşlarda, yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olması hâlinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığının ve bütünlüğünün, iç ve dış menfaatlerinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimler ile Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Jandarması, Emniyet, Sahil Güvenlik ve İstihbarat teşkilatlarında çalıştırılacak kamu personeli ile vaza intaze kurumların ve tesislerinde çalışacak personel, kamu kurumu ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler, üst kademe kamu yöneticileri özel kanunları uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulan kişiler ile millî güvenlik açısından stratejik önem taşıyan birim, proje, tesis, hizmetlerde statüsü veya çalıştırma şekline bağlı olmak üzere istihdam edilenler hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının birlikte yapılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkarda yer alan "...gizlilik dereceli birimler ile ..." ibaresi dava konusu kurallı eluşturmaktadır. Bu ibareyle kurullı kurum ve kuruluşlarda, gizlilik dereceli birimlerde çalıştırılacak personel hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması birlikte yapılması öngörülmüştür.

27. Anılan Kanun'un 17. maddesinde devletün güvenliğini, ulusun varlığını ve hürriyetini iç ve dış menfaatlerinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespit, tarama ve kıymların tanımlarını yapılıması hususlarının Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

28. Davaya dilekçesinde özelle, dava konusu kuralda gizlilik dereceli birimlerin belirlenmesine ilişkin verecek şekilde bir çerçevenin çizilmediği ve bu husustaki yetkilerin doğrudan yürütmeye bırakıldığı, kamu görevine girme hakkıyla ilgili olan bu düzenleme kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kararda Anayasa'nın 2., 7., 13., 70. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

29. Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın Dördüncü Bölümünde "0. Kamu hizmetlerine girme hakkı" kenar başlığı altında 70. maddede kamu hizmetlerine girme hakkına yer verilmiştir. "Hizmete girme" başlıklı anılan maddenin birinci fıkrasında "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir" denilmek suretiyle kamu hizmetine girme hakkı güvence altına alınmıştır. İkinci fıkrasında ise "Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözlenmez" denilmiştir. Anılan hak sadece kamu hizmetlerine girmeyle değil kamu hizmetlerinde bulunmayı kalmayı da güvence altına almaktadır (AYM, E.2022/164, K.2022/87, 11-11/2021, §§ 42-48).

30. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında "Devletin, kamu idareleri teşebbüsleri ve diğer kamu kuruluşlarına genel idare esaslarına göre yürütmeye yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği arız ve surekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri ile icra edilir" denilmektedir. Kamu hizmeti geniş anlamıyla, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından, ya da bunların denetimi ve gözetimleri altında, arız görevlerini karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş olan süreli ve düzensiz etkinliklerdir (AYM, E.2017/31, K.2020/77, 24-12/2020, § 216).

31. 7315 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 111 numaralı fıkrasında statüsu veya çalıştırma şekline bağlı olmaksızın ilk defa veya yeniden memuriyete yahut kamu görevine adaylar hakkında arşiv araştırmasının yapılacağı, ayrıca anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında sayılanlar bakımından ise arşiv araştırmasına ek olarak güvenlik soruşturmasının da yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

32. Güvenlik soruşturmasının elumsuz sonuçlanması hâlinde kâhlerin kamu hizmetine alınmaması söz konusu olabilmektedir. Nitekim söz konusu Kanun'un genel gerekçesinde de ifade edildiği üzere, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında amaç, genel olarak kamu görevini ve özel olarak arız icra edilecek görevin gerektirdiği nitelikleri hazırlanıp elzmadığını tespitidir. Kamu hizmetine alınmada görevin gerektirdiği genel ve özel niteliklerden başka bir ayırım gözlenmez. Bu husus gözettiğinde, arşiv araştırmasıyla birlikte haklarında güvenlik soruşturmasına da yapılacak personeli düzenleyen kuralda, kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getirileceği açıktır.

35. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, ezilme durumuna düşürülmez*" yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasa'nın sığınış ve ruhuna demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz" denilmektedir. Buna göre kamu hizmetlerine girme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen, sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

34. Bu itibarla kamu hizmetlerine girme hakkını sınırlamaya yönelik kanunî bir düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasa, kurulların keyfiliğine izin vermeyecek şekilde belirli, ölçülebilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

35. Başvuran temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanunî düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuskuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve rasnel olması, ayrıca kamu hizmetlerini keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler, hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukukî normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylemleri ve işlemlerinde devlete güven duyduğunu, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Değişiklik Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

36. Kanun koyucu "*güçlük dereceli birimler*" ifadesini açık biçimde sadece kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayacak şekilde kullanmamıştır. Nitekim Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü bendinde "*kurum ve kuruluş*" ibaresinin, güvenlik soruşturması ve veya arşiv araştırması yapılmasını talep eden kamu kurum ve kuruluşları ile millî güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan kamu kurum, proje, tesis ve hizmetleri yerine getiren diğer kurum ve kuruluşları kapsayacağı hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin gerekçesinde de kurum ve kuruluş tanımları, kamu kurum ve kuruluşları niteliğinde nitelenen ancak yüksek teknoloji gerektiren az-gçe faaliyetleri, bilişim teknolojileri ve savunma sarayı gibi millî güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan proje, tesis ve hizmetleri yerine getirilmesinde rol alan diğer kurum ve kuruluşları da dâhil edildiği belirtilmiştir. Nitekim söz konusu maddenin gerekçesinde belirtilen bu hususa Kanun'un 3. maddesinin dava konusu ibaresinin de yer aldığı (2) numaralı fıkrasının devamında "*millî güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan proje, tesis, hizmetler ve sığınış veya kalkınma politikasıyla bağlantılı olmalarının istisnalar dışında*" şeklinde ayrıca yer verildiği anlaşılmaktadır.

37. Aynıla fıkra da, hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak kişiler tespit edilirken kanunlardan ve birlimlerden hareket edilmiştir. Söz konusu fıkra ya göre Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, jandarma, emniyet, sivil güvenlik ve istihbarat teşkilatlarında çalıştırılacak kamu personeli ile ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalıştırılacak tüm personel kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler, üst kademe kamu yöneticileri, özel kamular, uyanınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını tabii tutulan kişiler hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması gerekmektedir. Söz konusu fıkra da yer alan dava konusu kanun, çalışılan kurum

veya kuruluşu değil birimi esas alarak ikinci kategorideki kişilerin kimler olacağını düzenlemektedir. Bu itibarla kuralın kamu kurum ve kuruluşlarındaki gizlilik dereceli birimleri kapsadığı sonucuna varılması mümkündür.

38. Öte yandan her kurum ve kuruluşun teşkilat yapısının farklı olabileceği gözlemlendiğinde kurum köyucüğün hangi birimlerde çalışanlar hakkında güvenlik soruşturması yapacağına tek tek belirlemesinin güç olduğu aşikar. Kanun'da genel çerçeveye çizildikten sonra bu belirlemenin teknik bir mesele olması ve gerçekleştirilmesinin gerekebilmesi nedeniyle yürütmeye bırakılmasında kamuilik ilkesiyle çeyişen bir yön bulunmaktadır.

39. Bu bağlamda Kanun'da oluşturulan sistemde gizlilik dereceli birimler; başlıkları olduğu hususunda belirli bir çerçeveyin eylemliği görülmektedir. Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bu hususa ilişkin olarak kanunun eylemli bazı bilgi ve belgelere sahip olma ölçütüdür. Bu bilgi ve belgeler, *kurum ve kuruluşlarda etkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları halinde idare güvenliğinin, ulusal güvenliğinin ve kamu güvenliğinin iç ve dış güvenliğini zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerdir.* Bu tür bilgi ve belgeyi bulandıran birimler ise gizlilik dereceli birimlerdir. Bu açıyla kuralın belirli, ulaştırılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kamuilik şartını taşıdığı sonucuna varılabilir.

40. Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren kurallarda Anayasa'nın 13. maddesine uygunluğu denetlenirken sınırlamanın kanuna dayanması yeterli olmayıp aynı zamanda anayasal bağlamda meşru bir nedenle de dayanması gerekmektedir.

41. Anayasa'nın kamu hizmetine girmeye hakkını düzenleyen 70. maddesinin ikinci fıkrasında, hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözlemlenmeyeceği öngörülerek, bir yandan kamu hizmetine alınmada aranacak koşulların belirlenmesi hususunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanınmış, diğer yandan da söz konusu koşullar belirlenirken bu hakka getirilecek sınırlamaların ancak görevin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması halinde mümkün olabileceği ilade edilmiştir. Akadik takdirde getirilen sınırlamanın anayasa bağlamında meşru bir nedenle dayandığı söylenemez (AYM, E.2020/14, K.2020/58, 15/10/2020, § 19).

42. Kamu hizmetine girmeye veya kamu hizmetlerinde bulunmayacak olmaya sınırlama getiren bir kuralın meşru amaçlarına varıldığına ilişkin tespit ancak görevin gerektirdiği nitelik kavramından ne anlaşılması gerektiğinin ortaya konulmasıyla mümkündür. Anayasa'nın 70. maddesi görev ile nitelik arasında sıkı bir ilişki ve bağın olduğunu, bunun dışında hizmete alınmada hiçbir nedenle gözlemlenmeyeceğini, daha açık bir anlatımla ayırımı yalnızca görev-nitelik ilişkisi yönünden yapılması gerektiğini öngörmektedir. O halde görevin, onun gerektirdiği nitelik birbirinden ayrı değildir. Buna göre, eylemli nitelikler görevlerde bulunmadıkça o görev yerine getirilemeyecek ya da görev işi bir biçimde yerine getirilemeyeceyse buna ilişkin niteliğin görevin gerektirdiği nitelik olarak kabulü mümkün olacaktır (AYM, E.2024/26, K.2024/83, 14/3/2024, § 24).

43. Kamu hizmetlerinin belli bazı özelliklerinin olduğu ve bu hizmetleri gören kamu görevlilerinin ve işyeri statüsüne bağlı bulunduğu bilinen bir gerçektir. Kamu görevlilerince kanunlarla aranan nitelikler ve onlar hakkında kanunlarda öngörülen kısıtlamalar, kamu hizmetinin etkin ve verimli bir biçimde yürütülmesi amacıyla yürürlükte olabilir. Bu nedenle bir kamu hizmetine alınacaklarla ilgili sınırlamalar getirilirken doğrudan doğruya, o hizmetin

gereklere göre gözönünde tutulması, başka bir deyişle sınırlı nitelik ve sınırlanmalarla hizmet arasında geçişlere uygun, nesnel ve zorunlu bir neden sonuç ilişkisinin kurulması gereklidir (benzer değerlendirmeler için bkz. AYİM, F.1978/19, K.1979/19, 9/10-1979, F.2024/26, K.2024/83, 14/3/2024, § 25).

44. Arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kamu hizmetlerinin belli bazı özelliklerinin de gözetilmesi suretiyle kamu hizmetine ulaştırılacak bu niteliklere uygun olup olmadığının tespit edilmesini sağlayacak bir araştırma niteliği taşımaktadır. Nitekim Kanun'un 6. maddesinin 13) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerin, kendilerine iletilen taleple sınırlı olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında bilgi, belge ve kayıtları elde edeceği, 7. maddede ise memurlar veya kamu görevlilerine uygunluğun değerlendirilmesini sağlayacak, yorum içermeyen olgusal verilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerce değerlendirilme komisyonlarına iletileceği ve bu komisyonların kendilerine iletilen verilere ilişkin nesnel ve gerçekçi değerlendirmelerini yazılı olarak atamaya yetki i amine sunacağı, nitelikler tarafından istendiğinde de bu bilgilerin malikanelere sunulacağı hüküm altına alınmıştır.

45. Hangi kamu hizmet bakımından güvenlik soruşturmasının gerekli olup olmadığı husus; kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Kanun koyucu, gizlilik dereceli birimleri bu kapsamda alınmasını, söz konusu ibarelerin yer aldığı fıkrada belirtildiği üzere; bu tür ibarelerde, yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları halinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gerçeğiyle gerekli görmüştür. Bu itibarla kuralın, millî güvenlik kapsamında görevini gereği nitelikler, tespit edilebilir şekilde arayan anlamda meşru bir amacı gözettiği anlaşılmaktadır.

46. Öte yandan kamu hizmetine girme hakkına yönelik bu tür ayırmaların iftiharî olup olmadığına da incelenmesi gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *oçibetlik* ibaresi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkedeki oluşmaktadır. *İftiharılık*, öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amaç gerçekleştirilme elverişli olmasını gerektirir, ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaçta daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengeyi gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

47. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyetleri bulumna yükümlülüklerini bulunduğu belirtilmiştir. Anlar, hükmü uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Delaysıyla anlar; hususlar çerçevesinde kamu kaynakları, kamu görevlisi olarak istihdam edilen veya edilecek bireylerle ilgili olarak bir takım tedbirler alma ve bu yükümlülüğe uymayanlar hakkında yaptırım uygulama konularında takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

48. Belli kamu hizmetlerini yürütecek kişilerin güvenlik yönünden soruşturulmasını, millî güvenin sağlanması bakımından elverişli bir araç olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Devletin millî güvenin sağlanması konusundaki amaçlar belirtmede

takdir yetkisinin bulunduğu ve kişiler hakkında belirli bir düzeyde araştırma yapılması zarfı için kamu görevinin gerektirdiği niteliğin ya da kamu görevi bakımından bu kişilerin istihbaratın tehlike arz etmediğinin anlaşılmasının önemli olduğu gözetildiğinde kuralda getirilen sınırlamaların gerekli olmadığı da söylenemez.

49. Kurum ve kuruluşların gizlilik derecesi birimlerinde görev yapacak kişilerin, kamu düzeni ve milli güvenliğin korunması amacıyla güvenlik soruşturması kapsamına alındığı anlaşılmaktadır. Ayrıca kurulla, kamu kurum ve kuruluşlarının tamamında görev yapacak kişiler değil, kurum ve kuruluşların gizlilik derecesi birimlerinde görev yapacak olanlar güvenlik soruşturması kapsamına alınmak suretiyle kuralda sınırlı bir çerçevede çizilmiştir. Öte yandan güvenlik soruşturması neticesinde kişilerin kamu hizmetine atanmalarının yapılmaması yönündeki işlemin yargı denetimine tabi olduğu da açıktır. Kanun'un 10. maddesinin 331 numaralı fıkrası ise alınmaması neden olan güvenlik soruşturması kapsamındaki bilgi ve belgelerin yargı mercilerine istenebileceğini ve bu talebin yetkili mercilerce karşılanacağını hüküm altına almaktadır. Dolayısıyla kişilerin kamu hizmetine alınmaması sonucunu doğuran kamu güveni işleminin dayanaklarını yargı mercilerine temettüleri eceği anlaşılmaktadır.

50. Bu itibarla maddelerin ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sâik kalarak faaliyetde bulunma yükümlülüğü de gözetildiğinde, kanun koyucunun özel önem atfettiği bazı kamu hizmetlerinde görev yapacaklar hakkında güvenlik soruşturmasını bir şart olarak öngörmesinin, söz konusu kamu hizmetlerinde görev alacaklar bakımından aşırı bir külfet doğurduğu söylenemez. Bu itibarla kurulla kamu hizmetine girme hakkına getirilen sınırlamanın orantılı ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şekki HAKYEMEZ, Seînhâdîdî MENLİŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşte katılmamışlardır.

Kurulan Anayasa'nın 2., 7 ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülürse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13 ve 70 maddeleri yönünden, yapılan değerlendirmeler kapsamında ve alınması sırasında nedeniyle Anayasa'nın 2., 7 ve 128 maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmaması gerek görülmemiştir.

2. "... kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler,..." ibaresi

n. İptal Talebinin Gerekçesi

52. Davaya dilekçesinde özetle, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenlerin devletin güvenliğini ilgilendiren hassas ya da gizli bilgilerle vâkıf olmalarını mümkün olmadığı, buna rağmen güvenlik soruşturmasına tabi tutulacaklar kapsamına alınmaları, güvenlik soruşturmasında yapılacak araştırmaların görevin gerektirdiği niteliklerle ilgisinin bulunmadığı dolayısıyla kuralın kamu yararı amacıyla yapılmadığı, bu durumun eğitim ve öğretim hakkına da zarar vereceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 42. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

53. 10.5.2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

54. Kural, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler hakkında arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının birlikte yapılmasını hukum altına almak suretiyle kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getirmektedir.

55. Kural kapsamında bazı kamu görevlileri hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılabacağı açık ve net olarak düzenlendiğinden kuralın konuluk şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

56. Belirli kamu hizmetlerinde görev alacak kişiler hakkında arşiv araştırmasıyla birlikte güvenlik soruşturmasının da yapılması hususunu kanun koyucunun takdir yetkisinde olduğu açıktır. 7315 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*...güvenlik soruşturması ile...*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde meşru amaç yönünden belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

57. Ayrıca eğitim ve öğretim hizmetlerinin çocuk ve gençlerin haklarını üstünlüğünü benimsemesinin insan haklarına saygılı, demokratik ilke ve değerleri özümsemiş bireyler olarak yetişirebilmesi bakımından özel önemi olan bir kamu hizmeti olduğu hususunda tartışma bulunmamaktadır. Bu itibarla öğretmenlerin devletin insan kaynağını yetiştirilmesinde bakılmayan önem taşıdıkları ve özel bir kamu hizmetini yerine getirebilmek için çalışmaları gerektiği kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapacak öğretmenlerin de güvenlik soruşturması kapsamına alınmasını öngören kuralın kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak yönünde meşru bir amacının olduğu anlaşılmaktadır.

58. Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*...güvenlik soruşturması ile...*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimiyle açıklılık ilkesi yönünden belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

59. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Yusuf Şekir İHAKYEMEZ, Selahaddin MENCİŞ ve Kerem YAŞAR bu görüşte katılmamışlardır.

KURALIN Anayasa'nın 2., 10. ve 42. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülüyorsa, bu bağlamda bahretilen hususların Anayasa'nın 13. ve 70. maddeler yönünden yapılan değerlendirilmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 10. ve 42. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. "...üst kademe kamu yöneticileri..." İbaresini

a. İptal Talebinin Gerekçesi

60. Davaya dilekçesinde özetle: dava konusu kuralda üst kademe yöneticisi kavramının tanımlanmadığı, bu hususta Cumhurbaşkanına doğrudan yetki tanındığı, bu durumun kamu hizmetine girme hakkının kanunla sınırlandırılması ile memurların ve diğer kamu görevlilerinin atanması, nitelikleri gibi hususların kanunla düzenlenmesi ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek Kuralın Anayasa'nın 2, 7, 13, 76, 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu iddia sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. Kural, üst kademe kamu yöneticileri hakkında görev atanması ile birlikte güvenlik soruşturmasının da yapılacağını hüküm altına almak suretiyle kamu hizmetine girme hakkını sınırlama getirmektedir.

62. Anayasa'da yer verilen *üst kademe kamu yöneticileri kavramı*, belirli bir kamu hizmetini yürüten kamu kuruluşunun hiyerarşik bakımından üst düzeylerinde görev alan ve aynı zamanda o hizmet alanıyla ilgili kamu politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında etkin bir otoriteye, yetki ve sorumluluğa sahip olan kişileri ifade etmektedir (AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, § 81; E.2018/120, K.2023/71, 11/10/2023, § 34-35).

63. Bu nitelikli kurum içinde kâhıs arlarında belirli bir yetki ve idare, başka bir deyişle yönetim yetkisine sahip olmakla birlikte kurumun görev ve yetkileri çerçevesindeki politikaların belirlenmesi sürecine katılanların yönetim yetkisi bu politikaların uygulanmakla ilgili olan yöneticilerin ya da kurumun hizmet alanıyla ilgili kamu politikalarının tayininde sadece istişari nitelikte rol alanlar kişilerin üst kademe kamu yöneticisi olarak kabul mümkün değildir (AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, § 82; E.2018/120, K.2023/71, 11/10/2023, § 36).

64. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde benimsenen temel esastan biri üst kademe kamu yöneticilerinin bazı Cumhurbaşkanları tarafından atanmasıdır. Kendilerini atayan Cumhurbaşkanı ile görevde gelmeler esası benzeri şekilde üst kademe kamu yöneticilerinin Cumhurbaşkanı ile birlikte görev yapıp onunla birlikte görevden gelmeler yönündeki yaklaşımlar da bu ilkenin bir sonucudur. Bununla birlikte bir normun üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesine ilişkin olup olmadığı Cumhurbaşkanlığı Kararnameyi (CRK) koyucu niteliğinden bağımsız olarak, onunla ilkeleler çerçevesinde her bir kurum özelinde özerk şekilde ele alınması biras denetlenen görevi Anayasa Mahkemesine aittir (AYM, E.2019/111, K.2023/63, 5/4/2023, §§ 69, 83).

65. Ayrıca ilgili kurumun hiyerarşik bakımından üst düzeylerinde görev alma ve aynı zamanda o hizmet alanıyla ilgili kamu politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında etkin bir otoriteye, yetki ve sorumluluğa sahip olan üst kademe kamu yöneticilerinin belirlenmesinde esas alınacak ölçülerdenendir (AYM, E.2018/120, K.2023/71, 11/10/2023, § 40).

66. Bu nitelikli üst kademe yöneticilerinin atanması bir kavram olarak Anayasa Mahkemesinin ortaya koyduğu ölçüler çerçevesinde belirlenebilir nitelikte olduğu, bu yönüyle kuralın kanunilik şartını sağladığı anlaşılmaktadır.

67. Kamu kurum ve kuruluşlarının üst kademelerinde görev alan ve aynı zamanda o kurumun alanıyla ilgili kamu politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında etkin bir otoriteye, yetki ve sorumluluğa sahip olan üst kademe kamu yöneticileri hakkında güvenlik soruşturması yapılması kararın uygulanmasında tekil yetkisinde olup bu ilânla kamusal yetkileri taşıyan kişiler hakkında güvenlik soruşturması yapılması kamu düzeni ve millî güvenliğinin korunması amacıyla hizmet etmektedir. Değişiklikle kuralın meşru bir amaca yönelik olduğu açıklanmıştır.

68. 7315 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "... *güvenlik soruşturması birimler ile* ..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde ölçülebilir ilkesi yönünden belirlenen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

69. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 7., 104. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ideri savunmuş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 70. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 104. ve 128. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmamasına gerek görülmemiştir.

4. "...*ile millî güvenlik açısından stratejik önemi ağır birim, proje, tesis, hizmetlerde statüsü veya çalıştırma şekline bağlı olmaksızın istihdam ediller.*..." ibaresi.

a. İptal Talebinin Gerekeşi

70. Davanın dilekçesinde özetle, millî güvenlik açısından stratejik önemi ağır birim, proje, tesis ve hizmetlerin neler olduğu konusunda dava konusu kuralda bir belirliliğin bulunmadığı, kamu görevlisinin yarı sivil özel hukuk hükümlerine tabi çalışacaklarına da anılan maddedeki birim, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilmeleri halinde güvenlik soruşturmasına tabi tutulacakları, kuralda belirtilen hususlarla ilgili yürürlükte olmayan düzenleme yapma yetkisinin verildiği, bu durumun yasama yetkisinin devredilmezliği ve hukuk devleti ilkesi ile kamu hizmetine girme ve çalışma haklarını ihlal ettiği, ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden kanunla düzenleme ilkesiyle çeliştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 13., 48., 49., 70. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

71. Anayasa'nın "Çalışma ve Mesleki Hakkları" başlıklı 48. maddesinde "*Devlet, işçilerin istihdamı altında çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurarak serbesttir. Devlet özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklilikleri ve sosyal amaçlarına uygun yurtdışını, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır*" denilerek çalışma ve teşebbüs özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

72. Çalışma özgürlüğü kavramı çalışıp çalışmama, çalışacağı iş seçme ve çalışacağı yer ayırma özgürlüğünü korumakta ve ticari olarak bağımlı çalışma hakkı kadar işsiz ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içermektedir. Çalışma özgürlüğünün bir parçası olan teşebbüs özgürlüğü de her gerçek veya özel hukuk tüzel

kişinin tercih ettiği alanda (kısıtlı-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girilmesini ve faaliyetiyle mesleğin, devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütülmesini güvence altına almaktadır (AYM, E.2019/48, K.2019/74, 19.9.2019, § 14).

73. Anayasa'nın 49. maddesinde çalışmanın herkesin hakkı ve üdevi olduğu, devletleri çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışmaya hayatını geliştirmek için çabalarını ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Çalışma özgürlüğü, herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmaması ilüde eder. Birincisi özgürlüğüne kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise birincisi özgür iradesiyle seçtiği mesleği veya işi iera etmesi, devletleri de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gerekli tedbirleri almaktadır (AYM, E.2016/141, K.2018/27, 28.2.2018, §§ 13-16).

74. Kurulan, millî güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje, tesis ve hizmetlerde statüsü veya çalışma şekline bağlı olmaksızın istihdam edilecekler hakkında da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının birlikte yapılması öngörülmele suretiyle çalışma hakkı ve özgürlüğüne sınırlama getirilmektedir.

75. Hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak kişilerin yer alacağı her bir birim, proje, tesis ve hizmetin yanında ayrı ayrı belirtilmesinin gücüğü ortadadır. Bu bakımdan kanun koyucunun söz konusu birim, proje, tesis ve hizmetleri millî güvenlik açısından stratejik önemi haiz olarak sınırlaması ve bu kapsamda bir çerçeve oluşturması, gelişen ve değışen koşullara göre bu birim, hizmet ve projelerin millî güvenlik açısından stratejik önemi sahip olup olmadığının değerlendirilmesinin yürütmeye bırakılması gerekli olabilir. Nitekim kanun koyucu, kuralda yer alan birimlerin hangileri olacağı hususunda 77/5 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle Cumhurbaşkanını tarafından çıkarılarak yönetmelikle belirlermiştir.

76. Yönetmelik'in "*Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında alınacak önlemler*" başlıklı 11. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (E) bendi ile 181 numaralı fıkrası kapsamında millî güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje, tesis, hizmetler, statüsü veya çalışma şekline bağlı olmaksızın istihdam edileceklerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmasına ilişkin taleplerde, ilgili veya bağlı bakanlık veya kamu kurumu ve kuruluşu tarafından bu birim, proje, tesis veya hizmetin millî güvenlik açısından taşıdığı stratejik önemin gerçekleştirilerek belirtileceği düzenlenmiştir.

77. Bu itibarla kanunun belirli ve öngörülebilir olduğu ve kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

78. Anayasa'nın 48. ve 49. maddeleriyle çalışma hakkı ve özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da ö hakları doğrudan doğruya kayıtlanan bazı sınırlamaları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

79. Anayasa'nın 5. maddesinde demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hakları ve

adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlıyor, siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlanmaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

80. Kurala kapsamında millî güvenlik açısından stratejik önemi hariz birim, proje, tesis ve hizmetlerde statüsü veya çalıştırma şekline bağlı olmaktır istihdam edilecekler hakkında da güvenlik soruşturması yapılmasını kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması şeklindeki meşru bir amaçla yfnetlik olduğu açıklar

81. Kuralda belirtilen örnekteki birim, proje, tesis ve hizmetlerde görev yapanların elde edebilecekleri belge ve bilgilerin devletin güvenliği bakımından önemli sonuçlar doğurabileceği açıktır. Dolayısıyla bu kişilerin istihlamları edöfere hiçbirleri önemi olmamasını güvenlik soruşturması kapsamına almalarını söz konusu meşru amaçla bağlama haklarınılar elverişli ve gerekli bir tedbir olmadığı söylenemez

82. Anılan Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " *güvenlik dereceli birimler ile* " ibaresinin Anayasa'ya aygırluk denetiminde ölçütölük ilkesi yönünden belirlenen gerekçeler bu kural yürürlükten de geçerlidir

83. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 70. ve 128. maddeleriyle ilgili görülmemiştir

C. 7315 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b), (c) ve (ç) Bentleri ile 6. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve..." İbaresinin İncelenmesi

1. (b) ve (c) Bentleri

a. İptal Talebinin Gerekçesi

84. Davaya dilekçesinde özetle; kuralda öngörülen kişi hakkındaki azama kararının çeşitli nedenlerle verilebileceği bu durumu suç işlediği anlamına gelmediği, dolayısıyla kural kapsamındaki aramaya ilgili ölçütlerin belirlenmediği, bu suretle kararın suçlu gibi değerlendirilerek kamu görevine alınmasına olası olduğu, ayrıca "meydana kişiler hakkında hangi nedenlerle, ne şekilde ve hangi makamlarca tahdit kararı verileceği hususunda da bir belirliliğin bulunmadığı, tahditte ilgili verilerin nasıl değerlendirileceğine ilişkin bir düzenlemeye de yerilmediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 11., 18. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

85. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kuralî ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden de incelenmiştir.

86. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında kişinin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiştir; aşırı ve fıkрасında da "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasını ilgilendirilen özel ve tüzel kurumlar düzenlenir" denilerek kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

87. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının, kişinin insan onurunu korunması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçim olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verileri sadece işleme şeklindeki sınırlamaya karşı değil kişisel verilerle yönelik her türlü sınırlamalara karşı güvence getirdiği anlaşılmaktadır (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, § 85).

88. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere "... adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kendisine ait ve başa kovan bilgiler değil, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, vergi kimlik numarası, pasaport numarası, izleme kayıtları, cesim, fotoğrafı ve ses kayıtları parmak izleri, IP adresi e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimden hareketle kişileri, grup üyelikleri, aile bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişiyi dışardan veya dışarıyla olarak belirleyebilir olan tüm veriler..." kişisel veri olarak kabul edilmektedir (AYM, E.2013/122, K.2014/74, 9/4/2014; E.2014/149, K.2014/151, 2/10/2014; E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014, E.2014/180, K.2015/39, 19/3/2015, E.2015/32, K.2015/102, 12/11/2015).

89. Güvenlik araştırması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen veriler kişisel veri olup güvenlik araştırması ve arşiv araştırması kapsamında kamu menfaati temelinde özel yaşamıyla ilgili sorular sorulması da dâhil olmak üzere bir bireyin özel hayatı, iş ve sosyal yaşamıyla ilgili bilgilerinin alınması, kaydedilmesi ve kullanılması kişisel verilerin korunması isteme hakkına sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 169). Buna göre, 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin dâve kısmı (b) ve (c) benzerinde düzenlenen kısmın kolluk kuvvetleri tarafından arşiv amaçla elde edilmesi veya kişi hakkında tabii işlem olup olmadığına ilişkin bilgiler kişisel veri niteliğinde olup bu tür bilgilerin toplanmasına ilişkin veren kural arşiv amaçları hakkında yönelik sınırlama getirilmektedir.

90. Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir.

91. Bu kapsamda kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının sınırlanmaya yönelik düzenlemelerde kamu amaçlarınınca istenecek bilgi ve belgelerin neler olduğu, bunların ne şekilde kullanılacağı, hangi şartlarda ne kadar süreyle muhafaza edileceği, ilgililerin söz

konusu bilgilere ulaşamaz nitelikte bulunup bulunmadığı, bilgilerin belirli süre sonunda imha edilip edilmeyeceği, edilecekse hangi usulün uygulanacağı, keyfi uygulamalara yetki aşımını karşı yapılacak denetim ve uygulanacak yaptırımla ilişkin konularına ayrıntılı olarak yer verilmektedir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 171; E.2018/163, K.2020/13, 19/2/2020, § 16; E.2020/24, K.2021/39, 16/6/2021, § 48; E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 133; E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 796; *Fatih Sarıman*, [GK], D. No: 2014/7256, 27/2/2019, §§ 89, 90; *Turgut Duman* [i.B], B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 88, E.2021/28, K.2024/1, 18/1/2024, § 14).

92. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği kararlarda, kişisel verileri işleyen kamu gerçek ve tüzel kişilerin 6698 sayılı Kanun kapsamında olduğundan harekete geçmeleri gerektiği konusunda özel bir düzenleme yer alması dahi anılan Kanun'daki genel hükümlerin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden gerekli güvenceleri karşıladığını belirtmiştir (bkz. AYM, E.2021/84, K.2022/117, 13/10/2022, §§ 65-73; E.2020/67, K.2022/39, 9/11/2022, §§ 54-59; AYM, E.2021/28, K.2024/11, 18/1/2024, § 15).

93. Diğer yandan 7315 sayılı Kanun'un "*Kişisel verilerin korunmasını ilgilendirilen temel ilkelere*" başlıklı 8. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde "*Güvenlik önlemlerinin ve arşiv araştırması kapsamındaki yürütülen iş ve işlemlerin, 24/3/2019 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa 4. maddesinde belirtilen genel ilkelere uygun hareket edilmez*" hükmüne yer verilmiştir. 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesine ise "(1) *Kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenir.* (2) *Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur: a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, b) Doğru ve gerçekliğinde güvenilme, c) Belirli amaç ve meşru amaçlar için işleme, ç) İşlendiği amaçla sınırlı, süreli ve ölçülü olma, d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendiği amaç için gerekli olan veri kadar sınırlıdır. e) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendiği amaç için gerekli olan veri kadar mahafaza edilme*" güvencelerini içermektedir. 7315 sayılı Kanun'da 6698 sayılı Kanun'un kişisel verilerle ilgili güvencelerini genel olarak çerçevesini belirleyen 4. maddesine atıl yapılması, anılan Kanun'un öngörülmesi diğer güvencelerin göz ardı edilmesi sonucunu doğurmamaktadır. Söz konusu genel ilkelere yapılan atıl bu hükmün ayrıntıların ortaya koyan bütün güvenceleri de kapsadığıdır.

94. Bununla birlikte Kanun'un "*İstisnalar*" başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde "*Kişisel verilerin milli savunmayı, milli güvenliği, kamu güvenliği, kamu güvenliğini veya ekonomik güvenliği sağlanmasına yönelik olarak kamuya güven ve yetki verilmiş, kamu güven ve karayolları taşıtından yararlanma amacıyla koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi*" hâlinde söz konusu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

95. Dolayısıyla yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından millî güvenlik, kamu güvenliği ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla öleyici, koruyucu ve istihbarî faaliyetler kapsamında elde edilen kişisel verilerin işlenmesinde 6698 sayılı Kanun hükümlerinde yer alan güvenceler geçerli olmayacaktır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 806; E.2021/28, K.2024/11, 18/1/2024, § 18).

96. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinde arşiv araştırması kapsamında yetkili makamlarca elde edileceği belirtilen verilerin tamamı, kişi hakkında devlet yetkili birimlerince gerçekleştirilmiş yargısal ve/veya idari nitelikli kararlar ile kişi hakkında devam

eder veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olguların tespitinden ibarettir. Esas itibarıyla bu kapsamda elde edilecek veriler, genel olarak bir itibarın faaliyetini gerektirmeksizin daha önceden elde edilmiş ve çoğunlukla kişi hakkında bir idari ve yargısal kararın sonuçlandırılmasıdır. Dolayısıyla arşiv araştırması kapsamında elde edilecek bu tür verilerin 6698 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendiyle istisna kapsamına alınan hususlara ilişkin olmadığı ve anılan Kanun'un öngördüğü güvencelere tabi olduğu sonuçlarına varmak mümkündür.

97. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde arşiv araştırması kapsamında kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığını mevcut kayıtlardan tespit edilmesi ve kişi hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığının arşiv araştırmasına konu edileceği düzenlenmiştir.

98. Kolluk kuvvetleri tarafından aranma, 5271 sayılı Kanun'da düzenlenen bir suç işlenmesi kapsamında çoğunlukla soruşturma evresinde çapın üzerine gelmeyen veya çapın yapılamayan şüpheli hakkında savcının talebi üzerine suçlu ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenmiş olması, kişinin adresinin tespit edilememiş olması, yurt dışında bulunması gibi nedenlerle hakkında çıkarılan yakalama kararı kapsamında aranıyor olmasıdır. Anılan Kanun'a göre bu kapsamdaki bir zorla getirme usulü, sadece şüpheli ve sanık bakımından değil, çapına uymayan tamim, bilhikisi, mağdur, şikâyetçi hakkında da uygulanabilmektedir.

99. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bir malikeme kararına ya da kararda öngörülen bir yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla da kişinin özgürlüğünden yeksun bırakılması gerekli olabilir ve kişinin bu kapsamda aranıyor olması da mümkündür. Bununla birlikte arşiv araştırmasıyla amaçlarının kişinin temel olarak kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından risk teşkil edip etmediğini tespit ettiği olduğu görüldüğünde kuralla kişi hakkındaki her türlü aramanın değil bir suç soruşturması ve kovuşturması kapsamında bir araştırma var olup olmadığının tespitinin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

100. Diğer yandan tâhîdî Arapça kökenli bir kelime olup sınırlama, çevreleme, çevresini daraltma anlamına gelmektedir. 7315 sayılı Kanun'un dava konusu (ç) bendinde kişi hakkında uygulanan tahdit işlemlerin bahsedildiği. Hukukumuzda kişi hakkında uygulanan tâhîdî işlemlerin kısır temel hak ve özgürlüklerine yönelik sınırlama kısıtlama niteliğindeki işlemler olduğu söylenebilir.

101. Tahdit işlemine ilişkin olarak kuralla getirilen herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Bu itibarla tâhîdî işlemlerin tamamının sorul kapsamında kaldığı düşünülebilir ise de arşiv araştırmasıyla hedeflenenin, kişinin kamu güvenliğini yerine getirirken milli güvenlik ve kamu düzeni açısından tahdit oluşturup oluşturmayacağına tespiti olduğundan kuralla arşiv araştırmasına konu olan tahditin bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

102. Hukuk sistemimizde tahdit işleminin hangi hâllerde yapıldığına tespiti bakımından 15.7.1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun gözönünde bu arduzu olması mümkündür. Anılan Kanun'un pasaport tâhîdî işlemlerine dayanak teşkil eden 22. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine göre yurt dışına çıkarmaları, mahkemelerce yasaklanırlara, terör örgütlerine aidiyeti, ilişkisi veya rûhuu belirlenen yurt dışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kurumları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurulu ve yöneticisi olduğu

veya bu yerlerde çalıştığı işçileri Bakanlığınca tespit edilmelere pasaport veya seyahat belgesi verilmez. Pasaport tahditinin, anılan hükme göre uygulanan veya bu kapsamdaki bir incelemeyle dayalı bir idari işlem olacağı anlaşılmaktadır.

103. Ayrıca 18/10/2016 tarihli ve 5749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre de milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, kuruluş veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya itisaki ya da bunlarla irtibatı nedeniyle haklarında idari işlem tesis edilenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler, işlemi yapan soruşturma ve kuruluşlara ilişkin pasaport birimlere derhâl bildiriir. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerinde pasaportlar iptal edilebilir.

104. Dolayısıyla yargı kararları kapsamında bir güvenlik tedbiri olarak veya idari mercilerin kararlaştırılmasıyla pasaport tahdit işlemleri yapılabilmektedir.

105. Bu değerlendirmeler neticesinde kurallarda, kişi hakkında hangi tür arama kararlarının ve tahdit işlemlerinin arşiv araştırmasına konu edileceği hususunda bir belirsizliğin bulunmadığı anlaşılmıştır.

106. 7315 sayılı Kanun'un 4. ve 5. maddelerinde arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında elde edilecek verilerin hangileri olduğu gösterilmiş, ayrıca anılan Kanun'un 6., 7. ve 8. maddelerinde bu veri erişim usulünde çalışacağı ve işleneceğine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 8., 9., 10. ve 11. maddelerinde veri, güvenliği, verilerin korunması, silinmesi, ve saklanmasıyla ilişkin düzenlemelere yer verilmiş, bu kapsamdaki yükümlülüklerle uyulmaması hâlinde ise idari ve cezai yaptırım öngörülmüştür.

107. Buna göre, kamu hizmetçi veya bu niteliği haiz bir fazliyetle görev yapacak kişi hakkında kurallar kapsamında elde edilen kişisel verilere ilişkin olarak yeterli bir kanuni çerçevenin çizildiği, bu yönüyle kurallarda belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu söylenebilir.

108. Anayasa'nın 5. maddesi ayrıca kişinin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak devlet'in temel amaç ve görevlerindedir. Kişinin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak on koşulde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin tesisidir. Kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin sağlanacağı bir ortamda hak ve özgürlüklerden gereği gibi yararlanılması mümkün değildir. Bu kapsamda devletin hak ve özgürlükleri koruma ödevinin yanında kamu düzenini ve kamu güvenliğini sağlama görevi de bulunmaktadır.

109. Haklarında arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması yapılacak memur ve diğer kamu görevlileri bakımından da Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen Anayasa ve kanunlara sâdık kârarak faaliyette bulunmalarını engelleyecek bir durumun varlığını tespiti ve böylece Anayasa'nın 70. maddesinde belirtilen görevin gerektirdiği niteliklere aykırı bir durumu sahip olup olmadıklarının belirlenmesi önem taşımaktadır.

110. Bu bağlamdan ilk defa memuriyete veya kamu görevine atanacaklar ile doğrudan kamu gücü eliyle yürütülmeyen çeşitli hizmetlerin, milli güvenlik açısından stratejik önem taşıması durumunda bu hizmetlerin bazı birimlerinde görev yapacak kişilerin koluk tarafından aranıp aranmadığının ve haklarında işbu işçileri olup olmadığının tespiti milli güvenliğe ve kamu düzeninin sağlanmasına katkıda bulunacağı açıktır. Dolayısıyla kurullar anayasal bağlamda meşru bir amaç taşımaktadır.

111. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olarak yapıldığı belirtilmiştir. *Demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı*, öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların demokratik toplum düzeni bakımından zaruri ya da istisnai tedbir niteliğinde olması, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirir. *Demokratik toplum düzeninin gereklerinden* olarak, bir sınırlamanın demokratik bir toplumdaki hukuki bir toplumsal ihtiyacı karşılama amacıyla yönlük olması ifade etmektedir (AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31.5.2018, § 12).

112. Gerek kamu görevleri gerekse milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan birim, proje, tesis ve hizmetlerde çalışacak personel hakkında herhangi bir nedenle arama kararı veya tahli işlemleri bulunup bulunmadığı hususunun tespit edilmesi ve değerlendirilmesi mevzuatına bir veri olarak sunulmasının demokratik toplum düzeninin gerekleri bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği söylenebilir. Zira kamu görevine veya milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan bir hizmete alınacak kişilerin görevin gerektirdiği niteliklere sahip olup olmadıklarının değerlendirilmesinde, adli veya idari merciler nezdinde kayıt altına alınan geçiş durumlarının tespit edilmesi önem arz edebilir.

113. Öte yandan bu durumda, devlet kurumlarının işlemlerinin tutarlılığına ve güvenilirliğine tesvi etmeye hizmet etmeyeceği de söylenebilir. Nitekim belirli bir kamu hizmeti bakımından hizmetin gerekliliği niteliklere enki etmesi mümkün olan bir bilginin, hizmetle kabul kararı verecek idari merci tarafından bilinmemesi, gözden kaçırılması güvenlik yönünden sorunlar yaratabileceği gibi bireyler ve toplum nezdinde güvenlilik algısı bakımından da olumsuz sonuçlar doğurabilecektir.

114. Kamu hizmetlerini veya milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan bir hizmeti yürütecek kişilerin söz konusu hizmetle alınmadan önce, güvenlik yönünden haklarında kamu mekamlarınca tesvi edilmiş arama veya tahli işlemlerinin olup olmadığına araştırılmasına kamu güvenliğini sağlamak bakımından elverişli bir amaç olduğu açıktır. Devletleri kamu güvenliğinin sağlanması hususundaki arayışın seçme konusundaki takdir yetkisinin genişliği dikkate alındığında bu sınırlamanın gerekli olmadığı da söylenebilir.

115. Diğer yandan kurullarla öngörülen sınırlamanın orantılı olabilmesi için kişilere aynı kiltel yüklenmesi, meşru amaç ile kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı arayışında adil bir dengeyi kurmasını gerektirir. Bu bağlamda sınırlamanın, Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde geçen veriler hakkında bilgilendirilme, verilere erişme, bunların düzeltilmesini, silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanıp kullanılmadığını öğrenme güvenlerine de uygun olması gerekir (*Belirli Amgürlük (Ok)*, B. No: 2018/21077, 17.9.2020, § 142).

116. Aynı söz konusu fikrin ikinci cümlesinde geçen " ...de kapsar" ibaresi aynı Ekranın birinci cümlesi ile birlikte değerlendirildiğinde anayasa koyucunun izadesinin demokratik bir toplumda kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında tanınması gereken güvenceleri ikinci cümlele sayılarla sınırlı tutmak niteliği söz konusu ikinci cümledeki güvencelerin üçüncü şekilde sayılmaması da gözetildiğinde kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı bakımından uluslararası bağlamda ve karşılaştırmalı hukuk literatüründe yer alan ilkelerin de anayasal ilkelere uygun düşüğü ölçüde değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır (Bestami Eroğlu, § 143). Bu kapsamda kamu müdahalesine konu olan kişisel verilerin niteliğine bağlı olarak şu özel güvencelerin bir kısmının veya tamamının sağlanması söz konusu olabilir:

i. kişisel verilerin işlenmesi sürecinin şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi,

ii. Şeffaflığın bir gereği olarak veri sahiplerine kişisel verilerin erişim imkânının tanınması,

iii. Kişisel verilerin doğru ve güncel bir biçimde tutulması,

iv. Kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması,

v. Kişisel verilerin meşru amaç için gerekenden daha uzun süre saklanması,

vi. Veri sahibi hakkında kural olarak otomatik sonuç çıkarılmaması,

vii. İşlenecek veya herhangi bir şekilde kullanılacak verilerin ulaştırılmak istenen amaçta sınırlı olması,

viii. Hakkın sağlandığı güvencelerin ilhali hâlinde yargı yoluna başvurma imkânının sağlanması (Bestami Eroğlu, § 143-144).

117. Ancak işin niteliğinin zorunlu kılması EÜ'nde istihbarat faaliyetleri gibi anılan güvencelere istisna getirilebilir. Bununla birlikte Anayasa'nın 13. maddesinde tüm temel hak ve özgürlükler yoldan denetim altına alınmış olan sınırlama ölçütlerinin aşırılıklarına uyulması esastır (Bestami Eroğlu, § 145).

118. 7315 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddelerinde arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında kişisel verilerin nasıl elde edileceği ve işleneceğine ilişkin hususlara yer verilerek sızdırmaya bu süreçte şeffaf bir şekilde düzenlendiği anlaşılmaktadır.

119. Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kişinin istihbarat faaliyetlere konu olmayan, kendisiyle ilgili kişisel verileri hakkında bilgilendirilmesi, bu verilerin erişimi, bunların düzeltilmesi ve silinmesi taleplerine ilişkin tedbirlerin alınacağına hükme bağlandığı ve anılan maddelerin (3) numaralı fıkrasında da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde, 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen genel ilkelere aykırı hareket edilemeyeceğinin belirtildiği gözetildiğinde istihbari nitelik taşımayan kişisel verilerle ilgili olarak şeffaflık, bilgilendirilme ve erişim sağlama güvencelerinin yanı sıra 7315 sayılı Kanun kapsamında elde edilen verilerin tamamının doğru ve güncel tutulmasının yasal çerçevede oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

120 Kanun'un 9 maddesinde sözkonusu verilerin güvenliğinin sağlanması bakımından tedbirler öngörülmüştür. Buna göre, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler ile değerlendirme komisyonları, veri güvenliğine ilişkin önlemleri almakla yükümlü kılınmış, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinde her aşamada gizliliğe uyulacağı, ilgili bilgi ve belgelerin, yasal olarak bilmesi gerekenlerden başkasına verilmeyeceği ve açıklanmayacağı hükmü altına alınmıştır. Güvenlik soruşturmasını yapmakla görevli birimler bakımından Kanun koyucu Kanun'un 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasıyla özel bir tedbir öngörümüştür, bu personelin, hukuka aykırı olarak elektronik ortamda veya bilgisayar teknolojisi ile kişisel verileri ilgili sorgulama yapamayacağı, log kayıtlarını değiştiremeyeceği veya silmeyeceği, bu şekilde elde edilen bilgileri paylaşamayacağı veya yayın yoluyla duyuramayacağı, görevi gereği öğrendiği veya edindiği kişisel bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilerle paylaşamayacağı ya da basın ve yayın kuruluşlarına veya diğer ilgisiz kanallara veremeyeceği ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler tarafından bu hususlara ilişkin olacak gerekli tedbirlerin alınacağı hüküm altına alınmıştır.

121. Ayrıca anılan Kanun'un 11 maddesiyle de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sırasında elde edilen kişisel verilerin itibari nitelik taşıdığı tasınımlanmış bakıldığında, çözümlenmesi amacıyla tutulması halinde veya her durumda iki yılın sonunda değerlendirme komisyonlarına silinip yok edileceği hükmü altına alınmıştır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan birimlerdeki itibari faaliyet konu elemanları, ilgisizine ait güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması verileri de iki yılın sonunda silinir ve yok edilir. Öte yandan, bu verilerin tamamı, çözümlenmesi dışında hiçbir şekilde kamu kesimlerinden silinemez ve yok edilemez. Mahkemelerin bu konudaki talepleri, değerlendirme komisyonunun bünyesinde bulunduğu ilgili kurum ve kuruluş tarafından karşılanır.

122 Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında verilerin ancak sınırları belirli bir amaç doğrultusunda elde edilebileceği, buna göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerin, kendilerine iletilen taleple sınırlı olarak ve ancak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında bilgi ve belge toplayıp veri araştırması yapabileceği hükmü altına alınmıştır. Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında göre arşiv araştırması kapsamındaki veriler, anılan maddede sayılan verilerde ve bu veriler mevcut kayıtlardan tespit edilir. Diğer şekle 5 maddede kapsamındaki güvenlik soruşturmasına ilişkin verilerin hangileri olacağı belirtilmiştir, bu verilerin mevcut kayıtlardan ve kişilerin görevine yansıyacak hususların denetim elemanları olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesi öngörülmüştür. Dolayısıyla güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin kişilerin görevine yansıyacak hususlara ilişkin olması gerekir ve bu veriler denetim elemanları tarafından elde edilmelidir. 9 maddenin (3) numaralı fıkrasında da bu Kanun kapsamında elde edilen kişisel verilerin amaç dışında işlenemeyeceği ve aktarılmayacağı hükmü altına alınmıştır.

123 Kanun'da arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin veri tabanı hakkında otomatik olarak sonuç doğurmasını engelleyen güvenliklere yer verilmemiş de ele alınmalıdır.

124 Kanun'un 7. maddesinde arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen bilgilerin değerlendirilecek komisyon belirlendikten sonra öncelikle komisyon

memuriyet veya kamu görevleriyle uğraşmakta olan değerlendirilmesi sağlayacak yoruma ihtiyacı olmayan olgusal verilerin (bilgiye, konuyla ilgili ise kendisine (letilen verilerle ilgili) ilişkin) esas ve gerekliliği değerlendirilmelerini yazılı olarak aramaya yetkili amine sunacağı mahkemeler tarafından istenildiği takdirde bu bilgilerin mahkemelere sunulacağı düzenlenmiştir.

125. Kanun'un öngördüğü bu çerçevede, söz konusu verilerin alınması işlemine dayanarak teşkil etmesi halinde yargı mercilerince yapılacak denetimin kapsamı bakımından önemli bir etimdedir. Nitekim Kanun koyucu yargı mercilerini de Kanun'un açıkça belirttiği şekilde kişiler hakkında arşiv araştırması ve/veya güvenlik soruşturması neticesinde elde edilen verileri yoruma içerip içermediğini, olgusal bir nitelik taşıyıp taşımadığını, nesnel bir biçimde ve gerekliliği olarak ortaya konulup konulmadığını, ayrıca bu tür verilerin ilgili kamu hizmeti veya millî güvenlik açısından stratejik önemi taşıyıp taşımadığını, tesis veya hizmetin gerektirdiği nitelikler kapsamında olup olmadığını değerlendirilerek yükümlü kılınmıştır. Böylece görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili olmayan, bir verinin, arşiv araştırması veya güvenlik soruşturması bakımından sonuç doğurması Kanun'la öngörülen sistemi içinde engellenmektedir. Kısacası öncelikle idare, bir verinin arşiv araştırması veya güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını sağlayıcı niteliğini açık biçimde ortaya koymakla yükümlü kılınmıştır. Yargı mercileri de Kanun'la öngörülen bu çerçeveyi ve idarenin gerekliliklerini gözetenek verinin nitelik itibarıyla kişinin kamu görevi yapmasını, görevin gerektirdiği niteliklerle ilişkili olarak millî güvenlik ve kamu düzeni açısından sakıncalı hâle getirip getirmeyeceğini değerlendirmek zorundadır. Bu bakımdan Kanun koyucunun, Kanun kapsamında elde edilen verilerin kişiler hakkında otomatik sonuç doğurmasını önleme noktasında güvenceler öngördüğü anlaşılmaktadır.

126. Ayrıca kişisel verileri işleyen tüm gerçek ve tüzel kişiler 6698 sayılı Kanun kapsamında olduğundan ve arşiv araştırmasına ilişkin hususlar gerek arıdan Kanun gerekse 7315 sayılı Kanun ile istisna tutulmadığından, 6698 sayılı Kanun'un öngördüğü güvencelerin, arşiv araştırmasına konu veriler bakımından geçerli olduğu açıktır.

127. Bu itibarla, 7315 sayılı Kanun'da, kişiler hakkında bu Kanun kapsamında yapılacak veri araştırmasında amaçla uygun olmayan uygulamaların önüne geçmek bakımından, elde edilen ve istihbarî veri niteliğinde olmayan veriler hakkında bilgileri (ifade), bu verilere erişme, bu verilerin saklanması süresi, ve bu verilerin doğru ve güncel tutulması ile silinmesi güvencelerinin sağlandığı, verilerin ancak toplandıktan sonra amaç doğrultusunda kullanılabilceği ve verilerin güvenliğine ilişkin yeterli bir hukuki çerçeve çizildiği, elde edilen verilerin veri sahibi hakkında otomatik olarak sonuç doğurmasını engelleyen güvencelerin öngörülmesi ve unulan Kanun ile 6698 sayılı Kanun'daki güvencelere aykırı hareket edilmesi halinde söz konusu işlemlere karşı yargı denetiminin açık olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda kurullarda kişisel verilerin korunmasını istene hakkına getirilen sınırlamanın oranlı ve olduğu söylenemez.

128. Açıklanan nedenlerle kurullar, Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı değildir. İhtilâlinin reddi gerekir.

Hassan Cahsin GÖKCAN, Ergin YILDIRIM, Yusuf Şekki İYAKYEMEZ, Selâhaddin MÜNTEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşte katılmayanlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2. ve 70. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 29. maddeleri yönünden yapıları değerlendirilmez kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgili görülmemiştir.

2. İÇİ BENLİ VE 6. MADDENİN (2) NUMARALI FIKRASINDA YER ALAN "...BU KANUNUN 4 ÜNCÜ MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASINA (Ç) BENDİ KAPSAMINDAKİ KARAR VE..." İHARESİ

a. Anlam ve Kapsamı

129. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu içi benli, arşiv araştırması kapsamında kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesinin (5) ve 231. maddesinin (13) numaralı fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalarda kapsamındaki olguların mevzuat kayıtlardan tespit edilmesini öngörmektedir.

130. 7315 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan dava konusu kuralla da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerin, Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve kayıtları almaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Kurallın ayrıca belirttiği 4. maddenin (1) numaralı fıkrasının içi benli kapsamındaki karar ve kayıtlar ise kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları, 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesinin (5) ve 231. maddesinin (13) numaralı fıkraları kapsamında alınan karar ve kayıtlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalarda kapsamındaki olgulardır.

131. Anlatı Kanun'un 17. maddesi Cumhuriyet savcısının kamu davasını açmadık takdir yetkisini düzenlemektedir. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı bazı şartlar altında kamu davasını açılmasına erelenmesine de karar verebilmektedir. Bu yetkinin kullanılmasında hâlinde anlatı maddenin (5) numaralı fıkrası gereğince kamu davasının açılmasına erelenmesine ilişkin kararların bunlara mahsus sisteme kaydedilmesi zorunludur. Söz konusu kayıtlar ise ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hakim veya mahkeme tarafından istenebilir.

132. Maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca hakkında kamu davasının açılmasına erelenmesine karar verilenleri belirleyen erelenme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi hâlinde kovuşturmaya yer olmadığı karara verilir. Bu itibarla kamu davasının açılmasına erelenmesi, fail hakkında kamu davasının açılmasına yetecek şekilde suç işlenmesine dair var olan şüphelerin belirli bir süre denetimine tabi olmak şartıyla usulüne alınmasını öngörmektedir.

133. Kanun'un 231. maddesinin (13) numaralı fıkrasında ise hükümlerin açıklanmasını geri bırakılması (HAGBI) kararına, bunlara mahsus bir sisteme kaydedileceği, bu kayıtların, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hakim veya mahkeme tarafından istenebileceği hâlinde bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilceği hükmüne bağlanmıştır.

134. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında (ç) bendinde aynı kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalara kapsamındaki olguların da arşiv araştırmasına konu edileceği öngörülmektedir.

135. 5271 sayılı Kanun'un 138. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ihbar veya şikâyet konusu ilâh suç oluşturmadığına herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin ertelenmesi veya ilâh ve şikâyetin soruşturma ve genel mülkiyetle ilgili durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verileceği ve bu kararların kendine mahsus bir sisteme kaydedileceği, bu kayıtların ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebileceği düzenlenmiştir.

136. Aynı Kanun'un 172. maddesi uyarınca da Cumhuriyet savcısı soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüpheli oluşturacak delil elde edilememesi veya soruşturma imkânının bulunmaması hâllerinde soruşturmaya yer olmadığına karar verir.

137. 26/9/2004 tarihli ve 5217 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesinin (7) numaralı fıkrasında ise örneğin ödeme kapsamındaki kullun suçları ile ilgili olarak ödemede bulunulması üzerine verilen kovuşturmalara yer olmadığına dair kararlar ile ceza kararlarının bunlara mahsus bir sisteme kaydedileceği, bu kayıtların, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi dışında bu maddede belirtilen amaç için kullanılabileceği hükmü altına alınmıştır.

138. 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesinde kovuşturma sonucunda verilecek kararlar düzenlenmiştir. Kovuşturma iddianamesinin kabulüyle başlayan ve hükmün kesinleşmesine kadar geçen süre, içinde etmektedir. Hükmün kamu yola adreçleri tamamı olarak süresinde kamu yola başvurularının süresiyle ve kamu yola kapalı olması nedeniyle verileceği anda kesinleşmes, mülkiyettir.

139. Aynı maddenin (1) numaralı fıkrasında duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verileceği, hüküm ise beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, kararın reddi ve düğmesi kararı şeklinde olabileceği belirtilmiştir.

140. Bu itibarla dava konusu suçlar, kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ile devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalara kapsamındaki olguların da arşiv araştırması kapsamında elde edilecek ve değerlendirme mercimine sunulacak bilgiler kapsamında olduğu düzenlenmektedir.

İ. İhtilal Talebinin Gerekeçesi

141. Davanın dilekçesinde özelle, dava konusu suçlar uyarınca, kesinleşmiş mahkeme kararları kapsamında beraat karar, verilen olguların da değerlendirilmeye alınacağı, bu durumun ise masumiyet kanunlarıyla bağdaşmadığı, memuriyete engel oluşturan suç ve cezaların kanunla zaten düzenlendiği, kamu davasının açılmasına engel olması ve EİAĞB hâllerinde, kanunda öngörülen şartların sağlanması durumunda kamu kovucunun bu kararların kişiler eteğine soruşturma doğurmasına öngörüldüğü, ancak kanunla bu karar ve kararın dayanak teşkil eden olguların arşiv araştırmasına konu edilmemesi suretiyle kişilerin özel

hayata saygı hakkına sınırlama getirildiği, kamu hizmetine girme hakkının engellendiği. Anayasa Mahkemesinin daha önce ibral ve iptal karar, verdiği hususlarda söz konusu kararların sonuçları göz ardı edilerek düzenleme yapıldığı, bu yönüyle karalları anlamsız olduğu ve meşru amaçları hülakamadığı belirtilerek Anayasa'nın 2., 10., 13., 38., 70. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

142. 1216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurulacak ilgisiz nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesi yönünden de incelenmiştir.

143. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde belirtilen kişi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesinin (5) ve 231. maddesinin (33) numaralı fıkraları kapsamında alınan kararlar ve kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmamış soruşturma ya da kovuşturmalarda kapsamındaki olgular, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında kişisel veri niteliğinde olup bu tür kişisel verilerin değerlendirilmek amacıyla idari mercilerce elde edilmesi kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik bir sınırlama oluşmaktadır.

144. Kurallar, hangi tür ve kapsamdaki kararların hangi amaçlarına çerçevesinde tespit edileceğini herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlemektedir. Ayrıca kuralları kapsamına aldığı yargısal kararların ceza yargılamasıyla ilgili olduğu açık olduğundan kişi hakkında hukuk yargılamasında ve idari yargıda verilen kararların arşiv araştırmasına konu edilmediği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda kuralları kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

145. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentlerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde meşru amaç, demokratik toplum düzeninin gerçekleştirilmesine aykırı olmama ve ölçünlülük ilkesi kapsamında belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

146. Bunlarla birlikte kuralları kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında çocukların korunması bakımından devlete birtarım yükümlülükler getiren Anayasa'nın 10., 41., 58., 61. ve 141. maddeleri yönünden de ele alınması gerekmektedir.

147. Anayasa'nın 10., 41., 58., 61. ve 141. maddelerinde devlet, çocukların korunması, topluma kazandırılması ve yargılanmalarının özel hükümlere tabi tutulması konularında gerekli tedbirleri alacağı, teşkilat ve tesisleri kuracağı belirtilmek suretiyle bazı pozitif yükümlülükler öngörülmüştür (*Kırtık Sarıman*, § 84).

148. Devletin çocukların korunmasıyla ilgili olarak anayasal düzeydeki artan pozitif yükümlülükleri kapsamında hukukumuzda bazı kanuni düzenlemelere yer verildiği görülmektedir (*Kırtık Sarıman*, § 85).

149. Bunlardan bir çocuğun işlediği bir suç nedeniyle kamu hizmetinden süredeli olarak yasaklanmayacağı ilkesidir. 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinde kasten işlediği bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olmuş ve hâlâ işlediği suçta en fazla yirmi

dâdizmamış olmalarının bir karar güvensizini üslenmekten sürekli olarak mahrum bırakılmayacakları hüküm altına alınmıştır (*Fatih Sarıman, § 85*).

150. Aynı şekilde 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasında on sekiz yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtlarının anak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılıklar, hakim veya mahkemelere isenebileceği düzenlenmiştir. Buna göre kişilerin on sekiz yaşından önce işlediği herhangi bir suçun arşiv kayıtlarını idari makamlara bildirtiribukukler mümkün değildir (*Fatih Sarıman, § 86*).

151. Bu itibarla 7315 sayılı Kanun'da çocuklar yönünden bir düzenleme yapılmaması olsa dahi Anayasa'nın anılan hükümlerinden doğan yükümlülükler ile diğer kanunlarda öngörülen düzenlemelerin salt on sekiz yaşından önce işlenmiş bir suçla ilişkin kayıtların arşiv araştırması ve güvensizlik soruşturması kapsamında dikkate alınmasını önleyecek yeterli güvencelerin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu itibarla on sekiz yaşından önce işlenen fiilere ilişkin ceza mahkemesine ait karar ve kayıtların idari ve yasa dışı mercilerince değerlendirilmesinde söz konusu anayasal yükümlülüklerin gözönünde bulundurulması, soruya dönüştürme mevzuatını bir bütün olarak yorumlanması ve uygulanması gerektiği aşkıtır.

152. Öte yandan kurulların Anayasa'nın 38. maddesi kapsamında da inceletmesi gerekmektedir.

153. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Şüphülüğe İnkaten suçlu olmaksızın karar, kimse suçlu sayılmaz" denilmek suretiyle masumiyet karinesi güvence altına alınmıştır.

154. Masumiyet karinesi, hakkında suç ispatı bulunan bir kişinin adil bir yargılamaya sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM E. 2013.113, K.2013.149, 26/12/2013). Anılan karar, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse suçluluğa hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (*Karar E.2013.113, K.2013.149, 26/12/2013, § 20, Turgut Özlül, § 101*).

155. Adli yargılara hakkını bir unsurı olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencelerin her yönü de ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının topluluğunda kişinin suçlu olukluğa idenimini uyandıracak iddiaları ve uygulamalardan kaçınmasına gerektirir (*Güçlü Şahin [1.B.] B. No: 2015 6075, 11.0 2018, § 40, Turgut Özlül, § 104*).

156. Ceza mahkemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen bir başka ildeyle kişinin henüz suç ispatı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden disiplin soruşturması ve yargılamalarında masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarını idari ya da kanunlarında belirtilenleri gereksizler veya kullandıkları dil neleriyse biryere ceza sorumluluk yüklenmelerini, ceza

mahkemeleri tarafından benzer suçlu bulunması; bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesi sebebiyle verilmelidir (Çalış Şahin, § 47; Turgut Duman, § 105).

157. Bununla birlikte ceza yargılamasının kamu maddi olay ve olguların değişik hukuki sonuçları çerçevesinde diğer kamu makamlarıyla (idari)adli) ayrıca değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılabilecek karara göre işlem-karar tesis edilmesi mümkündür. Bu bağlamda disiplin işlem ve yargılamalarında ceza yargılamasında elie edilen bir delile dayanılması ya da kişi hakkında yapılan ceza yargılamasına bir olgu olarak atıf yapılmış olması tek başına masumiyet karanesinin sağladığı güvencelere aykırılık teşkil etmez. Ancak idli ve idari makamların kendi görev sınırlarını aşarak kişiyi suçlu ilan etmesi veya bu bağlamda birakım çıkarımlarda bulunması masumiyet karanesinin ihlaline yol açabilir. Masumiyet karanesi kapsamındaki güvencelerin sağlanıp sağlanmadığını tespiti yapılırken kararın gerekçesinde bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekir (Çalış Şahin, § 48; Turgut Duman, § 106).

158. Arşiv araştırması kapsamında, kişi hakkında yürütülen ceza soruşturması ve kovuşturması neticesinde verilen kararlar ile sonuçlanmış veya devami olan soruşturma veya kovuşturmalara konu olguların, kişinin milli güvenlik ve kamu düzeni açısından risk yaratıp yaratmadığını değerlendirebilmek basarımlar önem arz ettiği aşkır. Kapsel veritizeliğindeki bu tür bilgilerin değerlendirme komisyonu ve sonrasında atamaya yetkili amirler bir veri olarak ele alındığı, bu tür bilgilerin doğruluğu kişi hakkında satış doğumadığı, kişilerin arşiv araştırmasına konu verilere erişimini, onlara düzeltilmesini talep edebilmesi gibi özel güvencelerin mevcut olduğu, arşiv araştırması sonucunda verilen kararların ise yargı denetimine açık olduğu gözetildiğinde kurulların masumiyet karanesine aykırı bir yzüm bulunmamaktadır.

159. Açıklanan nedenlerle kurullar, Anayasa'nın 73., 20. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Fağia YILDIRIM, Yusuf ŞEKER, HAKYEMEZ, Selahüddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kurulların Anayasa'nın 2. ve 70. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmesi ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 20. ve 38. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmamasına gerek görülmemiştir.

Kurulların Anayasa'nın 10. ve 133. maddeleriyle ilgili görülmemiştir.

C. 7315 Sayılı Kanun'un 5. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a), (b) ve (c) Bendlerinin İncelemesi

I. Anlam ve Kapsam

160. 7315 sayılı Kanun'un 5. maddesinde güvenlik soruşturmasını kapsayan belirlenmiştir. Buna göre güvenlik soruşturması arşiv araştırmasındaki hususları fave olarak kişinin dava konusuna (a) bendi uyarınca görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat birimelerindeki kişisel verilerden, (b) bendi uyarınca yabancı devlet

kurumları ve yabancılarla ilişkiyi, (c) hınci yardım da terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, imzalat ve itisak içinde olup olmadığının mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yarayacak hususların denetleme elverişli olarak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesidir.

2. (a) ve (b) Bentleri

a. İptal Talebinin Gerekçesi

161. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralları görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili olarak kolluk kuvvetleri ve istihbarat unitelerindeki olgusal verilere erişmeye imkân vermiş, ancak hangi olgusal verinin hangi görevi ya da mesleğin gerekleriyle ilişkili olarak ele alınabileceği hususunda herhangi bir ölçüt getirmediği, ayrıca kişinin yabancı devlet kurumları ve yabancılarla ilişkiyi de araştırılacak konular arasında sayıldığı, bu konuların hangileri olabileceğinin, bu hususların neye göre tespit edileceğinin ise belirtilmediği ve bu konuda mihâl değerlendirme yetkisinin idareye bırakıldığı, kuralları her türlü kişisel veriye ulaşma imkânı tanınması nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını ihlal ettiği, kurallarda görevin gerektirdiği nitelikler dışında başka ölçütlerin de dikkate alınmasının kamu hizmetine girme hakkı ile eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kurallara Anayasa'nın 2., 10., 13., 17., 20., 28. ve 79. maddelerine aykırı olduğu idia sunulmuştur.

b. Anayasa'ya Aykirelik Sorunu

162. Kurallarla kayıtlı veri niteliğindeki bilgilere erişim araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında ulaşılmaması imkân tanınması nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirilmektedir.

163. Kamu görevine alınacaklar veya millî güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan birimi, proje, tesis ve hizmetlerinde istihdam edilecek kişilerin hizmetin gerektirdiği nitelikler taşıyıp taşımadıklarının değerlendirilmesi bakımından olgusal veri araştırmasını içeren meslek kanunlarına ve diğer alt mevzuatta yer alan şartlara göre yapılabacağı anlaşılmaktadır. Nitekim 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (2) numaralı alt bendinde, devlet memurları için aranan özel şartlardan birisi de kanunların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla 7315 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (a) bendi bakımından kişinin görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili olarak araştırılması gerekmektedir. Bu kapsamda kanun koyucunun, soruşturmayı yapacak ve soruşturmayı talep edecek birimlere bu işlemin hangi kapsamda yapılacağıyla ilgili olarak bir çerçeve belirlenmiş, ilgili hizmet veya kamu görevlerini düzenleyen kanun ve ikincil mevzuat çerçevesinde ise bu niteliklerin ne'er olduğu hususunun belirlenebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

164. Aynılar fıkranın dava konusu (b) bendinde ise güvenlik soruşturmasının korumasını oluşturan kişilerin yabancı devlet kurumları ve yabancılarla ilişkiyi belirlenmesinde esas alınması gerekenin yabancılarla olan her türlü teması değil kamu görevi veya hizmeti yerine getirirken veya millî güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan bir faaliyeti gerçekleştirirken millî güvenlik ve kamu düzeni açısından tehdit ve risk oluşturabilecek nitelikteki bağ veya ilişkiyi olduğu açıktır. Nitekim kanun koyucu güvenlik soruşturması ve erişim araştırması yapacakları görevli birimlerin bu konuda yapacakları

araştırma ve soruşturmaya ilişkin bir çerçeveyi Kanun'un 6 maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörmüştür.

165 Öte yandan Kanun'un 8 maddesinin (1) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen verilerin istihbari nitelik taşımayanlar bakımından çerçeveye bir güvence sistemi belirlenmiş ve bu tür verileri gerek Kanun ve gerekse 6698 sayılı Kanun kapsamında öngörülen güvencelerden istisna tutulmuştur.

166. Bununla birlikte özellikle güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin bir kısmının istihbari nitelik taşıyabileceği açıktır. 7315 sayılı Kanun'un 8 maddesi kapsamındaki düzenleme biçiminden de kanun koyucunun söz konusu Kanun kapsamında yürütülen faaliyetlerle istihbari nitelik taşıyan bilgi edinilebileceğini öngördüğü ve bu hususa ilişkin düzenlemeler getirdiği anlaşılmaktadır. Nitekim anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve esenlik, güvenlikle ilgili *istihbarat faaliyetleri* kapsamında faaliyetleri elde edilebileceğine yer verilmiştir. Anılan fıkranın başlı 6698 sayılı Kanun'un "*İstihbarat*" başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi ile uyumludur. Delaysıyla anılan Kanun'a öngörülen güvencelerin bu tür veriler bakımından istisna tutulduğu anlaşılmaktadır. 7315 sayılı Kanun ise bu tür verilere ilişkin olarak kendi sistematigi içinde öngördüğü bütün güvenceleri çözümlü, kişilerin bu verilere erişimi ve huzur bağılı güvencelerle araştırmayı yapan birimlerde olmaları bakımından verilerin silinmesi ve yok edilmesi güvencelerinden istisna tutulmuştur. Zira anılan Kanun'un 8 maddesinin (3) numaralı fıkrasında bu tür verilerin kişilere verilmeyeceği, 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla da sadece güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan birimlerdeki istihbari faaliyete konu olmamak, ilgisizine ait güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ait verilerin iki yılın sonunda silinip yok edileceği hükmü altına alınmıştır.

167. Ancak kanun koyucu, güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen istihbari nitelikteki verilere ilişkin olarak Kanun'da öngördüğü güvence sisteminde 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen genel ilkelere aykırı hareket edilmeyeceği ilkesini koymuştur. Buna es olarak güvenlik soruşturmasını yürütecek birimleri kendilerine iletilen taleple bağlı oldukları, yalnızca görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili olarak kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal verilerin araştırılacağı, değerlendirilme komisyonlarına, kişilerin, mezarları, et veya kamu güvenliğine uygunluğunun değerlendirilmesini sağlayacak ve verim içermeyen olgusal verilerin iletileceği ve değerlendirilme komisyonunca, kendisine iletilen verilere ilişkin nesnel ve gerekçeli değerlendirilmelerini yazılı olarak almaya yetkili amire sunmak zorunluluğu istihbari veriler yönünden de kararlaştırılmıştır. Ayrıca kanun koyucu, mahkemeler tarafından istenmesi hâlinde istihbari nitelikteki verilerin verilmemesi engelleyecek bir düzenleme de getirmemiş, istihbari nitelik taşıyan verilerin de mahkemelere istenmesi hâlinde verileceğini hüküm altına almıştır. 7315 sayılı Kanun'un güvenlik soruşturmasının kapsamını belirleyen ve usulüne ilişkin düzenlemeler de getiren 9 maddesinde, anılan maddede belirtilen verilerin mevzuat kısıtlardan ve kişilerin görevine vaksiyacak hususların denetimine elverişli olacak yöntemlerle yeniden araştırılmak suretiyle tespit edileceği hüküm altına alınarak salt istihbari nitelik taşıyan bir verinin kişi hakkında kullanılabilmesi için kişilerin görevine vaksiyacak bir yöntemin bulunduğunun gösterilmesinin ve bu verinin özellikle yargı mercularınca değerlendirilme bir yolla elde edilmiş olmasının aranmış, anlaşılmaktadır.

168. Bu doğrultuda data kanunu kurallar kapsamındaki kişisel verilerin hargileri olduğu, söz konusu verilerin hangi kural ve güvencelere tabi olduğu hususunda bir belirsizlik bulunmadığı ve kuralların kanunilik şartını sağladığı sonucuna varılmıştır.

169. *İstihbarî nitelikte* veriler kapsamında Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentlerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde meşru amaç demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmasına ve ölçünlülük ilkesi kapsamında belirtilen gerekçeler bu kurallar yürürlükte de geçerlidir.

170. Öte yandan kişisel veri niteliğindeki bilgilerin millî güvenlik ve kamu düzeni gibi amaçlar doğrultusunda elde edilme ve *istihbarî nitelik* taşıdığı durumda olduğu gibi aynı niteliğinin zorunlu kılınması halinde anlatılan güvencelere istisna getirilebilir (her ne yönde bka. ABİM, *İstihbarî Nitelikte Bilgi*, B. No: 43932/08, 12.11.2012, § 85; *Leşkerî İşler*, B. No: 9248/81, 26.3.1987, §§ 47-68). Ancak böyle bir durumda da Anayasa'nın 17. maddesinde temel hak ve özgürlükler yönünden önerilen sınırlama ölçütlerinin asgari standartlarına uyulması esastır (*Besimî Eroğlu*, § 145). Dolayısıyla, *istihbarî nitelikte* veriler bakımından getirilen sınırlamanın meşru amaçlara bulunup bulunmadığı ve ölçülü olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

171. *İstihbarî nitelik taşıyan verilerin* belirli güvencelerden istisna tutulmasındaki temel amaç şüphesiz bu tür verilerin niteliğine de uygun olarak gizli kalmalarının sağlanmasıdır. Bu bakımdan *istihbarî nitelikte* bu tür verilerin bazı güvencelerin kapsamı dışında bırakılmasında millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amaç bulunduğu söylenebilir.

172. *İstihbarî faaliyetlerinin* etkili olabilmesi bilhassa gizliliğin sağlanmasına bağlı olduğundan bu nitelikteki veri ere ilişkin olarak değerlendirilme, verilere erişim, bunu müncaip verilerin düzeltilmesini ve silinmesini talep etme güvencelerinden istisna tutulmaları ve eldıkları nitelikteki kişisel verilerden daha uzun süre saklanmalarına imkan verilmesini sağlayacak tedbirlerin öngörülmesi ancak meşru amaç doğrultusunda elverişli ve gerekli tedbirler olarak değerlendirilmelidir. Aksi takdirde, *istihbarî faaliyetle* ulaşılmak istenen, millî güvenlik ve kamu düzeni gibi amaçların gerçekleşmesini tehlikeye düşürebilir.

173. Güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen *istihbarî nitelik taşıyan verilerin* kanun koyucu tarafından bazı güvencelere tabi kıldığı ise açıktır. Nitekim bu tür veriler ancak mesleğin gerektirdiği niteliklerle ilgili ise araştırılıp elde edilebilir ve elde edilme yöntemleri denetlenilebilir olmalıdır. Ayrıca bu tür veriler nesnel olmak ve ölçünlü nitelik taşımalıdır. Bu verilerin güvenlik soruşturması sürecinde değerlendirilme kontisyonlarına kullanılabilmesi için gerekli bir şekilde yetkili birimlere yazılı olarak sunulmasına gerekir. Ayrıca bu tür veriler olumsuz etki edecek şekilde stampa işlenimine konu edilmediğinde, namına kararına karşı yargı yolu açıktır ve söz konusu verilerin yargılama sürecinde malikemelerce incelenmesi ve dolayısıyla tartışılması mümkündür.

174. Diğer yandan Kanun, arşiv araştırması veya güvenlik soruşturmasıyla elde edilen verilerin belirli toplayan birimlere elde edilebilen arda bir süre meşru meydana getirilmelerini değil, aşamalı olarak Kanun'un öngördüğü sistematik içerisinde değerlendirilerek amama yetkili anıtlara sunulmasını öngörmüştür. Kanun'un güvenli soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen verilerin tamamı bakımından geçerli

kılığı hazı güvenceler yönünden ise işine getirmediği açıktır. Nitekim, Kanun'un 8 maddesinin (2) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına konu kişisel verilerin doğru ve güncel olması, bu verilerin ancak işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak kullanılması, 9 maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarında güvenilir, soruşturması ve arşiv araştırması işlemlerinin her aşamasında gizliliğe uyulması, ilgili bilgi ve belgelerin yasa dışı olarak bilmesi, gereklerlerden başkasına verilmemesi ve açıklanmaması, Kanun kapsamında elde edilen kişisel verilerin amaç dışında işlenememesi ve aktarılamaması gibi güvencelere yer verilmiş, bu tür güvencelere riayet edilmemesi hâlinde ilgili erin disiplinli, kabahtar ve ceza hukuku boyutu itibarıyla çeşitli yaptırımlara tabi tutulacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla güvenlik soruşturması kapsamında kişi hakkında elde edilen istihbari nitelik taşıyan veri ancak elde edildiği amaçla ilgili olarak kullanılabilir. Kullanılmasa hâlinde ise yargı mercileri aracılığıyla da olsa kişinin bu veriden haberiyle olması, onu tartışması ve hakkında sansaj doğurmasını sağlayabilmesi mümkündür.

175. Bu kapsamda, kurullarla güvenlik soruşturmasıyla elde edilen ve istihbari nitelik taşıyan verilere ilişkin özel güvenceler yönünden istisnalar getirilmesinin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına orantısız bir sınırlama getirdiği söylenebilir.

176. Açıklanan nedenlerle Kurulları Anayasası'nın 13. ve 20. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Yusuf Şeyki HAKYİMEZ, Neşahadün MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşte kalmamışlardır.

Kurulları Anayasası'nın 2. ve 70. maddelerinde de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasası'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasası'nın 2. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmüştür.

Kurulları Anayasası'nın 10., 17. ve 38. maddeleriyle ilgili görülmüştür.

3. (e) Üçüncü

a. İptal Talebinin Gerekçesi

177. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralda yer alan *evrim bilgisi*, *istihbari ve istisnai kavramların* kapsam itibarıyla belirli olmadığı bu durumun ifade, örgütlerine özgürlüğü ile topluluk ve görevi yürütme hakkı gibi temel hak ve özgürlüklere yönelik orantısız sınırlama getirdiği, zira kural nedeniyle kişilerin emek kökeninin, ve din ve vicdan özgürlüğü kapsamında kalabilecek tercih ve eylemlerinin de güvenlik ve istihbari raporlarına işlenebileceği, kuralda bu tür bilgilerin mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yansıtacak hususların denetleme elverişli olacak yöntemlere yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesine ilişkin belirliliğin bulunmadığı, dolayısıyla kuralın her türlü kişisel verinin elde edilmesine, görevin gerektirdiği nitelikler dışında başka kişilerin de gözlemine, bulundurulmasına imkân verdiği, bu durumu Kurul hizmetine girme hakkı ile eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasası'nın 2., 10., 13., 17., 20., 38. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aylıklık Sorunu

178. Davaya konusu kural, kişilerin terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, ittifak ve ilişki içinde olup olmadığının mevcut kayıtlardan ve kişilerin görevine yansıtacak hususların denetimine elverişli olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesini güvencilik soruşturması kapsamında öngörülebilir suretliyle kişisel verilerin korunmasını isteme hukukuna yönelik sınırlama getirmektedir.

179. Kuralda yer alan *terör örgütü kavramı* 12-4 1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasında cebir ve şiddet kullanılarak, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin birliği ve birliğiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zayıflatmak veya yıkmak veya de geçirmek, temel hak ve özgürlükleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amaçlarına yönelik olarak suç işlemek üzere kurulmuş örgütler olarak tanımlanmıştır. Bu itibarla kuralda yer alan *terör örgütü kavramını* belirsiz ve angorülemez olduğu söylenebilir.

180. Kuralda bulunan bir diğer kavram olan *suç işlemek amacıyla kurulan örgüt kavramının* unsurları ise 5257 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (1) numaralı fıkrasında *kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulmuş olması, örgütün yapıtının, sahip bulunduğu işle ilgili ile araç ve gereç bakımından amaç seçimi işlemeye elverişli olması ve en az üç kişiden oluşması* şeklinde belirtilmiştir. Dolayısıyla bu kavramın da belirli ve angorülebilir olduğu açıktır.

181. Kurala konu iharelerden biri de "eylem birliği ..." ibaresidir. Anayasa Mahkemesi 24/7/2019 tarihli ve E.2018/75, K.2019/65 sayılı kararında 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (F) bendine eklenen (1) numaralı alt bendinde yer alan terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde faaliyet gösteren memurların, çıkarılma cezasıyla cezalandırılacak fiiller ve hâller arasında sayılmasını öngören hükme ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede " ... eylem birliği ... " ibaresinin belirsiz ve angorülebilir olmadığı sonucuna varmıştır. Anılan kararda, terör örgütleriyle eylem birliği içinde olmanın her bir terör eylemine göre farklılık gösterebileceği, Türk devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek amacıyla gerçekleştirilen terör eylemleri ile devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla gerçekleştirilen eylemlerin amacı gereği farklı şekilde gerçekleştirilebileceği, dolayısıyla belirtilen amaçlar çerçevesinde gerçekleştirilen eylemlerde kamu görevlilerinin ne tür bir eylem birliği içinde olabileceklerini önceden belirlenmesini zor olduğu, bu durumun kanun yapma teşkilatının doğasından kaynaklandığı, zira kanun korallanının gereği olmasının, somut olayın özelliğine göre değişebilecek türü çevirileri kuralın hüviyetinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amacı uygun sonuca ulaşacak herhangi bir çözümleri dışlamasını içermeye ihtiyacından kaynaklandığı, terör örgütleriyle eylem birliği içinde olma fiili somut olayın özelliğine göre kanuna dayalı olarak idare tarafından belirleneceği, ise de idarenin bu işlemin mahkeme tarafından denetleneceği, dolayısıyla bu fiilin nihai olarak kapsamının kanuna dayalı olarak yargı kararıyla ortaya konulacağı belirtilmiştir (bkz. anılan karar § 186).

182. Davaya kanunî kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararından ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

183. Kural uyarınca haklarda güvenlik soruşturması yapılan kişinin terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle itihab ve itisak içinde olup olmadığı da araştırılacaktır. Dolayısıyla belirlilik ve öngörülebilirlik bakımından *itihab ve itisak içinde olmak* şeklinde ifade edilen esler terör de değerlendirilmesi gerekmektedir.

184. Kuralda geçen *itihab içinde olma* kavramı kavşan, birtan, birleşen, itihab içinde olma kavramı ise bağlantı anlamına gelmektedir. Aynı kavramlar genel kavram anlamında alınarak birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek düzeydedir (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30).

185. Diğer yandan söz konusu kavramların, içinde bulunulan dönem için farklı yorumlanabilirliği de mümkündür. Olağan düzende anılan bugün varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirilmeyi somut olgulara dayalı bir temelle sahip bulunması esasının benimsenmesi, kararların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması perçinini doğal bir sonuçtur (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 31, 32).

186. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle *itihab* veya *itihablı olma* durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden husulara karar kayıncı taraflardan öngörülen belirlenmez ve kanunda tek tek sayılmayan zorunlu öğelerin de söz edilebilir. Zira kanunların genel ve soyut olması somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın hiyerarşisiyle hânetirince, bir başka ifadeyle kuralın amacı uygun sonuç ulaştırılacak herhangi bir çözümlü dışlanmasını önleme ihtiyacıdır, kaynaklanmaktadır (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 33).

187. Bu itibarla kuralda güvence soruşturması kapsamına dâhil olacak durumların herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği gözlemlenince kuzarı kanunî şartları sağlanıp sağlanmadığına ulaşılmıştır.

188. 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentlerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde meşru amaç, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama ve ölçünlülük ilkesi yönünden belirtilen açıklamaları bu kural yönünden de geçerlidir.

189. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İhtal talebinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selâhaddin MENTİLS ve Kenar YAŞAR bu görüşte katılmamışlardır.

Hasan Tahsin GOKCAN kuralda yer alan "terör örgütleri" ibaresi yönünden bu görüşte katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 10., 17. ve 76. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 11. ve 20. maddeleri yönünden yapılar

değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 10., 17. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurul'un Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgili görüşü şöyledir.

D. 7315 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

190. 7315 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla değerlendirme komisyonunun oluşturulacağı hüküm altına alınmıştır.

191. Anılan fıkranın ikinci cümlesince değerlendirme komisyonunun Cumhurbaşkanlığında İdari İşler Başkanının görevlendirileceği bir üst kademe yöneticinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında genel sekreter yardımcısının, bakanlıklarda bakan yardımcısının, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst yöneticinin görevlendirileceği bir üst kademe yöneticinin, üniversitelerde rektör yardımcısının, valiliklerde vali yardımcısının başkanlığında, tebliğ/denetim, personel ve hukuk birimleri ile uygun görülecek diğer birimlerden birer üyenin katılımıyla başkan dâhil, en az beş kişiler ve tek sayıda olacak şekilde oluşturulacağı belirtilmiştir.

192. Fıkranın dava konusu üçüncü cümlesinde ise milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan huzur, barış, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilecekler hakkındaki değerlendirilmenin ilgili bakanlık ya da kamu kurumları bünyesinde oluşturulan değerlendirme komisyonunca yapılacağı düzenlenmiştir.

2. İptal Talehinin Gerekçesi

193. Dava dilekçesinde özetle; milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan huzur, barış, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilecekler ibarelerinin belirsiz olduğu, dolayısıyla bu kapsamda çalışacak personel hakkında yapılacak arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması neticesinde elde edilen verilerin değerlendirilmesinin Anayasa'ya uygun olmayacağı belirtilerek kurulan Anayasa'nın 2., 7., 13., 48., 49., 70. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

194. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti esleri ve ilkeleri öncelikle uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu pekiştirerek sürdürülen, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumları ortadan kaldıran, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

195. Bu bağlamda yasal düzenlemelerin kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kuralları içermesi ve kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde

kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözeterek kullanması hukuk devletinin gerektirdiğidir.

196. Anayasa Mahkemesince kamu yararı kavramında yapılacak inceleme, kamu yararı amacıyla yapılmış yapılmadığını araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da belirtilmediğiyse kamu yararı bireysel ve özel çıkarlardan ayrı ve bunlardan üstün olan toplumsal yararadır. Kamu yararı değişikliği olmamasını, yalnızca özel çıkarlar için veya belirli kişilerin yararına kamu hükümleri koymalarıyla, hıyle bir durumda açık bir biçimde ve kesin olarak belirlenmesi hâlinde söz konusu kamu hükümleri Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. Açıklanan istisna hâl dışında bir kamu hükümlerinin ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı, hangi amaç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceğiy bir sorusu terah sorunu olarak kamu koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirilmesi anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

197. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesi yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve koşkoya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini gerektirir. Belirtilik ilkesi, hukuksal güvenceyle bağlantılı olup kişinin, kurumda belirli bir kesenik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımını veya sonucu bağlanacağını, bunların idareye hangi müdahale yetkisi verdiği bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvence ilkesi ise bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusuna zedelenen yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

198. Kural ayrıca milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilecekler hakkında gerçekleştirilen arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin değerlendirilmesi, bu kişilerin hizmet yapacağı alanla ilgili bakanlık ya da kamu kurumları bünyesinde oluşturulan değerlendirme komisyonunca yapılır.

199. 7115 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde genel olarak değerlendirme komisyonlarının kurum ve kuruluşlara göre nasıl oluşturulacağı ile ilgili çerçevesini belirlediğiy arıılmaktadır. Milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz bir hizmetin hangi bakanlık ya da kurum ve kuruluşla ilgili olduğunun tespiti ve bu kurumların görev ve yetki alanlarının da genel olarak ilgili kanunlarla değerlendirildiğiy gösterildiğiyde kural kapsamındaki değerlendirme komisyonunun oluşumuyla ilgili olarak herhangi bir belirsizliğin bulunduğu söylenemez.

200. Milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje, tesis ve hizmetlerde görev yapacak kişiler hakkında arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin hizmetin üretileceğiy alanla ilgili kamu otoritesinin bünyesinde oluşturulan birim tarafından değerlendirilmesinde söz konusu hizmetin sunumu, planlanması, güvenliği veya düzeni bakımından Anayasa'nın 5. maddesi kapsamında devlete yüklenen ödevler kapsamında yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olduğuy açıktır. Ayrıca bu tür hizmetlerde özel hukuk hükmümlerine tabii olarak çalışacak kişiler hakkında elde edilen

verilerin hizmet bazında belli bir bölümlük içinde değerlendirilmesine imkân tanınması bakımından bu konuda yeknesaklığı sağlanmasına katkı sunacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurulan kamu yararı amacı taşıdığı sonucuna varılmıştır.

201. Açıklanan nedenle Kurul Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşü katılmamışlardır.

Kurul Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddelerine de aykırı olduğu iddia sürülmesine de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınması nedeniyle Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddeler yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurul Anayasa'nın 70. ve 128. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E. 7315 Sayılı Kanun'un 8. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinde Yer Alan "...istihbarî faaliyetlere konu olmayan..." İbaresini İle (3) Numaralı Fikresinin İkinci Cümlesinin İncelenmesi

I. Anlam ve Kapsam

202. 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesi kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkeler düzenlenmektedir.

203. Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kişinin istihbarî faaliyetlere konu olmayan kişisel verileri hakkında bilgilendirilmesi, bu verilere erişmesi, bunların düzeltilmesi ve silinmesi taleplerine ilişkin tedbirlerin alınacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu fıkrada yer alan "...istihbarî faaliyetlere konu olmayan..." ibaresi dava konusu ilk kurallı oluşturmaktadır.

204. Maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen genel ilkelere aykırı hareket edilemeyeceği öngörülmüştür.

205. 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu ikinci cümlesinde ve millî güvenlik, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarî faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiye verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

2. İptal talebinin Gerekçesi

206. Dava dilekçesinde özetle; güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin büyük bir çoğunluğunun istihbarî nitelikte veriler olduğu, bu verilerin oluşturulması amacıyla hukuki ve mesnet olmashğı, dolayısıyla kişilerle aleyhine kullanılabilirinin hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı, kişilerin din ve vatan özgürlüğünü ihlal eden yöntemlerle elde edilebildikleri, bu bilgilerin ilgisizine verilememesi nedeniyle dağıtılışının tartışılma

İçkânının bulunmadığı, özel hayat sınırları içine düşen bu verilere ilişkin gerçek bir konunun da sağlanmadığı belirlenerek kurulların Anayasa'nın 2., 13., 17., 20., 25. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

207. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi ayrıca kurullar, ilgili nedeniyle Anayasa'nın 56. maddesi yönünden de incelenmiştir.

208. Kurullarda istihbarî faaliyetlere konu olan ve milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarî faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerle ilgili olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında öngörülen tedbirler nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirilmektedir.

209. Anılan kurullarda yer alan "*istihbarî faaliyetler*.." ibaresinin soyut ve genel kavramı olması kurulları belirsiz hâle getirmekte olup bu durum karar yapma tekniğinin doğasından kaynaklanmaktadır. Nitekim kurun kurullarının genel ve soyut olması, somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kurullar bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kurulların amacı uygun sonuçta ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamaması, önlemler ihtiyacından kaynaklanmaktadır (AYM, E.2016/125, K.2017/143, 28/9/2017, § 158).

210. Bu kapsamda 471954 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 11111983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu gibi ilgili kuruluş kanunlarında görev ve yetki verilen polis ve Millî İstihbarat Teşkilatı veya 131131996 tarihli ve 4208 sayılı Kanun'la kurulup 111202006 tarihli ve 5546 sayılı Suç Gelişmelerinin Aklanmamasını Önlenmesi Hakkında Kanun'la görev ve yetkiler belirlenen Mali Suçları Araştırma Kurulu gibi kamu kurum ve kuruluşları, milli güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini ve ekonomik güvenliği sağlanmaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki veriler, kamu kurum ve kuruluşlarıdır. Bu kanunlarda, söz konusu kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetkileri ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre söz konusu görevler Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, varlığına, bütünlüğüne, güvenliğine, anayasal düzenine ve millî gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilebilir mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında millî güvenlik istihbaratının oluşturulmasını veya suç gelişmelerinin aklanmamasını önlenmesini sağlamaya yöneliktir. Bu kapsamda anılan kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülecek önleyici, koruyucu ve istihbarî faaliyetler de düzenlenmiştir (AYM, E.2016/125, K.2017/143, 28/9/2017, §§ 159-160).

211. Davaya konusu kurullarda yer alan "*istihbarî istihbarat faaliyetleri*" kavramı ise güvenlik soruşturması kapsamında yürütülen istihbarî nitelik taşıyabilecek faaliyetlerle ilgili'dir. Nitekim kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak bakımından kişinin kamu görevi veya hizmetine uygun nitelikleri taşıyıp taşımadığının belirlenmesi için yapılan güvenlik soruşturması esnasında, istihbarî nitelik taşıyabilecek verilerin de elde edilmesi mümkün olabilmektedir. Kurun kayyucunun, bu kapsamdaki, bir faaliyetin kim tarafından talep edilebileceği ve söz konusu faaliyeti kimin yerine getireceğine, hangi verilerin toplanabileceğine ve bunların hangi amaçla nasıl toplanacağına ilişkin olarak belirlenmiş çerçeveyi oluşturduğu anlaşılmaktadır.

212. 7515 sayılı Kanun'un 8. maddesinin, "Maddeler gereğince araştırılması ve güvenlik soruşturması yapılan kişi, milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbari faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgiler hariç olmak üzere kişisel verileri hakkında bilgilenilemeyecek. Bu veriler sadece işlenilmesi amaçlı olarak değerlendirilmeye ve silinmesini talep edilebilecektir. Bu veriler sadece işlenilmesi amaçlı olarak değerlendirilmeye ve silinmesini talep edilebilecektir. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda kişisel verilerin milli savunma, milli güvenliği, kamu güvenliği, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamak amacıyla olarak kamuya görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen ameleci, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi Kanunun istisnai hükümleri çerçevesinde yapılmıştır. Ancak bu düzenlemeye uygun olarak Kanunda da milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbari faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kayıtlı verilmeyeceği öngörülmüştür." şeklinde bir ekleme de gündemde bulunduğunda istihbari faaliyetlere konu olan verilerden kast edilenin, sıyrım kendisiyle ilgili, ancak milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik kapsamındaki veriler olduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışında kalan kişisel veri niteliğindeki bilgilerin ilgili güvenlik soruşturması ve arazi araştırması kapsamında elde edilmiş veriler olduğu, ayrıca güvenlik soruşturması ve arazi araştırmasının kapsamını belirleyen Kanun'un 4. ve 5. maddelerine ilişkin olarak yapılan incelemede ise söz konusu kurulların herhangi bir belirsizlik çerçevesinde sonuçuna ulaşılmıştır.

213. Öte yandan dava konusu kurullar kapsamında, istihbari verilerin hangi güvenlenden istisna tutulduğu da Kanun'un lafızından açıkça anlaşılmamıştır. Bu yönüyle istihbari faaliyet kavramının belirli olduğu ve kurulların kamu belirsizlik sonucu ulaşılmıştır.

214. İstihbari faaliyet sonucu elde edilen verilerin ilke olarak kişilerle paylaşılmamasının haksız ve maddi nedenlerinin olduğu, bu durumun istihbari faaliyetin niteliğinden kaynaklılığı, milli güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanması, terör örgütleriyle ve istihbari faaliyetleriyle mücadele, ekonomik güvenlik gibi çok çok hususan bu tür bilgilerin kişilerle paylaşılmamasının meşru nedenlerinin olduğu açıktır.

215. İstihbari nitelikteki veriler bakımından zikredilen Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde meşru amaç ve ölçünlülük ilkesi kapsamında açıklanan gerekçeler bu kurullar yönünden de geçerlidir. Bu itibarla kurullarla kişisel verilerin korunmasını istene haklara getirilen sınırlamaların ölçsüz olduğu söylenemez.

216. Kurullara ayrıca Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında işlevdenmesi gerekmektedir.

217. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, meşru yolla ve yollardan faydalanarak türetile yargı mercileri önünde dava ve taleplerini ileri sürerek iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre hak arama özgürlüğünün en önemli iki öğesini oluşturan iddia ve savunma haklarını yargılamaları hakkını yetene zedeleyecek düzeyde kısıtlayacak, bunların kullanımını engelleyecek ve adil yargılanmaya engel olacak karar hükümlerinin Anayasa'nın ardındaki maddesine aykırılık oluşturacağı açıktır. Maddelerle güvence altına alınan hak arama

özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasını yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmaya ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 78, E.2018/95, K.2023/221, 27/12/2023, § 440).

218. Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçeyle, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının maddesi metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi çerçevesinde yaptığı değerlendirmelerinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatına adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan güvencelemeden olduğunu ifade etmiştir. Bu itibarla anılan ilkelere uygun yürütülmeyen bir yargılamanın haksanlığa uygun olması mümkün değildir (Uzlaşım Fikri [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 38; AYM, E.2018/95, K.2023/221, 27/12/2023, § 441).

219. Silahların eşitliği ilkesi; davanın taraflarının usule ilişkin hakları bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir durumda düşülmeksizin iddia ve savunmalarını mümkün bir şekilde mahkeme önünde dile getirmeye fırsatına sahip olması ve yargılamaya etkin katılımını sağlanmasını anlatır. (Hacıoğlu *vs.* [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Silahların eşitliği ilkesi, mahkeme önünde sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından taraflar arasında dengeyi sağlanması ve bu dengeyi yargılamanın her aşamasında korunmasını ilâde etmekte olup bu usul güvencesi gereğince uyumsuzluğun her iki tarafına da savunmasını temel dayanağı olan delillerini sunma imkânı tanımalıdır (Hüseyin *vs.* [1. B.], B. No: 2013/2116, 2/9/2014, § 18; AYM, E.2018/95, K.2023/221, 27/12/2023, § 442).

220. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılanma ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti anlamının bir gereğidir. Asli kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterilen kanıtlardan ve sunulan görüşlerden bilgi edinilmesi, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilmesi imkânının kendilerine verilmesidir (Yıldırım *vs.* [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43; *Gökhan Bıyıklıoğlu* [2. B.], B. No: 2019/17415, 2/2/2022, § 34).

221. Kamu güvenliği veya başkalarının haklarının korunması gibi haklı nedenlerin bilinmesi hâlinde hükme esas alınan kanıt ve belgelerin ilgili tarafa verilmemesi veya gösterilmemesi makul görülebilir. Ancak bu hâlde dahi hükme esas alınan belge kendisine verilmeyen tarafın savunma hakkında meydana gelen bu kusurların telafi edecek karşı-dengeleyici imkânların söz konusu tarafa sağlanması gerekir. Bu bağlamda ilgili tarafa belge içeriğinden haberdar edilmesini, buna karşı savunma ve itirazlarını mahkemeye sunabilme fırsatına sahip olmasının dengeleyici bir imkân olduğu söylenebilir (Aydın *vs.* [2. B.], B. No: 2016/12198, 9/6/2020, § 35; *Gökhan Bıyıklıoğlu*, § 35).

222. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda kişinin kamu görevine veya diğer hizmete atanmaması hâlinde bu işleme karşı yargı yoluna başvurulması mümkündür. Bu durumda işlihbari nitelik taşıyan verilere yönelik dava konusu kurullara getirilen güvencelere ilişkin istisnaların adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesi yönünden incelenmesi gerekir.

223. Anılan ilke bakımından yapılacak değerlendirmede ise yargılarına sürecinde tarafı edecek yöntemleri bulanup bulunmadığı hususuna ihkakat edilmelidir.

224. Kanun'un 7. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile 10. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında istihbari nitelikteki verilerin de talep edilmesi hâlinde mahkemelere verileceği hükmü altına alınmıştır. Dolayısıyla söz konusu bilgilerle ilgili tarafın talebi üzerine ya da mahkemelerce resen istenmek suretiyle yargılama kapsamında dava dosyasına sunulması zorunludur. Kanun, dava dosyasına giren bu verilerin veri sahibine gösterilemeyeceği, yargılama esnasında bu verilerin tartışılmayacağı yönünde sınırlayıcı bir hükmü de getirmiştir. Dolayısıyla veri sahibinin yargılama esnasında istihbari nitelik taşıyan bu verileri gözetmesi ve bunları yargılamada tartışması mümkündür.

225. Bu bağlamda kanun koyucunun, söz konusu verilerin mahkemelere değerlendirilmesine yönelik güvenceleri de öngördüğü anlaşılmaktadır. Nitekim Kanun kapsamında elde edilen verilerin atanmış veya atılmayı planlanan görevli görevlilerin niteliklerle ilgisinin olması, yorum yapmaması ve objektif bir temele dayanması, nesnel ve gerçekçi şekilde yazılı olarak ilgili mercilere sunulması gerekir.

226. Dolayısıyla kurallar kapsamında istihbari nitelikteki veriler ve milli savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbari faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerle ilgili olarak kişilerin nitelendirilmesi, bu verilere erişmesi, bunları düzenlenmesi ve silinmesini talep edebilmesi güvencelerinden istisna tutulmasında, bu nitelikteki verilerin yargılamaya konu edilmesi suretiyle ilgili kişilerin erişmesine, ulaşmasına ve söz konusu bilgilerin doğruluğunu tartışmasına ilişkin tanınması nedeniyle sınırları eşliği ve gelişmeli yargılama ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

227. Açıklanan nedenle kurallar Anayasa'nın 13., 20. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kerem YAŞAR bu görüşte katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2., 17., 25. ve 70. maddelerine de aykırı olduğu iddia sürüleniye de bu bağlamda belirlenen hususların Anayasa'nın 13., 20. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında elde edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 17., 25. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

E. 7315 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...istihbari faaliyetle kamu olmayan..." İhtisasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

228. 7315 sayılı Kanun'un 10. maddesi kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesine ilişkin hükümleri düzenlemektedir.

229. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve soruşturma kapsamında elde edilen kişisel verilerin, işleme amaçlarını ortadan kaldırması

hâlinde veya her durumda iki yılın sonunda değerlendirme komisyonlarıca silineceği ve yok edileceği düzenlenmiştir.

230. Madde'nin (2) numaralı fıkrasına göre ise güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan birimlerdeki istihbari faaliyete konu olmayan ilgilisine ait güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ait veriler iki yılın sonunda silinir ve yok edilir. Aynı fıkra da yer alan "*istihbari faaliyete konu olmayan*" ibaresi dava konusu kurala oluşturmaktadır.

231. (2) numaralı fıkra da bu verilerle ilgili işleme karşı dava açılması hâlinde karar kesintisizmeden silme ve yok etme işlemi yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu fıkra ile mahkemelerin bu konudaki talepleri, değerlendirme komisyonunun biriyisiyle bulunduğu ilgili kurum ve kuruluş tarafından karşılanır.

2. İptal Talehinde Gerekçesi

232. Dava dilekçesinde özetle, güvenlik soruşturması kapsamında toplanan kişisel verilerin çoğunlukla istihbari nitelikte olduğu, herhangi bir hukuki kesinlik taşımayan, hazırlanışı itibarıyla özel değerlendirilmeye açık olan söz konusu verilerin silinme ve yok edilme güvenceleri kapsamında bırakılmasının kişisel verilerin korunması ve kamu hizmetine girme haklarıyla bağdaşmadığı belirtilerek Kurum Anayasası'nın 2., 15., 17., 20., 25. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

233. 7315 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapan birimlerde bulunan ve istihbari faaliyete konu olmayan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması verilerinin iki yılın sonunda silinip yok edileceği düzenlenmiştir.

234. Kural, istihbari faaliyete konu olmayan arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasını yapan birimlerde bulunan verilerin saklanması süresini ve bu sürenin sonunda verilerin silinip yok edileceğini düzenlemekte, güvenlik soruşturması kapsamında elde edilebilecek istihbari nitelik taşıyan verilerin ise silme ve yok etme işleminden istisna tutulmaktadır.

235. Buna göre arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasını yapan birimlerdeki istihbari nitelik taşımayan veriler iki yılın sonunda silinir ve yok edilir. Aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında ise dava açılması hâlinde bu verilerin, karar kesintisizmeden silinip yok edilemeyeceği hükme altına alınmaktadır. Bu bakımdan kuralın, konu ve süre yönünden herhangi bir belirsizlik içermediği aşırıdır. Arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasını yapan birimlerin de 7315 sayılı Kanun'da gösterilmiş olması nedeniyle istihbari nitelik taşıyan verilerin hangi birimlerde bulunulduğuna silinme gücünün düzenlendiği, bu kapsamda kuralın korumalık ilkesini taşıdığı sonucuna varılmıştır.

236. İstihbari nitelik taşımayan verilerin belirli bir süre arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasını yapan birimlerde saklanması da meşru bir amaçtan ötürü söylenemez.

237. Söz konusu verilerin belirli bir süre ilgili kurumlarda saklanması kişilerin işlemler bakımında açabileceği davalara ilişkin olarak yürütülecek süreçler bakımından önem taşıdığı da açıktır. Nitekim kanun koyucu da bu durumları göz önüne alarak dava açılması halinde verilerin, dava kesinleşmeden silinip yok edilemeyeceğini hüküm altına almıştır. Bu bakımdan anılan sınırların demokratik toplum düzeninin gerekleri bakımından zorunlu bir ihtiyaca karşılık geldiği açıktır.

238. Kanun düzeni ve güvenliğinin sağlanması amacı bakımından bu tür verilerin belli bir süreyle sistemde saklanması elverişli ve gerekli olduğu, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde kara hizmetine kabul edilip edilmeme bakımından verilen kararların yazılı denetimine açık olduğu da gözetildiğinde kişilerin söz konusu verilere erişimi ve bunlarla ilgili bilgilendirilmesi hâlinde bu bilgilerin düzenlenmesiyle ilgili taleplerinin de olabileceği dikkate alındığında bu tür verilerin iki yıla kadar saklanması oranısız olduğu söylenemez.

239. Öte yandan kuralda istihbari nitelik taşıyan veriler bakımından bu tür verilerin silinmesi ve yok edilmesine ilişkin bir düzenleme öngörülmemiştir. Dolayısıyla bu tür verilerin saklanması koşulları ve akıbeti gibi konularda herbaşığı bir belirleme yapılmamıştır.

240. Kuralda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen kişisel verilerle ilgili silinme ve yok edilme güvencesinden muaf tutulan istihbari nitelik taşıyan verilerin kapsamının açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuzulur kanunilik şartını karşıladığı anlaşılmaktadır.

241. İstihbari nitelik taşıyan verilerin silinme gibi kişisel verilere ilişkin bazı özel güvencelerden istisna tutulabileceği, kanun koyucunun bu tür verilerin saklanması yönündeki terhibinde meşru bir amacın bulunduğu açıktır.

242. İstihbari nitelik taşıyan verilerin silme ve yok etme işleminden istisna tutulmasının, başka bir ifadeyle istihbari nitelik taşıyan verilerin silinmemesinin kamu hizmetinin güvenli bir şekilde devamlılığı açısından gerekli olduğu söylenebilir. Dolayısıyla kuralda öngörülen düzenlemelerin meşru amaç bakımından elverişli ve gerekli bir tedbir olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kuralda istihbari faaliyetler kapsamında kazanımlı kişisel verilerin söz konusu güvence kapsamı dışında bırakılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği söylenemez.

243. Öte yandan 6698 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca milli savunmaya, milli güvenliğe, kamu güvenliğine, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen ön veya arşiv, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında kalan kişisel veriler bu Kanun'un kapsamı dışında tutulmuştur. Buna karşın, 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasında herbaşığı bir istisnaya yer vermeksizin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına konu kişisel verilerin doğrudan ve güncel olarak esas kabul edilmiş ve bu verilerin, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak kullanılacağı hüküm altına almıştır. 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (1) bendisinde belirtilen "*ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme*" güvencesinin 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesinin

(3) numaralı fıkrasıyla yapılan atıl gereği istihbarî nitelik taşıyan veriler bakımından da geçerli olduğu açıktır.

244. Bu itibarla kural kapsamında istihbarî faaliyete konu olan verilerin silinme ve yok edilme güçlüklerini ve istisna tutulmalarının, Kanun'da ve 6598 sayılı Kanun'da bu verilerin işlendikleri amaçla bağlanmış, sınırlı ve seçilmiş olarak kullanılması ayrıca bu verilerin ongorülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesini güçlüklerinin öngörüldüğü gözlemlendiğinde ölçüsüz olduğu söylenebilir.

245. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İptal talehinin reddi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTESİŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 17., 25. ve 70. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüşse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınması nedeniyle Anayasa'nın 2., 17., 25. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

G. 7315 Sayılı Kanun'un 12. Maddesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

246. 7315 sayılı Kanun'un 12. maddesinde devletin görevliğini, ulusun varlığını ve bütünlüğünü, iç ve dış menfaatlerinin zamanla görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile gizlilik dereceli kamu personeli ve meslek gruplarının tespiti, birim ve kısımların, tanımlarının yapılması, güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına usul ve esasları, araştırma ve soruşturmayı yapacak birimler ve değerlendirme komisyonlarının çalışma usul ve esasları ile uygulanmaya ilişkin diğer hususların Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

247. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 5. maddesiyle gizlilik dereceleri, gizlilik dereceli belgelerin sınıflandırılması, oluşturulması, kullanımı, yerleri, muhteviyatı, güncelliği ve diğer hususların düzenlenmesi, 26/4/2022 tarihli ve 31821 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Gizlilik Dereceli Belgelerde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine bırakılmıştır.

248. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca gizlilik dereceli birim ve kısımlar ise kamu kurum ve kuruluşlarında anılan Yönetmelik hükümlerine göre çok gizli ve gizli gizlilik dereceli bilgi ve belgeler, oluşturulan ve saklayan birim ve kısımlar olarak tanımlanmıştır.

249. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasına göre kamu kurum ve kuruluşları, gizlilik dereceli birim ve kısımları (1) numaralı fıkra gereğince belirler. Ancak tüm kamu kurum ve kuruluşlarının; teftiş ve denetim birimleri, personel birimleri, bilgi işleri birimleri ve özel kalem müdürlükleri gizlilik dereceli birimlerden sayılır.

250. Maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca kamu kurum ve kuruluşları tarafından (2) numaralı fıkra gereğince belirlenen gizlilik dereceli birim ve kısımlar Cumhurbaşkanlığına bildirilir. (4) numaralı fıkrada da Cumhurbaşkanlığına bildirilen birim ve kısımları (1) numaralı fıkra kapsamında olup olmadığı değerlendirildikten sonra uygun görülenlerin Cumhurbaşkanlığına İçişleri Bakanlığı, Milli İstihbarat Teşkilat Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderileceği hükümler altına alınmıştır.

251. Anılan Yönetmeliğin 11. maddesinde ise gizlilik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla ilgili yöntem düzenlenmiştir.

2. İptal Talehinin Gereksesi

252. Davaya dileşiminde özelli: Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü alanlarda temel ilkelere, usul ve esaslar belirlenmeksizin düzenleme yapma yetkisini yürütmeye bırakılması, yasama yetkisinin devredilemezliği ve hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlandırılması ilkelerini ihlal ettiği belirtilen kanun Anayasa'nın 2., 7., 13., 20., 70., 124. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ideri sunulmuştur.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

253. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine*dir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükmü yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gereğesinde yasama yetkisinin parlamentoya zih olması "*uzunluğu rejimini beşarısayan vada rejimlerin kaytılmaz bir duran*" olarak nitelendirilmiştir. Madde gereğesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışarında başka bir organa kullanılmasını önlemeye yönelmiştir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi,dir.

254. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmeyi düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkelere belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kararla ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yürütmenin düzenlenmesine bırakılmaz. Anayasa'nın belirlenen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkelere ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzamlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011-42, K.2011-60, 9/5/2013; E.2019-36, X.2021-15, 4/3/2021, s.57).

255. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunla genel hükümlerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesini yürütmeyi türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmemiş konularda yasama organının asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararlarının haricinde geçerli olan yürütmenin türevsel işlemleri gereği idari işlemlerin kanunla dayandırılması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunla belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018-91, K.2020/10, 19.2.2020, s.113; E.2019/16, K.2021/15, 4/3/2021, s.56).

256. İdari ve maliyetteki düzenleyici işlemler bakımından kural olarak kamu kurumları genel idarelere yürütme organını yetki ve sorumlulukla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel idarelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konması ve memurların atanması, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçevesi belirlemesi olmasın gerekmektedir. Anayasa koyucunun ayrıca kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yasama organının temel kuraları saptadığı sınırlı uzmanlık ve ilere teşkilatına ilişkin hususlar yürütme organı çevresel mülkiyetindeki işlemlerine ilişkin olarak, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanarak (AYK, T.2019/36, K.2021/15, 4/5/2021, §57).

257. Kural, arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının usul ve esaslarına ilişkin hususlar ile gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının belirlenmesine ilişkin düzenlemeleri Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle bırakmaktadır.

258. Gizlilik dereceli belgeler, birimler, hizmetler ve çalışılacak personelin kantarla çalıştığı bu görev ve hizmetlere alınacak kişiler hakkında yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılma usul ve esasları, elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve korunması hususlarında 7315 sayılı Kanun ve ilgili diğer kanunlarla temel ilke ve esasların belirlendiği, gerekli güvencelere ilişkin olarak belirli bir çerçeveye yer verildiği gözetilmediği Cumhurbaşkanına yönetmelik çıkarma yetkisi verilen hususlara ilişkin olarak belirli bir kanunla çerçeveyi oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

259. Açık olan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı değildir. İspat talebinin retli gereği.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki SAKYEMEZ, Selahattin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşte katılmışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 20., 70., 124. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülürse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. maddesi yönünden yapılan değerlendirilmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 20., 70., 124. ve 128. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kanun Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgili görülmemiştir.

Ç. 7315 Sayılı Kanun'un 13. Maddesinin (2) Numaralı Fikrasıyla 1325 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 16. Maddenin, (4) Numaralı Fikrasıyla 2692 Sayılı Kanun'un 7. Maddesine Eklenen On İkinci Fıkranın, (5) Numaralı Fikrasıyla 2803 Sayılı Kanun'un 13. Maddesine Eklenen Yedinci Fıkranın ve (6) Numaralı Fikrasıyla 4652 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 3. Maddenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

260. 7315 sayılı Kanun'un "Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler" başlıklı 13. maddesi, pek çok farklı karavana güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapılmasıyla ilgili hükümleri eklemekte veya mevcut hükümleri değiştirmektedir.

261. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasıyla 1325 sayılı Kanun'a ek 16. madde eklenmiştir. Söz konusu maddeyle Milli Savunma Bakanlığı namı ve hesabına Bakanlıkça belirlenen eğitim kurumları ile Milli Savunma Üniversitesine bağlı fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokulu ve enstitülerde eğitim görecekları hakkında 7315 sayılı Kanun'a göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı düzenlenmiştir.

262. 27.7.1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 11. maddesinde fakülte ve yüksek okulların erdunun muvazzaf subay kaynaklarından olduğu belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 14. maddesi en az dört yıl süreli fakülte veya yüksekokulları başarı ile bitirenlerin anılan maddede sayılan şartlara ek olarak yönetmelikte öngörülen sınavlar ile uygulanacak temel askerlik eğitiminde başarılı olmak kaydıyla muvazzaf subay olarak nasbedileceklerini hükmü altına almıştır.

263. 1325 sayılı Kanun'un ek 7. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre de fakülte, yüksekokul veya meslek yüksekokullarından mezun olup da subay veya astsubay nasbedilmek için temel askerlik eğitiminin alınması gerekmektedir.

264. 7315 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla 2692 sayılı Kanun'un 7. maddesine eklenen en ikinci fıkrada Sahil Güvenlik Komutanlığı namı ve hesabına eğitim-öğretim görecekları hakkında 7315 sayılı Kanun'a göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

265. 7315 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (5) numaralı fıkrasıyla 2803 sayılı Kanun'un 13. maddesine eklenen yedinci fıkrada, Jandarma Genel Komutanlığı namı ve hesabına eğitim-öğrenim görecekları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve buna bağlı eğitim-öğretim kurumlarında eğitim-öğrenim görecekları hakkında 7315 sayılı Kanun'a göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı belirtilmiştir.

266. 7315 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (6) numaralı fıkrasıyla da 4652 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddeye göre, Polis Akademisi ve buna bağlı eğitim-öğretim kurumları ile Akademi namı ve hesabına diğer eğitim kurumlarında öğrenim görecekları öğrenciler hakkında 7315 sayılı Kanun'a göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı düzenlenmiştir.

267. Anılan Kanun'un 2. maddesinde Polis Akademisinin, emniyet teşkilatının memur, amir ve yönetici ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulduğu, Akademisinin görevlerinden birinin de bu Kanun'da belirtilen amaç, nitelik ve Emniyet Genel Müdürlüğüne göre ve sorumlu olduklarına uygun olarak, mezuniyetten sonra verilecek görevleri yapabilecek, emzindesi personeli veya hizmi editebilecek ve yönetebilecek düzeyde emniyet teşkilatına amir ve yönetici yetiştirmek olduğu, Akademisinin bünyesinde on lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapan polis meslek yüksek okulları ile polis meslek eğitim merkezlerinde polis memuru yetiştirmesini sağlanarak olduğu belirtilmiştir.

268. Buna göre dava konusu kurallarda geçen kurumlar adına, nam ve hesabına üniversite, yüksekokul, meclis yüksekokulu, enstitü gibi eğitim-öğretim kurumlarında eğitim-öğretimin görecekları hakkında öğreniliğe kabul için güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekeceği

269. Davanın dilekçesinde özetle; dava konusu kurallar nedeniyle heruz hakukun çocuk sayılan veya çocukluk dönemini yeni tamamlamış bireyler hakkında yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması nedeniyle söz konusu kişilerin eğitim hakkından, delaysıyla kamu hizmetine girme hakkından hususa uygun olmayan nedenlerle mahrum bırakılacağı, bu nedenle inançları, düşünceleri ve kanaatlerinin sorgulanacağı, kurullar kapsamındaki kişilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulmalarının; eğitim öğretim hakkını kullanan benzer kısıtları göre öylelerine sonuçlar doğuracağı belirtilerek karalları. Anayasa'nın 10., 24., 25., 26., 42. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

270. 6216 sayılı Kararın 43. maddesi uyarınca karalları, ilgili nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

271. Davanın konusu karallarla yükseköğretim büncesi ve yükseköğretim düzeyinde Mİ F Savunma Bakanlığı, Sıhul Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Polis Akademisi nam ve hesabına eğitim göreceklarıyla ilgili olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılacağı düzenlenmektedir. Söz konusu kişiler hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağını düzenleyen karallarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını yönelik sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır.

272. 7315 sayılı Karar'da ve karallarda arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının kapsamı, kimler tarafından ve nasıl yapılacağı, bu kapsamda elde edilen kişisel verilerin işlenmesi, kullanılması ve korunması hususlarında yeterli bir kurumi çerçevenin çizildiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca karalları, kişisel verilerin korunmasını ilişkin olarak hangi kurum ve kuruluşların nam ve hesabına ve hangi düzeyde eğitim ve öğretim görecekları hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılacağını tereddüde yer bırakmayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu itibarla karalları kanunilik şartını sağladığı anlaşılmaktadır.

273. MİLE savunma, millî güvenlik, kamu düzeninin tesisi gibi alanlarda hizmetin yerine getirilmesi sağlayacak nitelikte uzman kadroların oluşturulabilmesi bakımından söz konusu personelin yetiştirilmesi için hizmet verecek eğitim öğretim kurumlarına kabul edileceklerin, yükseköğretim kurumlarına alınacak diğer öğrencilerden farklı ve daha kapsamlı olarak araştırılmalarında, kamusal bir yararın bulunduğu aşkır. Nitekim Anayasa'nın 5. maddesinde devletle yüklenen ödev doğrultusunda yerine getirilecek hizmetin niteliği, devletin bu öğrencilere yaptığı yatırım ve ayırdığı kaynaklar, söz konusu öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı hukuki statüde (özlük hakları-mali hakları gibi) durumu gözönünde bulundurulduğunda, millî savunma, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması bakımından dava konusu karalları sayılan kurumlar adına eğitim öğretim görecekları hakkında

güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılarakında anayasal anlamda mesnet bir amaç halinde olduğu aşikardır.

274. Anılan Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde denetazatik toplulu düzeninin gereklerine aykırı nitelikte ve ölkölülük ilkesi kapsamında belirtilen gerçekler uygun olduğu ölçüde bu kurallar yönünden de geçerlidir.

275. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Yusuf Şevki İKAYEMEZ, Selahattin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşte katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10., 42. ve 70. maddelerine de aykırı olduğu ideri sürülmüş ve de bu bağlamda belirtilen hususlara Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması, nedeniyle Anayasa'nın 10., 42. ve 70. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralları, Anayasa'nın 24., 25. ve 26. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

H. 7354 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanununa göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmış olma..." Bölümünün İncelenmesi

276. Davanın konusu kuralın ver aldığı 7354 sayılı Kanun (01/08/2021 tarihli ve 7528 sayılı Öğretimlik Mesleği Kanun'unun 36. maddesinin (2) numaralı fıkrasına atıfta bulunarak kaldırılmıştır.

277. Açıklanan nedenle konusu kalmayan bölüme ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

1. 7078 Sayılı Kanun'un 39. Maddesiyle 1325 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 11. Maddenin Birinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin, 159. Maddesiyle 6194 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen (f) Bendinin, 160. Maddesiyle 6191 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen (d) Bendinin ve (4) numaralı Fıkrasına Eklenen (b) Bendinin İncelenmesi

1. 1325 Sayılı Kanun'un Ek 11. Maddesinin Birinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresini

a. 6771 Sayılı Kanun'la Yapılan Anayasa Değişikliğinin Yargısal Denetim Etkileri Hakkında Genel Açıklama

278. Davanın dilekçesinde 7078 sayılı Kanun'la yapılan bir kısım düzenlemeyle ilgili Anayasa'ya aykırılık iddiaları Anayasa'nın 8., 87., 104., 105., 124. ve 125. maddeleri çerçevesinde dile getirilmiştir. Anayasa'nın yürütme yetkisi ve görevi ile TBMM ve

Cumhurbaşkanı'nun görev ve yetkilerinin düzenlendiği 8., 87. ve 104. maddeler ve Cumhurbaşkanlığı'nın sorumluluk ve sorumsuzluk hâlinin düzenlendiği 105. maddesi, "Yönetmelik" konar başlıklı 124. maddesi, yargı yolunun düzenlendiği 125. maddesi 9/7/2018 tarihinde yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir.

279. Davaya konusu kurulların anayasallık denetiminde ölçü norm olarak değer endirilebilmesi anayasal hükümlerin iptal davasının açıldığı tarihten sonra yürürlükten kalkması veya değışikliğe uğraması nedeniyle sınırların ihdas edilmişliği ya da anayasa denetiminin yapıldığı tarihte yürürlükte olan, ancak hangisinin denetime esas alınacağına öncelikle değerlendirilmesi gerekir.

280. Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında bir kuralın içerik bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimiyle Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi gereğince kural olarak denetimin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan anayasal normların ölçü norm olarak dikkate alınacağı, ancak anayasa yasası denetimine tabi bir normun, ihdas edilmişliği döneminde geçerli olan yetki ve konu kuraları temel alınarak vücut bulması nedeniyle bu unsurlara ilişkin denetimin ve yürürlükten kalkması olsa dahi o tarihteki anayasal normların esas alınarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir (AYM, E.2022/83, K.2022/113, 28/9/2022, 430, E.2018/122, K.2020/14, 19/2/2020, §§ 11, 12; E.2018/27, K.2020/49, 24/9/2020, § 6).

281. Davaya konusu kurulların bir kısmı devleti yürütme yetkisi ile ilgili kanunları düzenlemeler içermektedir. Kurulların ihdas edilmesi sürecinde yetki ve konu unsurları yönünden kapsam ve sınırlarının belirlenmesi ile ilgili olarak herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Dolayısıyla dava konusu kurullarla ilgili olarak içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılacağından denetim tarihindeki anayasal hükümlerin ölçü norm olarak dikkate alınması gerekmektedir.

b. İptal Talehinin Gerektisi

282. Davaya dilekçesinde özetle; dava konusu kurulla yürütme alanına giren konuda Cumhurbaşkanına düzenleyici işleri yapma yetkisinin tanındığı, Anayasa'nın 8. maddesinin önceki hâlinde yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa'ya ve kanunlara uygun olarak birlikte kullanılacağına düzenlendiği, Anayasa Mahkemesi kararlarında da bu yetkinin Cumhurbaşkanına ve Bakanlar Kurulu tarafından ortaklaşa kullanılabileceğinin belirtildiği, kurulla ise söz konusu yetkinin kullanımının yalnız başına Cumhurbaşkanına bırakıldığı, bu durumun Anayasa'nın 8. maddesine aykırılık oluşturduğu, yine Anayasa'nın 124. maddesine göre Cumhurbaşkanının yönetmelik çıkarma yetkisi bulunmadığı hâlde kurulla bu imkânın tanındığı, Anayasa'nın Cumhurbaşkanını siyasal olarak karşı tarafta kurulu ile sorumsuz kıldığı, yürütme yetkisinin zaten sorumlu olan Bakanlar Kurulunda olduğu, kurulla verilen yetkinin Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler kapsamında değerlendirilmeyeceği, yönetmelik çıkarmanın idari işlemler niteliğinde olduğu dikkate alındığında kurulla verilen yetkiye göre çıkarılan yönetmeliklere karşı dava açma imkânının da ortadan kaldırıldığı, Anayasa'nın 87. maddesinde TBMM ve Bakanlar Kurulu ve bakanları denetleme yetkisinin verildiği, TBMM'nin bu yetkiyi Başkanın denetleyerek kullandığı, kurulla bu yetkinin TBMM'nin elinden alındığı belirtilerek kurulları Anayasa'nın 6., 8., 11., 36., 87., 104., 105. ve 125. maddelerine aykırı olduğu iddia edilmiştir.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

283 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca kurul, ilgisiz nedeniyle Anayasa'nın 7. maddesi yönünden de inceletirilmştir.

284 1323 sayılı Kanun'un "15661 Sıra Numara Bakanlık Görev ve Teşkilat Hakkında Kanun" başlığindeki adı, 2-7-2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 23. maddesiyle "Askerî Okullar, Askerî Öğrenciler, Askerî Fabrikalar Ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

285. Anılan Kanun'un ek II. maddesinin birinci fıkrasında birinci cümlesine göre Milli Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında görev yapan personele ilişkin istihbarat hizmetleri MİT tarafından yürütülür. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde MİT'in istihbarat istihsaline yönelik faaliyetleri veya güvenlik araştırması kapsamındaki Bakanlık ve Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında kısıt içinde veya kısıt dışında her türlü araştırmayı yapabileceği hükme bağlanmıştır. Fıkranın üçüncü cümlesi uyarınca ise bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile söz konusu hizmetlerin yerine getirilmesinde diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları MİT tarafından hazırlanarak Cumhurbaşkanına onayla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir. Anılan cümlede yer alan "... Cumhurbaşkanına..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

286. Kurulla, anılan maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar ile söz konusu hizmetlerin yerine getirilmesinde diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin düzenleyici işlem niteliğinde olan ve MİT tarafından hazırlanacak yönetmeliğin Cumhurbaşkanının onayıyla yürürlüğe girme şartı öngörülmemiştir.

287. Yürütme yetki ve görevini müntazır olarak yerine getiren Cumhurbaşkanı'nın kendi görev alanıyla (Cumhurbaşkanlığı ve tüzel kişiliği olmayan bağlı kuruluşları ilgili olarak kanunların ve ÇHK'ların uygulanması amacıyla yönetmelik çıkarma yetkisine sahip olduğu açıktır (AYM, E.2018/95, K.2021-221, 27-12-2021, §5 [101-104]).

288. Anayasa Mahkemesi 7078 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle 10-7-1953 tarihii ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 6. maddesinin birinci cümlesinde yer alan " İşleri Bakanlığın görevi alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yürütülmeye başlanırsa " ibaresinin "...Cumhurbaşkanına..." şeklinde değiştirilmesini Anayasa'ya aykırılık denetiminde, kuralda geçen "uygulanır" yetkisinin, emrî olan işlemin oluşmasında kurucu bir unsur olduğunu, ve Anayasa ile çıkarma olarak ifade edilen ibare ile aynı sonucu doğuran bir işlem niteliğinde olduğunu değerlendirmiştir (AYM, E.2018/95, K.2021-221, 27-12-2021, § 105).

289. Öte yandan Anayasa'nın 123. maddesinin İkinci fıkrasında idareci, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, 28. maddesinin ikinci fıkrasında da memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği güvenceye kavuşturulmuştur. Kurulda Cumhurbaşkanının onaylayacağı yönetmelikle düzenlenecek olan hususların MİT'in görev alanıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

290. 2917 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında MİT'in ana faaliyetleri teşkilat hiyerarşisinin düzenlendiği, 4. maddesinin birinci fıkrasında ise ayrıntılı olarak görev

tanımlamasının yapıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla MIT birimlerinin görev yetki ve sorumluluklarını tanıyan hükümler çerçevesinde genel olarak tespit edildiği aşkırdır (AYM, E.2018/95, K.2023/221, 27.12.2023, § 263).

291. Kuralı uyarınca, MIT'in güvenlik soruşturması kapsamında, Bakanlık ve Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında kura içinde veya kura dışı olarak her türlü araştırmayı yapabileceği, bu hususlara ilişkin usul ve esasların ise Cumhurbaşkanına onayıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. 1325 sayılı Kanun'la, 7315 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla eklenen ek 16. maddeye göre, Millî Savunma Bakanlığı nahi ve hesabına Bakanlıkça belirlenen eğitim kurumları ile Millî Savunma Üniversitesine bağlı fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokulu ve enstitülerde eğitim göreceklere hakkında 7315 sayılı Kanun'a göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır. Üst yarıdan aralar Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükümleri getirildiğinde, MIT personeli hakkında yapılacak araştırmaya ve soruşturmaya ilişkin de söz konusu Kanun kapsamında gerçekleştirileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu kapsamda Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin çerçevesinin de ilgili kanunlarla belirlendiği aşkırdır.

292. Arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması sonucu elde edilen verilere ilişkin olarak kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında 7315 sayılı Kanun ve ilgili diğer kurullarda temel ilke ve esaslar belirlenmiş ve gerekli güvencelere yer verilmiştir.

293. Dolayısıyla kural kapsamında MİT'e verilen yetkinin kullanılmasına yönelik usul ve esaslar ile bu hizmetlerin yerine getirilmesinde diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarıyla ilgili olarak Cumhurbaşkanınca MIT tarafından hazırlanacak yönetmeliğe onaylama hususunda verilen yetkinin kanuni çerçevesinin çizildiği sonucuna varmak gerekir.

294. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı değildir. İptal talebini reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HARYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kerem YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 6., 8., 11., 20., 87., 104., 123. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu iteri sürülmüşse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. maddesi yönünden yapılar değerlendirilmeleri kapsamında ele alınması nedeniyle 6., 8., 11., 20., 87., 104., 123. ve 128. maddelerin yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 36., 105. ve 125. maddelerine itirisi görülmemiştir.

7. 6191 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (3) Numaralı Fikresinin (f) Bendi ile Atılan Kanun'un 6. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinin (d) Bendi ve (4) Numaralı Fikresinin (h) Bendi

a. Anlam ve Kapsam

295. 6191 sayılı Kanun'un 1. maddesinde (3) numaralı fıkrasında sözleşmeli er olabilmek için aranacak nitelikler belirtilmiştir. Anılan fıkranın dava konusu (f) bendinde ise güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanması, güvenlik soruşturmasının sonuçlanma hâlinde gelmediği hâllerde ise arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması sözleşmeli er olmanın şartı olarak düzenlenmiştir.

296. Söz konusu Kanun'un 4. maddesinde ise gerekli şartları taşıyarak sözleşmeli er adayı olanların ön sözleşmeyle askeri eğitime alınacağı, askeri eğitimi başarı ile tamamlayanlarla ilgili yoldan fazla olmamak kaydıyla en az üç yıllık sözleşme yapılacağı, müteakip sözleşmelerin, bir yıldan az üç yıldan fazla olmamak şartıyla azami yedi yıllık hizmet süresi sonuna kadar uzatılabileceği hükme bağlanmıştır.

297. Kurula göre kişilerin ön sözleşme ile er adayı olarak göreve başlamaları için ilke olarak arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanması gerekmektedir. Ancak kurul kapsamında arşiv araştırması olumlu sonuçlanmayan güvenlik soruşturması henüz tamamlanmasa dahi göreve başlanılabileceği mümkündür. Güvenlik soruşturmasının ön sözleşme aşamasında olumsuz sonuçlanması hâlinde ise yine Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (d) bendi uyarınca sözleşmeli er adaylarının ön sözleşmeleri süresinin bitiminden önce feshedilmektedir. Aynı şekilde anılan maddenin (4) numaralı fıkrasının dava konusu (h) bendinde ise güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması hâlinde sözleşmeli erbaş ve erlerin sözleşmelerinin, sözleşme süresinin bitiminden önce feshedileceği hükme bağlanmıştır.

298. Dolayısıyla kişilerin ön sözleşme ile er adayı olarak göreve başlamaları için arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması yeterli görülmezken birlikte güvenlik soruşturmasının ön sözleşme aşamasında olumsuz sonuçlanması hâlinde kurullar kapsamında işleve ön sözleşmenin feshine karar verilebilmektedir. Yine askeri eğitimi başarı ile tamamlayıp sözleşmeli er olarak atanmalarını güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması durumunda da sözleşmelerinin feshi mühtak olacaktır.

6. İhtilaf Tutelamın Gerekeceği

299. Davanın ilköğresinde şüpheli güvenlik soruşturmasında araştırılacak hususlarla ilgili temel ilkelere belirtilmediği, bu kapsamda sözleşmeli er veya erbaş olmaya engel durumlar ile sözleşmenin feshini gerektiren hâllerin kurullarda değerlendirildiği, kanunda yerel çerçevede çizilmeden verilen yetkiye dayanılarak çıkarılan yönetmelikle söz konusu hususların düzenlenmesinin mümkün olmadığı, bu durumun hukuk devleti ve yasanın yetkilerin devredilemezliği ilkesine aykırı olduğu, kamu hizmetine girmeye görevli gerektiği niteliklerden başka hiçbir ayırımın getirilemeyeceği, güvenlik soruşturmasında uygulanacak ölçütlerin nesnel, objektif, tarafsız ve zorunlu bir nedenle ihkısı koymaya elverişli olmadığı, bu durumda kişilere nesnel, eşit ve hakkaniyete uygun bir şekilde muamele edilemeyeceği, güvenlik soruşturmasında elde edilen bilgilerin tamamen idarenin subjektif değerlendirilmelerine bırakıldığı, bunun keyfi uygulamalara neden olacağı, güvenlik soruşturmasında kullanılan bilgilerin tamamen kişiye, veri niteliğinde olduğu takdirde alındığında bu soruşturmayı tabii olduğu esas ve usullerin de kanunla düzenlenmesi gerektiği, özellikle güvenlik soruşturmasının temel esasları oluşturan istihbarat raporlarının hazırlanma sürecinin hukuki ve nesnel ölçütlerden uzak olduğu, beyatların kişisel bilgilerden haberdar edilme, bu verilere erişim, hazırlanma değerlendirilmesi veya silinmesini talep etme

kurallarının olduğu, 6698 sayılı Kanun'da yer alan güvencelerin güvenlik soruşturması için de uygulanabilir olduğu iddia edilse bile anılan Kanun'da istihdam bilgilerini isteme kapsamında olduğunun açıkça değerlendirildiği belirlenerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 13., 20. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

e. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

300. Kurallar, Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilecek sözleşmeli er olmak için güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanmasını, güvenlik soruşturmasının sonuçlanıncı hâlede gelmediği hâllerde ise arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanmasını, yine sözleşmeli er adaylarının ön sözleşmelerinin süresinden önce feshedilmesi ile sözleşmeli erbaş ve erlerin sözleşmelerinin süresinin bitiminden önce feshedilmesi için güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını şart olarak birtakım kareteyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getirmektedir.

301. 7315 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*gizlilik dereceli birimler ile* ..." ibaresinin, 4. maddesinin (b), (c) ve (ç) bentlerinin ve 5. maddesinin (a), (b) ve (c) bentlerinin, 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "*istihbarî faaliyetlere konu olmaması* ..." ibaresinin ve 431 numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*istihbarî faaliyetlere konu olmaması* ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırılık denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

302. Açıklanan nedenle kurallar, Anayasa'nın 13., 20. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptalleri taleplerinin reddi gerekir.

Yusuf Şeyki HAKYEMEZ, Selahattin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülürse de bu bağlamda belirtilen hususların, Anayasa'nın 13., 20. ve 70. maddeleri yönünden yapılar değerlendirilmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerin yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

303. Davaya dilekçesinde davetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde tarafis: güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasını karar verilmesi talep edilmiştir.

A. 1. 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun,

a. 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*gizlilik dereceli birimler ile* ..." ibaresinin, 4. maddesinin (b), (c) ve (ç) bentlerinin, 5. maddesinin (a), (b) ve (c) bentlerinin, 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "*istihbarî faaliyetlere konu olmaması* ..." ibaresinin ve 431 numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*istihbarî faaliyetlere konu olmaması* ..." ibaresinin,

b. 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b), (c) ve (ç) bentlerine,

e. 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerine,

ç. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamında kabul edilir ve ..." ibaresine,

d. 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine,

e. 8. maddesinin:

i. (1) numaralı fıkrasında yer alan "...stüdyo faaliyetlere konu olmamalı..." ibaresine,

ii. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine

f. 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...stüdyo faaliyetlere konu olmamalı..." ibaresine

g. 12. maddesine,

ğ. 13. maddesinin,

1. (2) numaralı fıkrasıyla 11/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askerî Okullar, Askerî Öğrenciler, Askerî Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 15. maddeye,

ii. (4) numaralı fıkrasıyla 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sani Üniversiteler Kurumunun 7. maddesine eklenen on ikinci fıkraya,

iii. (5) numaralı fıkrasıyla 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 13. maddesine eklenen yedinci fıkraya,

iv. (6) numaralı fıkrasıyla 25/4/2001 tarihli ve 4632 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'na eklenen ek 1. maddeye,

2. 17/3/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin değiştirilerek Kabul Edilmesine İlişkin Kanun'un:

a. 39. maddesiyle 1325 sayılı Kanun'a eklenen ek 11. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...stüdyo faaliyetleri..." ibaresine,

b. 154. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Terör ve Er Kanunu'nun 3. maddesinin (5) numaralı fıkrasının değiştirilen (2) bendine,

e. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendine ve (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendine.

yücelik iptal talepleri 4/12/2024 tarihli ve F.2021/60, K.2024/200 sayılı kararla reddedildiğinden bu maddelere, Ekralara, bentlere, cümzelere ve ibarelere ilişkin yürürlüğün sürdürülmesi taleplerinin REDDİNE,

B. 3/2/2022 tarihli ve 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "... 4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Sanayisi ve Arşiv Araştırması Kanununa göre güvenlik sanayisi ve arşiv araştırması yapmaya elverişli ..." bölümüne yönelik iptal talebi hakkında 4/12/2024 tarihli ve F.2021/60, K.2024/200 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu bölüme ilişkin yürürlüğün sürdürülmesi talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIGINA,

4/12/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir

VI. HÜKÜM

A. 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Sanayisi ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun,

1. 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan:

a. " ... güvenlik dereceli birimler de ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. "... kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. "... ist. kademe kamu idarelerinde ..." ve "... ile mülk güvenliği açısından stratejik önemi olan birim, proje ve/veya hizmetlerinde tamamı veya çoğunluğu seçilme hüğü alınmasının istihdam edilecekler ..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. 4. maddesinin III numaralı fıkrasının;

a. (b) ve (c) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Hüsam Tahiro, GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları, ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. (ç) bentinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3. 5. maddesinin III numaralı fıkrasının;

a. (a) ve (b) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. 4. (c) bendinde yer alan " *çüme birüğü* " ibaresinin Anayasası'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. 4c) bendinin kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

4. 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " *bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının içi bendi karşısındakiler karar ve ..* " ibaresinin Anayasası'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

5. 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

6. 8. maddesinin,

a. (1) numaralı fıkrasında yer alan " *istihbarî faaliyetlere konu olmuyor* " ibaresinin,

b. (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

7. 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan " *istihbarî faaliyetlere konu olmuyor* " ibaresinin Anayasası'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

8. 12. maddesinin Anayasası'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

9. 13. maddesinin,

a. (2) numaralı fıkrasıyla 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askerî Okullar, Askerî Öğrenciler, Askerî Fakülteler ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 16. maddesinin,

b. (4) numaralı fıkrasıyla 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sivil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'nun 7. maddesine eklenen altı ikinci fıkrasının,

e. (5) numaralı fıkrasıyla 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Zindanlar Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 13. maddesine eklenen yedinci fıkradır,

e. (6) numaralı fıkrasıyla 25.4.2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yükselme Öğretim Kanunu'na eklenen ek 3 maddenin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve UYÇOKLUĞUYLA,

B. 1/2-2022 tarihli ve 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının .. 4.2921 tarihli ve 7333 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arzı Araştırması Kanununa göre güvenlik soruşturması ve arzı araştırması yapılmış olma ..' hükmüne ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNİN YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

C. 1/2-2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un,

1. 59. maddesiyle 1325 sayılı Kanun'a eklenen ek 11. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "*Cumhurbaşkanı*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve UYÇOKLUĞUYLA,

2. 159. maddesiyle 10/3-2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözlüsel Ertiş ve Firakazuru Karar 1 maddesinin 131 numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve UYÇOKLUĞUYLA,

3. 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin ve (4) numaralı fıkrasına eklenen (h) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve UYÇOKLUĞUYLA,

4/12-2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Reza AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKEYMEZ

Üye
Yakup SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Yılmaz AKCI

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATI

KARŞUY GEREKÇESİ

1. Kanunun 4. maddesi ile bu maddenin b ve c bentlerinde arşiv araştırması kapsamında "kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlini aratıp aratmadığına", sayı bakımında herhangi bir tahdit olup olmadığına mevcut kayıtlardan tespit edilmesi öngörülmektedir. Özellikle Kanunda öngörülen "arşiv araştırması"nın 3. maddede ayrıca ilk defa veya yeniden müruriyete veya kamu görevine atanacaklar hakkında yapılacağına işaret ederek gerekir. Bu doğrultuda incelenen kararlarda bireyler hakkındaki arşiv veya tahdit işlemlerinin için devlet kâğıtlarıyla tespit edilerek arşivine dosyasına toplanması söz konusudur. Araştırmaya konu bilgiler bireylerin özel yaşamlarına ve kişisel verilerine ilişkin olduğundan, kararlarda Anayasanın 20. maddesinde özel yaşama saygı hakkı bağlamında ümitsizce alınan alınan kişisel veri erim verilerinin hakkına müdahale edilmektedir.

2. Ceza Muhakemesi Kanununa göre kişinin aranması, yakalanma kararı veya ihzar denetim kararları bakımından söz konusudur. Yani bir suç işlediği şüphesi ile öldürme başvurusu ile ilgili çapırlılığında peşmedığı durumda veya hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunan kişi hakkında yakalanma kararı verilecektir. Yine mahkemede tanık veya müşteki olarak çağrılıya atanması nedeniyle de yakalanma ihzar kararı verilebilecektir. Hukuksal kollukun yakalanma kararı verme yetki de oldukça genişdir (bkz. Yakalama, Gözetim Alınma ve Hade Alma Yönetmeliği, m. 5). Buna karşın düzenlemede kişi hakkındaki tahdit kararının hangi konuya ilişkin olduğu belirtilmemiştir. İşletme mevzuatında herhangi bir nedenle konulmuş olan tahditin sebebi, niteliğine bakılmaksızın arşiv araştırması kapsamında dosyasına aktarılması istenilmektedir.

3. Bilindiği üzere kişiler hakkındaki her türlü bilgi kişisel veri niteliğinde kabul edilmektedir (diğerleri arasında bkz. AYM 12.11.2015, E. 2015/32, K. 2015/182). Arşiv araştırması veri arama ve tahdit bilgileri de bireylerin özel yaşamlarının gizli kişisel konularını haakkı ile kişisel verilerin korunması hakkına (AY m. 20) müdahale teşkil etmektedir. Elbette arşiv haklarına sınırlama getirilebilir ve müdahale edilebilir. Ancak bu müdahalenin meşru sebebinin bulunması, demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olması da Anayasanın 13. maddesinden kaynaklanıyor ki zorunludur. Bir kamu görevine girecek kimlerde devletler, genel olarak kamu görevinin ve özeldir istihdam edileceği görevin kapsamındaki mülkiyetlere ilgili yazar yazarlar kamu görevinin bir gereğidir. Devletler bu araştırma ve soruşturmalarda istihdam edeceği veya belirlenmelerde bulunacak kişilerin Anayasa'ya ve anayasal haklar düzenine saygı dayalı olarak birer bireyler olduğundan emin olmak istemesinde karar vermektedir. bulundukları söylenebilir. Bu anlamda müdahalenin meşru, amaçlarını bulundukları kabul edilmelidir. Benzer bir iktidar bir hakuk devletinde kamu görevine alınacak bireyler için aranacak koşulları belirler, öngörülebilmelidir olması gerektiği gibi bu amaçla temel haklarına yapılacak müdahalenin ölçülü olmamasına, hoşya ve ölçülü amaçla etkilendirilen en alt düzeyde müdahaleyi uygulamaya özet gösterilmesi gerekir. Öte yandan müdahalenin daha alt veya üst düzeyde olmasının belirlenmesi, koruyucu işlenen menfaat için müdahale edilecek temel haklar arasındaki gereklilik boyutuna ilişkin bir ölçüt olduğun gösterilmesi de zorunlu kılmalıdır.

4. Kanunun 3. maddesinde belirtildiği üzere gizlilik dereceli birimlerde görev yapacak olanlar, üst kademe yöneticiler ve milli güvenlik açısından önem arz eden birimlerde çalışacak kişiler bakımından geniş arşiv araştırması gerekse güvenlik soruşturmasından

beklenen kamusal yarar daha üst düzeydedir. Bunlar bakımından devletin takdir alanının daha geniş olabileceği, müdahalenin daha üst düzeyde yapılabilmesi seçilebilir. Ancak arşiv araştırması yalnızca bu grup için yapılmaktadır, devletin yürüttüğü kamu hizmetinin istihdamında görev alacak her düzeydeki personeli kapsamaktadır. Bunlar hakkındaki müdahalenin demokratik toplulu düzeni bakımından zorunlu olup olmadığının belirlenmesinde daha alt düzeyde bir müdahale enstrimanının kullanılmasında yeterli olabilecektir. Buna karşın incelenen arşivlerle herhangi bir kamu görevinde istihdam edilecek bir kişinin arşiv araştırma dosyasına tabiri yerindeyse ilgili yuridik, gerekli gereksiz, hakkında ne bilgi varsa bulunmaktadır. Dolayısıyla Kanunun 5. maddesinin ilk fıkrasındaki grup bakımından incelenen kurulların Anayasa'nın 20., 13. maddeleri bağlamında gerekli olmadığı ve iptal edilmesi gerektiği görülmüştür.

5. Kanunun 5. maddesinin e bendinde *güvenlik soruşturması* kapsamında kişinin "Terör örgütüne veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle etkileşim birliği ... içinde olup olmadığının" araştırılması öngörülmektedir. Okunulupunda kulağa mantıklı gibi görünür, bu ibarenin, esasında oldukça geniş ve sınırlar belirsiz bir kapsamının bulunduğu görülmektedir. Bu düzenleme karsınca bir kimsenin herhangi bir şekilde ve hiçbir suç veya terör örgütünün araç ve eylemleriyle sempati kurmaksızın özgür düşüncesiyle yapacağı, düşünce açıklamaları veya diğer eylemlerinin bu kapsamda görülmesi ve bir kamu görevine girmekten mahrum bırakılması söz konusu olabilecektir. Öte yandan eylem birliği kuralına dayalı olarak güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanan bir kimsenin yargı yoluna başvurusunun da bir sonuç doğması mümkün olmayacaktır. Çünkü bu kural sekem, kategorik olarak bir kimsenin eylemlerinin, herhangi bir suç veya terör örgütünün eylemleriyle birlik arzemesini soruşturmanın olumsuzluğu için yeterli görmektedir. Denetleyecek makrhemnin seklen ortaya çıkan bu eylem birliğinin altında maselen bir anayasal hakkın kullanımını nitelikle etluluğunu ayarletmesine imkan bulurmamaktadır. Dolayısıyla kural belirsiz olduğu gibi keyfiliğe karşı da bir güvence içermemektedir. Görüldüğü üzere esasında kural Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan maddeli ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkına müdahale oluşturmaktadır, Dehası bu müdahalenin meşru amacının bulunduğu kabul edilebilse çahi açıkladığına nedenlerle kamu hak kriterlerini karşılamadığı gibi demokrasi toplendda gerekli bir müdahale olarak da kabul edilemez. Bu nedenle Anayasa'nın 17., 13. maddeleri uyarınca iptal edilmesi gerekmektedir.

6. Kanunun 7. maddesinin 1 numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan birim, proje, tesis ve binalarda istihdam edilecekler hakkındaki değerlendirme, ilgili Bakanlık ya da kamu kurumları bünyesindeki Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılacağı öngörülmektedir. Bu cümleinin maddenin bütünlüğü içerisinde yorumlanması gerekmektedir. Madde bir bütün olarak Değerlendirme Komisyonu'nun kurulmasını ve görevlerini düzenlemektedir. Ne var ki gerek incelenen Kurulda ve gerekse maddenin diğer fıkralarında Değerlendirme Komisyonu'nun, ilgili hakkındaki arşiv araştırması veya güvenlik soruşturması dosyasında yer alan Bilgileri hangi kriterler etrafında değerlendireceği konusunda bir düzenleme yer almamıştır. Başka deylet Kurulda Komisyonun görevini yaparken esas olabileceği hiçbir kriter bulunmamaktadır. Bu nedenle keyfiliğe kapı açılmıştır. Karşı görüş olarak bunun ilgili kurum ve mevzuatta yer aldığı ve Komisyonun buna göre değerlendirme yapacağı ileri sürülebilir. Bununla birlikte incelenen Kanun ile arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının yapılmasına ilişkin bütün kurullar ilk kez ve özel olarak düzenlenmektedir. Komisyonun, ne derece var olduğu belirsiz

diğer mevzuattaki kriterler dikkate alınmazdır. sayın olarak İleri sürülmesi bu gerekliliği karşılamaya yetmemektedir. Değerlendirmeye ilişkin temel kriterlerin konuda yer alınması nedeniyle kamu görevine girme işlemi bu nedenlerle reddedilen bireylerin açacakları davalarda mahkemelerin denetimi hangi yönden yapacakları da belirsiz hale gelmektedir. Açıkladığımız gerekçelerle kurulu belirsizliği ve keyfilige karşı güvencüler içermemesi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesine aykırılık dolayısıyla iptal edilmesi gerektiği görülmüştür.

7. Kararın 12. maddesi ile ilgili araştırması ve güvenlik soruşturmasıyla ilgili usul ve esasların Cumhurbaşkanlığı tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelik ile düzenleneceği öngörülmektedir. Şüphesiz Anayasa'nın 124. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı'nın Kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla yönetmelik düzenleme yetkisi vardır, hatta bu Kararın ileride bunun gerekli olduğu da söylenebilir. Bununla birlikte koruyucu Kararın 7. maddesindeki kurala ilişkin iptal düşüncemizde sözü edilen gerekçeler etrafında ele alınması gerekir. Değerlendirme Komisyonu'nun ilgililer hakkındaki araştırma ve soruşturma bilgilerini hangi kriterlerle değerlendireceklerinin belirlenmemesi karşısında, bunun uygulanmasını ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi, özel yaşama saygı ve kişisel verilerin korunması hakkı ile kamu görevine girme hakkıyla ilgili olarak kanunda çerçevesi belirlenmeyen en temel konularda idareye düzenleme yetkisi verilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle kurulu Anayasa'nın 7., 20., 30. maddelerine aykırılık nedenleriyle iptal edilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Başkanı Ekili
Hüseyin Taha GÜKKAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

7315 Sayılı Kanun'un, 3. Maddesinin (2) Numaralı Fikresinde Yer Alan "... sivillik görevli birimler ile ..." ibaresi; 4. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinin (b) Bendi; (c) Bendi, (ç) Bendi; 5. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinin (c) Bendi, 6. Maddesinin (2) Numaralı Fikresinde yer alan "... bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamında yer alan ..." ibaresi, 7. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinin Çıkarıl Çıkış ve 12. Maddesi hakkındaki çoğunluk görüşüne üyeler Yusuf Şevki Elakaymaz, Selahattin Mertleş ve Kerem Yağar'ın karşıoylarıyla belirlenikleri gerekçelerle katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIY GEREKÇESİ

1.Mahkememiz çoğunluğunun 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun aşağıda ele alacağı maddelerinin, 21/7/1970 tarihli ve 1725 sayılı MİE Savunma Bakanlığı Gözet ve Teşkilatı Hakkında Kanun'a eklenen ek II maddede yer alan "Cumhurbaşkanı" ibaresinin ve 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sivil Servisler Kanunu ve Fr Kanunu'nun 3. maddesindeki (1) numaralı fıkrasının değiştirilen (1) bendi, 6. maddesindeki (1) numaralı fıkrasına eklenen (1) bendi ile (2) numaralı fıkrasına eklenen (1) bendi ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaşılan iptal isteminin reddi şeklindeki kararlara sınırladığı gerekçelerle katılmamasıdır.

A. 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun;

a. 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...gizlilik dereceli birimler ile..." ibaresi;

2.Iptali istenen ibarenin yer aldığı fıkrada kurum ve kuruluşlarda, yetkili olmayan kişilerden bilgi sahibi olmayan bülende devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimlerde istihdam edilenler hakkında da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını birlikte yapılacağı düzenlenmektedir.

3.Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını birlikte yapılacağı gizlilik dereceli birimlerde istihdam edilenler şeklindeki ibarenin kamu hizmetine girme hakkına yönelik ön sınırlama getirdiği noktasında bir kuşku bulunmamaktadır. Mahkememiz çoğunluğu bu ibare ile getirilen sınırlamaları Anayasa'nın 13. maddesindeki kanunla sınırlama konusunda belirli, ulaşılabılır ve saygıdeğer nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşmıştır (ç. 39).

4.Çoğunluk kararında bu sonuca ulaşılan ilk olarak anılan fıkrada, hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak kişiler tespit edilirken kurum borsası ve birimlerden hareket edildiği aşamaya bürün yanında dava konusu ibarelerle çalışılan kurum veya kuruluş değil birim esas olarak ikinci kategorideki kişilerin kimler olacağı'nın düzenlenmekte olduğuna işaret edilmiştir. Delaysızlığı da dava konusu ibarelerin kamu kurum ve kuruluşlarındaki gizlilik dereceli birimleri kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır (ç. 37).

5.Akabinde ise her kurum ve kuruluşun teşkilat yapısının farklı olabileceği gözönünde tutularak kanun koyucunun hangi birimlerde çalışanlar hakkında güvenlik soruşturması yapılacağına tek tek belirlemesinin güçlüğü'nün ortada olduğuna işaret edilmiştir. Kanun da genel çerçevede çizildikten sonra bu belirlemelerin teknik bir mesleki olması ve güncellenmesinin gerekebilmesi nedeniyle yürütümeye bırakılmasında sakınca bulunmadığı değerlendirilmiştir (ç. 38).

6.Çoğunluk kararının göre, "Bu bağlamda Kanun'la oluşturulan sistemde gizlilik dereceli birimlerin kapsamı olduğu hususunda belirli bir çerçeveden çıktığı görülmektedir. Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bu hususa ilişkin istenilen ibarelerin olma bazı bilgi ve belgelere sahip olma olmasına. Bu bilgi ve belgeler, kurum ve kuruluşlarda yetkili

olmayan kayıtların bilgi sahibi olmaları hâlinde devlet güvenliğine ulusal varlığını ve bütünlüğün iç ve dış menfaatlerini zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerdir. Bu tür bilgi ve belgeleri hafızdahan birimler ise gizlilik dereceli birimlerdir” (Ş 34)

7. Her ne kadar çoğunluk kararında dava konusu iharenin önünde yer alan “kurum ve kuruluşların belirli olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları hâlinde devlet güvenliğine ulusal varlığını ve bütünlüğün iç ve dış menfaatlerini zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler” ibaresinin belirliliği sağlanmada kamu idareci olarak gördü değeri belirtilse de gerek kuraldaki düzenleniş biçimi ve gerekse hangi birimlerde çalışanların bu kapsamda olduğunu tek tek belirlenimin güçlüğü nedeniyle belirlemenin yürütmeye durakılması şeklinde ortaya konulan gerekece soruludur. Zira iharenin önünde yer alan yukarıda ayrıntı alınmışın ifadeler gizlilik dereceli birimlerin hangileri olduğu noktasında Anayasa Mahkemesi kararlarında aranan standarttaki belirliliği karşılamaktan uzaktır.

8. Öte yandan bu Kanun’la uygulanmasını göstermek amacıyla Cumhurbaşkanınca çıkarılan Güvenlik Soruşturması ve Arayış Araştırması Yapılmasına Dair Yönetmelik, “Gizlilik dereceli birim ve kısımlar” başlıklı 5. maddenin (2) numaralı fıkrasında bu belirliliği sağlama noktasında ayrıca şu hükme yer vermiştir: “Kamu kurum ve kuruluşları, gizlilik dereceli birim ve kısımları birinci fıkraya göre belirlenir. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarının, teftiş ve denetim birimleri, personel birimleri, bilgi işlem birimleri ve özel hizmet birimleri gizlilik dereceli birimlerden sayılır”.

9. Göz önünde tutulduğu üzere Yönetmelik hükümleri, bir yandan gizlilik dereceli bazı birimler Yönetmelik’te sayılsa da, ancak diğer taraftan ise Yönetmelik’in bu maddenin birinci fıkrasındaki “Gizlilik dereceli birim ve kısımlar” kamu kurum ve kuruluşlarında “Gizlilik Dereceli Belgelerde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre “çok gizli” ve “gizli” gizlilik dereceli bilgi ve belgeleri oluşturan ve saklayan birim ve kısımlardır” hükmü gereğince kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birim ve kısımları belirleneceğini düşünmektedir. Dolayısıyla gizlilik dereceli birimlerin hangileri olduğu Kanun’da yeterince belirlenmediği gibi Cumhurbaşkanınca çıkarılan Yönetmelik’le de tam olarak belirlenmemiş, Yönetmelik’le belirlenenlere ek olarak kamu kurum ve kuruluşlarının da belirleneceği hükmü ahenk almıştır.

10. İharenin Anayasa’ya uygulanmasının denetim noktasında kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren kuralın belirliliğinin mutlaka kamu hükümleri ile sağlanmasının gerekliliği, burada düzenlenen konunun güvenlik soruşturması gibi temel hak ve özgürlüklere müdahale potansiyeli daha yüksek bir konu olmasıyla doğrudan ilişkilidir.

11. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında vurgulandığı üzere bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp amaçların sayılığa izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekmektedir (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, Ş 41; E.2021/43, K.2021/41, 26/07/2023, Ş 13).

12. Kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygun amaçlı ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemi içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenirlikle bağlantılı olup birer, kanundan, belirli bir

kesinlik içinde hangi temel eylemler ve olguya hangi hukuksal yaptırım veya sonuçun bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörülebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Zira hukuki güvenlik ile belirlilik ikeleri, hukuk devletinin özyüküllüdür. Kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanmasını amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylemler ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusuna zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 04/05/2017, §§ 153-154).

13.Yine bu noktada önemle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran kısıtların Anayasa'ya uygunluğunu denetlerken, Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında emsal kararlık şartını öldükça katı biçimde uygulamaktadır.

14.Zira Anayasa'nın 13. maddesi gereğince temel hak ve özgürlüklere müdahale eden ve belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayan bir kanunun varlığı, Anayasa Mahkemesi içtihadında da vurgulandığı üzere yürütme ve yargı organlarının, yasamanın belirlediği ilke ve çizdiği sınırlara bağlı kalmasını ve hukuk düzeninde Anayasa'nın öngördüğü usule uygun olarak çıkarılan kanunların alt kısımlerinde yer alan düzenlemelerle temel hak ve özgürlüklerin kolaylıkla sınırlandırılabilmesini önüne geçilemesini amaçlayan (bkz., Şerafettin Çam Akalay (2) [GK], B. No: 2023/53898, 25/10/2023, § 49) fıkralarda öneril, bir güvence konumundadır.

15.Bu açıdan bakıldığında kanun hazırlama işlemine girme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralın belirliliği ve öngörülebilirliğinin kanun hükümleri ile sağlanması zorunludur. Buna rağmen dava konusu ibarenin yer aldığı fıkrada veya Kanun'un başka yerlerinde bu konuda Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında kanunluk şartını sağlayabilecek nitelikte bir belirliğin ortaya konulduğunu söylemek mümkün değildir.

16.Güzelik dereceli birimlerin belirliliğinin kanunla kararlaştırılmıy olmasının en önemli sakıncası ise yürütmenin ve hatta yukarıda zikredilen Yürütmeliğin 6. maddesinin de verdiği yetki ile farklı idarelerin görevlik sarımlarına ve arız araştırmasına tabi olabilecek kanunların kanunların zamanla genişletilmesi ve böylece kanun koyucunun hedeflediği alanlara kadar bu uygulamayı yayılmasıdır.

17.Bu bağlamda çoğunluk kararındaki "bu belirlemelerin teknik bir mesele olması ve güncellenmesinin gerekebilmesi nedeniyle yürütmeye bırakılmasında kanunilik ilkesiyle çelişen bir yön bulunmamaktadır" (§ 58) olgularına ilişkin gerekçe, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunluk güvencesini dışlayarak idarelerin zamanla güvenceli, yürütmesinin kapsadığı öngörülemlerle hiçbirde ger işlemlerine imkan sağlayacaktır.

18.Zira Anayasa Mahkemesi, tam da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasındaki kanunilik ilkesi bağlamında hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ile ilgili her konu olgusunda belirliliğin de mutlaka kanun hükümlerine dayalı biçimde sağlanması gerektiğini, bu konuda idareye belirliliği sağlama yetkisinin devredilmesinin kanunilik güvencesinin işlevsiz bırakılacağına ifade etmektedir (bkz., Şerafettin Çam Akalay (2), § 49). Mahkememiz çoğunluğu bu belirlemelerin güncellenmesinin gerekebilmesi nedeniyle yürütmeye bırakılmasıyla kanunilik ilkesi yönünden sorun bulunmasıyla önceki içtihadıyla da

açıkça peşin biçimde temel hak ve özgürlüklerin idare tarafından kolaylıkla sınırlandırılabilmesine kapıları aralaymış olmaktadır.

19. Delaysıyla irsan haklarının korunması noktasında bir güvence niteliği gereken Anayasa Mahkemesinin, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasındaki kanunilik ilkesi konusundaki yerleşik içtihadı ortada iken bu biçimdeki bir yorumla kuralı Anayasa'ya uygun bulması Mahkemenin işlevi ile de tenkidden geçmektedir. Çağınluk kararında kanunilik konusundaki hukukun sınırlı bu yaklaşım. 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun aşağıda ele alacağımız diğer maddelerinde de sıklıkla kendisini göstermektedir. Bu yaklaşım nedeniyle bu dosyada iptali gerektiği kanaatinde olduğum bir yolsun kuralda Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ilkesi ile ilgili oluşturduğu standart hiçbir anlam ifade edememiş olmaktadır.

20. Öyle ki bu dosyada Mahkememiz çağınluğunun kanunilik konusundaki hukukun levsalade sorumlu yaklaşımı, karşıoy yazdığıın, aşağıdaki diğer kuralarda da sıklıkla görüleceği üzere bir yandan Anayasa Mahkemesinin demetim yüküsim aşarak denetlediği kamu büklümlerinin açık olan anlam ve kapsamını dahi değıştirebildiği bir aşamaya kadar gidebilmektedir.

21. Öte yandan yine çağınluk kararındaki yaklaşım, kanunilikle ilgili olarak dava konusu kuralların belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayıp sağlamadığı ve temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren kuralarda kanta otoritelerinin költüye kullanılmalarına karşı güvencelere ve keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemlere yer verilmesi zorunluluğunu ortaya Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadından kolaylıkla sapabildiğini göstermektedir. (Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi bağlamındaki içtihadınca kamu otoritelerinin költüye kullanılmalarına karşı güvencelere ve keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemlere yer verilmesi zorunluluğunun ortaya koyan bazı kuraları için bkz: AYML E.2018/73, K.2019/65, 24-07/2019, §5 169-173; E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 29, E.2021/43, K.2023/141, 26-07/2023, § 14, Fatih Sarıman [GK], B. No: 2014.7256, 27-2/2019, § 90; Ümit Karaduman, B. No: 2020.30874, 22-07/22, §§ 64-72).

22. Dava konusu kuralların iptali isteminin reddi sürecine ulaşma sürecinde Mahkememiz çağınluk kararında gözlemlenen bu içtihadı çelişki, hukuki güvence ve öngörülebilirlik açısından sorumlu olduğu gibi kamu kurum ve kuruluşlarının Anayasa'ya uygunluğunun yargısal denetiminde Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlükleri güvence altına alması demokratik hukuk devletimizdeki varlık nedeni ile de bağdaşmamaktadır.

23. Soruç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasındaki kanunilik şartının sağlanamaması nedeniyle kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren dava konusu ibarenin Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

B.3. maddesinin (2) numarası fıkrasının yer alan "...kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler..." ibaresi:

24. Dava konusu ibare ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenlerin de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının birlikte yapılacağı öngörülmektedir. Çağınluk kararında Anayasa'nın 70. maddesindeki kamu hizmetine girme hakkının sınırlandırıcı kuralın

kanunilik açısından sorun taşımadığı, meşru amacının bulunduğu ve ölçülülük ilkesine aykırılmadığı belirtilmiştir.

25.Kanunimizce de kuruldu kanunilik noktasında bir sorun bulunmamaktadır. Dava konusu ibare açık biçimde kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak tüm öğretmenlerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulacağını düzenlemektedir. Kurulu meşru amaç ile ilgili bir Anayasa'ya aykırılıktan da bahsedilemez.

26.Bununla birlikte kurulu eğitim hizmet bağlamında öğretmenlik mesleğinin önemine binaen çoğunluk kararında belirtilen meşru amaç olan eğitim öğretmen hizmetlerinin belirlenen niteliklere uygun standartta verilebilmesi noktasında "gereklilik" kavramını sağlamada bir yığın ile sınırlı olduğunu ifade etmek gerekir.

27.Elbette ki kanun koyucu güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması şeklindeki bir yükümlülüğü kamu hizmetine girecek kişiler için bir şart olarak öngörebilir. Kamu hizmetinin hangi kamu hizmetlerinin bu kapsama alınıp hangilerinin kapsam dışında tutulacağı konusunda da geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır.

28.Bununla birlikte bu konuda gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde güvenlik soruşturması kapsamına alınan kamu hizmeti ile ilgili olarak getirilen bu yükümlülüğün kamu hizmetine girme hakkını sınırladığına nedeniyle Anayasa'nın 13 maddesindeki güvencelerle çelişmesi önem arz etmektedir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ile ilgili çıkarılan bir kararda Anayasa Mahkemesinin gerçekleştireceği denetimde odaklanması gereken husus bunlarla sınırlı olmak durumundadır.

29.İlk ve orta derecedeki sınıflarda ve gençlerin eğitim hizmetinden mevzuatta öngörülen standartta faydalanabilmesi noktasında kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapacak öğretmenlerle emecek şartların özel okullarda istihdam edilen öğretmenlerde de aynı şekilde bulunması gerekliliği izahın varededir. Zira Anayasa'nın eğitim ve öğretim hakkını düzenlediği 42. maddesi de dikkate alınduğunda kamu veya özel okul ayrımı olmaksızın ilk ve orta dereceli okullardaki eğitimin ücretsiz ve temel amacının farklı olmadığı dikkate alınmalıdır. Bu nedenle özel okullarda çalışan öğretmenlerin göreve alınması aşamasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulmaması, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenlerin arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasına tabi tutulması dava konusu kurulu ölçülülük ilkesinin 31 ilkelereinden "gereklilik" yönü ile hukuken sınırlı hale gelmektedir.

30.Dolayısıyla güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması şeklindeki bir uygulamanın sınırlı kamu hizmetine esas olarak bir hizmetin sunumunda çalışacak tüm öğretmenlere uygulanması şeklindeki bir düzenleme ancak kurulu gereklik koşulunu sağlayabilecektir. Nitekim çoğunluk kararında kurulu meşru amaç olarak ortaya konulan hususların (çş 56-57) kamu veya özel ayrımı yapılmaksızın tüm öğretmenlerin güvenilir soruşturması ve arşiv araştırması bakımından aynı kurulu tabi tutulmalarını gerekli kılmalıdır.

31.Anayasa'nın 42. maddesinde eğitim ve öğretim hakkı ile ilgili olarak korumamız bağlamında eğitim ve öğretimin devletçe düzenlenmesi ve denetimi altında yapılacağı, devlet okullarında parasız olduğu ve özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esasların devlet okulları ile eşitlik istenen seviyeye uygulanarak kanunla düzenleneceği öngörülmektedir.

Dolayısıyla eğitim öğretim hizmetli bir hükmü altında çalışan özel okullarda görev yapan öğretmenler bakımından güvenlik soruşturması yapılması gerekli görülürken kamu da görev yapanların bu kapsama alınması, kamu kuruluşları kamu dışındaki öğretmenler bakımından güvenlik soruşturması yapılmasını gerekliliğini sorumlu hale getirmektedir.

32 Burada akla gelen 7315 sayılı Kanun'la güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını sadece kamu da görev yapacak kişiler için öngörülmesi hususa gelmiştir. Ancak Kanun'un bu yaklaşım benimsenmediğini de belirtmek gerekir. Nitekim dava konusu kararın yer aldığı fıkarda sınırlı veyn çalıştırma şekline bağlı olmaksızın nulli güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan birim, proje, tesis, hizmetlerde istihdam edilenler hakkında da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını birlikte yapılacağı öngörülmektedir.

33.Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerçeklerle dava konusu kararın ölçülülük ilkesi bağlamında gereklilik koşulları sağlanmadığı için Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

c-4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "b" ve "c" bentleri:

34 Kanun'un 4. maddesinde arşiv araştırması konusu düzenlenmekte olup arşiv araştırması bağlamında (1) numaralı fıkranın "b" bendinde "*kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığına*", "c" bendinde ise "*kişi hakkında herhangi bir tutuk olup olmadığına*" mevcut kayıtların tespit edilmesi öngörülmektedir.

35.Dava konusu bentlerdeki "*kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığı*" ve "*kişi hakkında herhangi bir tutuk olup olmadığı*" hususlarına kişisel veri olarak kabul edilmesi nedeniyle kuralların öncelikle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını ilgilendiren haklara sınırlama getirdiği aşıkta. Dolayısıyla Anayasa'ya uygunluk denetiminin de bu hak yönünden yapılması gerektiği şeklindeki çoğunluk kararını katılmaktayız.

36 Bu bağlamda kurullarla öngörülen sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddes kapsamında kanunla sınırlama şartları sağlayıp sağlamadığı, incen arı etmektedir.

37 Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığı şeklindeki düzenlemeye bakıldığında kurulların bu düzenlenmiş biçimi ile kişinin kolluk tarafından aranmasına sebebiyet veren tüm aramaları kapsamına aldığı anlaşılmaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yakalama araması, delil araması ve suç ispatına bağlı arama gibi farklı türde aramalar söz konusu olabilmektedir. Suç ispatına bağlı arama da farklı suçlara yönelik olarak söz konusu olabilir. Bunun gibi başka kanunlarda da arama ile ilgili düzenlemeler söz konusu olabilmektedir. Söz gelimi uygulamada sıklıkla karşılaşılan önleme araması ve hükümlü infazı için arama da birer farklı arama türüdür. Dolayısıyla dava konusu kuralın bu yönü ile oldukça geniş bir kapsama sahip olduğu görülmektedir.

38 Öyle çoğunluk kararında Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri uyarınca gerçekleştirilen kanunilik denetiminde kurullar belirli, öngörülebilir ve erişilebilir niteliği ile ilgili bir sınırlı bulunmamıştır. Bununla birlikte çoğunluğun bu yaklaşımı dava konusu hükümlerin çoğunluk kararında belirlenen aksine daha geniş bir kapsama sahip olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin kanunilikle ilgili iptiladında ortaya koyduğu standartla çelişmektedir.

39. Bu açık standartta rağmen Mahkeme'nin çoğunluğu "kıyım kolluk kuvvetleri tarafından yapılan arama aramaması" biçimindeki hiçbir istisnaya yer vermeyen genel nitelikteki dava konusu hükmü "arşiv araştırmaları ile amaçlanan kişilerin temel olarak kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından çok tehlikeli olup emredilginin tespiti niteliği gerektirdiğinden kuralda kişi hakkındaki her türlü aramadan değil bir suç araştırması ve kovuşturması kapsamında bu aramadan var olup olmadığının tespitinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır." (ç. 99) şekliyle kabul etmiştir.

40. Denetlenen kanun hükmü açıkça genel bir ifade kullanmış ve madde gerekçesinde farklı bir açıklanmaya yer verilmemiş iken Anayasa Mahkemesinin kuralı arşiv araştırmasının amacı ön plana çıkararak sadece suç isnaatına bağlı arama şeklinde kabul etmesi açıkça kanun koyucunun iradesini değiştirmek anlamı taşımaktadır. Zira kanun koyucu kuralı sadece suç isnaatı kapsamında bir arama olarak kabul etmek amacı taşıdığı bu noktada bu şekilde düzenleyerek ifade edilebilir.

41. Önemle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin Anayasa'ya uygunluk denetimindeki yetkisi kuralın anlamını değiştirmek değil kuralı esas alarak denetlenen bu kuralın Anayasa'ya uygun olup olmadığını tespit etmektir. Bu yönü ile çoğunluk kararındaki yaklaşım Anayasa Mahkemesini adeta kural koyucu korumuna koymakta olup bu Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisinin kapsamı ile bağdaştırılması mümkün değildir.

42. Görüldüğü üzere esasında kuralda kanunilik bağlamında belirlilikle ilgili bir sorun bulunmamasına rağmen çoğunluk kararındaki yaklaşım kanunilik noktasında sınırlıdır. Denetlenen kuralın kendisi belirli, erişilebilir ve değiştirilebilir bu nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla bu aşamadan sonra kuralın meşru amacı ve ölçülülük ilkesine uygunluğunun denetlenmesi gerekmektedir.

43. Kuralın arşiv araştırmasının getirilmesindeki temel hedef bağlamında kamu düzeninin sağlanması şeklinde meşru bir amaç bulunmaktadır. Bununla birlikte ölçülülük ilkesi bağlamındaki denetimde arşiv araştırması sürecinde hiçbir ayırım yapılmaksızın tüm kolluk aramalarının mevcut kayıtlardan tespit edilmesinin elverişli bir araç olması bir gereklilik ölçütü ile bağdaştırılmasının mümkün olmadığı açıktır. Zira suç isnaatı dışındaki diğer aramaların ve hatta kategorik olarak suç isnaatı altındaki tüm aramaların arşiv araştırması sürecinde ortaya konulması kişisel verilerin korunmasını istene hukki bağlamında gereksiz biçimde bazı kişisel verilerin Değerlendirme Komisyonu'nun önüne getirilmesine sebebiyet verecektir.

44. Bu başlık altında ele alınan ikinci kural olan "c" bendinde de "b" bendindeki sorunun aynı mevcuttur. Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "c" bendinde arşiv araştırması yapılan kişi hakkındaki herhangi bir tahdit olup olmadığına" mevcut kayıtlardan tespit edilmesi öngörülmektedir.

45. Bu bentteki kuralın anlam ve kapsamına bakıldığında kuralın düzenleniş biçimi itibarıyla hiçbir istisnaya yer vermemesi ve kategorik olarak kişi hakkındaki herhangi bir tahdit olup olmadığını kayıtlardan tespit etmevi öngörmesi nedeniyle esasında bu bentte de kanunilik boyutu ile bir belirsizliğin olmadığı açıktır. Dolayısıyla arşiv araştırması sürecinde bu hükme göre kişi hakkındaki tüm tahdit işlemlerinin tespiti gerekmektedir.

46 Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluk kararında kurulan kurulları ile ilgili yapılan değerlendirmede bu kurulların aynı da farklı biçimde ortaya konulmuştur. Tahdit işlemlerine ilişkin olarak kurulla getirilmiş herhangi bir sınırlama bulunmamasından hareketle tahdit işlemlerinin tamamının koru kapsamında kalması açık olarak birlikte çoğunluk kararında arşiv araştırmasıyla kişilerin mülki güvenlik ve kamu düzeni açısından sınırlı görevleri yerine getirmesi noktasında herhangi bir tahdit yaratan yapılmadığının tespit edilebilmesi amaçlanıldığından kurula yer verilen tahdit ifadesinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (ç. 16.).

47 Bu yönüne katılmak mümkün olmadığı ve kurulan kurulların noktasında belirsiz olmadığı kanaatinde olduğundan korulan meşru amaç ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir sınırlama boyutuyla yukarıda "b" bendinde yapılan değerlendirmelerin burada da geçerli olduğunu ifade etmek gerekir. Dolayısıyla dava konusu "e" bendi de arşiv araştırması sürecinde kişisel verilerin türüne gerekli olmayan bir müdahalede bulunmaktadır.

48.Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "b" ve "c" bentlerindeki ölçülebilir ilkesine uygun sınırlama koşulları sağlanmadıkları için Anayasa'nın 17 ve 20 maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

ç.4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "ç" bendi ve 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki "...bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve..." ibaresi:

49 Arşiv araştırması konusundaki düzenlemelerle ilgili Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "ç" bendinde "kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171 inci maddesinin beşinci ve 251 inci maddesinin üçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamında ölçülebilir" mevzuat kayıtlarından tespit edilene bağörlenecektir.

50.Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki "...bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve..." şeklindeki dava konusu ibare ile de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapıpıkla görevli birimleri kendilerine iletilen talep niteliğinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının arşivlerinde ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden aynı zamanda bu Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve kayıtları almaya yetkili oldukları hükümleri altına alınmaktadır.

51 Delayısıyla dava konusu bent ve ibarelere bakıldığında arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması yapıpıkla süreçinde kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesinin beşinci ve 251. maddesinin üçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamında ölçülebilir bilgilerin dikkate alınması ön plana çıkarılmaktadır.

52 Dava konusu bent ve ibaresinin kapsamına bakıldığında burada düzenlenen bilgilerin Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında kişisel verilerde doğrudan ilgili oldukları

görülmektedir. Dolayısıyla dava konusu kurullarla bu kapsamda kişisel verilerin değerlendirilmek amacıyla idari mercilere elde edilmesi, kişisel verilerin korunmasını ilgilene hakkına yönelik birer sınırlama niteliğindedir.

53.Dava konusu "ç" bendinde ilk olarak arşiv araştırması kapsamında kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararlarının mevcut kayıtlardan tespit edilmesi öngörülmektedir. Kanun'da "kesinleşmiş mahkeme kararları" ile ilgili başka hiçbir belirlenme yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkeme kararlarının içerisinde mahkumiyet kararları olabileceği gibi beraat kararları, düşme kararları, ceza verilmesine yer olmadığına dair karar veya başka kararlar da dahil edilebilir. Öte yandan yine kuralın düzenleniş biçimi itibarıyla kişi hakkındaki sadece ceza davaları değil hukuk davaları ve hatta idari davaların da bu kapsamda görülmesi mümkündür.

54.Kanun'da hiçbir belirleme yapılmadığı arşiv araştırması kapsamında kişi hakkında kesinleşmiş tüm mahkeme kararlarına yer verilmesi kanunilik noktasında ciddi sorunlara sebebiyet verebilecek, kişisel verilerin korunmasını ilgilene hakkına Anayasa'ya aykırı müdahalelere ve dolayısıyla farklı dönemlerde hak ihlallerine sebebiyet veren keyfi uygulamalara yol açabilecektir.

55.Bu bağlamda her ne kadar çoğunluk kararında, "ç" bendindeki tüm kurullardan da hareketle anılan beente hangi tür ve kapsamda alınan kararların hangi araştırma çerçevesinde tespit edileceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği ve 362.konusu bendin kapsamına aldığı yargısal kararların ceza yargılaması ile ilgili olduğu uça olduğundan kişi hakkındaki adil ve idari yargıdaki kararların arşiv araştırmasına konu edilmediğinin anlaşılmakta olduğuna vurgu yapılarak kuralda kanunilik bağlamında bir sorun olmadığı sarıcaına ulaşılmakta ise de (ç) 144) bu görüşe katılmak mümkün değildir.

56.Bir önceki başlıkta denetlenen kurullarda da belirtildiği gibi burada da dava konusu ibaredeki açık hükme rağmen Anayasa Mahkemesi çoğunluğunun söz konusu bendin kapsamına aldığı yargısal kararların sadece ceza yargılaması ile ilgili olduğu biçimindeki yaklaşım esasında kanun koyucunun sadece değişim ve böylece kural koyucu kanuna geçmesi anlamı taşımaktadır. Oysa kanun koyucu kuralı sadece ceza yargılaması biçiminde ilhds etme düşüncesinde olsaydı kuralın lafzın bu şekilde düzenlenebilirdi.

57.Anayasa Mahkemesinin Anayasa'ya uygunluk denetimindeki yetkisi derlediği kuralın açık anlamını değiştirmek değil metin olarak yazılı kuralı esas alarak bu kuralın Anayasa'ya uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Bu yönü ile çoğunluk kararındaki yaklaşımın Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisinin kapsamı ile bağdaştırılması mümkün değildir.

58.Dava konusu "ç" bendinde ikinci olarak arşiv araştırmasında 5271 sayılı Ceza Mahkemesi Kanunu'nun 171. maddesinin beşinci fıkrası kapsamında alınan kararların da mevcut kayıtlardan tespit edilmesi öngörülmektedir. Bahse konu 171. maddenin beşinci fıkrasında kamu davasının ertelenmesi düzenlenmektedir.

59.Bunun yanında aynı beente üçüncü olarak yine arşiv araştırmasında 5271 sayılı Ceza Mahkemesi Kanunu'nun 231. maddesinin on üçüncü fıkrası kapsamında alınan

kararların da mevcut kayıtlardan tespit edilmesi öngörülmektedir. 231 maddenin en üçüncü fıkrasında ise hükmün açıklanmasını geri bırakılması kararı düzenlenmektedir.

60.Kamu davasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasını geri bırakılması kararlarını kesinleşmiş mahkumiyet kararları anlamına gelmediği açıktır. Bu açıklığa rağmen kamu davasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları esasla iradik arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması süreçlerinde olumsuz değerlendirme yapılmasının önünde bu yönlü ile kişiler açısından bir güvence sayılabilecek hükme yeti verildiği görülmektedir.

61.Oysa Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi ile ilgili yaklaşımında da bu boyutla ilgili ifade edildiği üzere temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran kanunun hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir dışarıya ve kaşıya yer veremeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması yanında ayrıca kamu otoritesinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem aşması gerekmektedir (AYM, E. 2015/41, K. 2017/98, 04/05/2017, § 153).

62. Bu yönlü ile dava konusu "ç" bendinin ve " Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamında karar ve..." ibaresinin kanunilik yönü ile Anayasa'ya uygun olduğu kanaatindeyim.

63.Esastında dava konusu "ç" bendinde düzenlenen hususlar hem arşiv araştırması bağlamında kullanılacak hem de bu başlık altında denetlenen dava konusu ibarede "c" bendine yapılan atıf nedeniyle bu hususlar güvenlik soruşturması sürecinde de göz önünde bulundurulacaktır.

64.Bu kapsamda düşünüldüğünde dava konusu ibarelerdeki kanunilik bağlamındaki sorunun daha önemli olduğu görülecektir. Zira arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması sürecinde hem kişi hakkında verilen kesinleşmiş her mahkeme kararı hem de kişi hakkında verilen kamu davasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasını geri bırakılması kararları değerlendirilmede dikkate alınacaktır.

65. Bir an için burada özellikle de dava konusu "ç" bendinin en sonunda "olgu:" kavramına yer verilmesinden hareketle mahkeme kararlarının değil, sadece olguların arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasında dikkate alınacağı yorumu akla gelebilirse de dava konusu kuralların düzenleniş biçimine bakıldığında bu görüşü savunarak mümkün değildir.

66.Birinci olarak dava konusu "ç" bendinin düzenleniş biçiminde kesinleşmiş mahkeme kararlarına, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına ve hükmün açıklanmasını geri bırakılması kararına yer verilmekte, sarrafında ise ayrıca kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturma kapsamındaki olgulara değinilmektedir. Dolayısıyla kurallar, "olgular"ın sadece kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturma kapsamında esas alınabileceği söylenbilir.

67.İkincisi ve daha da önemlisi ise dava konusu diğer ibare olan Kanunun 6 maddenin (2) numaralı fıkrasındaki "harc güvenlik soruşturmasında "olgular"a değil değnular, "karar"lara atıf yapmaktadır. Bu nedenle dava konusu kurallarda değnular mahkeme

kararlarına dayalı biçimde güvenlik soruşturması veya arşiv araştırması yapılabileceği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

68. Hal böyle olunca dava konusu kurulların aynı zamanda Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkeler yönü ile de nitelenmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen ve masumiyet karinesi olarak da anılan ilke gereği suçluğunla hükme saldı oluncaya kadar kimse suçlu sayılamayacaktır.

69. Arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması sürecinde dava konusu ibarelerde belirtildiği üzere kişi hakkında kesinleşmiş tüm mahkeme kararları ile kişi hakkında verilen kamu davasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararlarının dikkate alınması masumiyet karinesini ihlal edebilecektir.

70. Bilindiği üzere masumiyet karinesi, hakkında suç sorulduğu bilinen bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse suçluluğu hükmüyle sabit oluncaya kadar yargılama masumiyet ve kanı kanitleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabii tutulamaz (*Turgut Demirel*, B. No: 2014/15365, 29/5/2019, 6101).

71. Masumiyet karinesinin korunumu kapsamında sağladığı önemli bir güvence ceza yargılaması sürecunda mahkûmiyet dışında bir hükmün kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişiyi masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandırmamak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirmektedir (*Özipe Şenol*, B. No: 2015-6075, 11/6/2018, § 40; *Turgut Demirel*, § 104).

72. Bununla birlikte dava konusu kurullarla arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması değerlendirme süreçlerinde haklarında önceden verilmiş olan ve cezai mahkûmiyetle sonuçlanmayan mahkeme kararları ile herhangi bir kamu davasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kararının bu kişiler aleyhine olumsuz sonuç ulaşma noktasında etkili olabilecektir.

73. Hukuk düzeninde herkesçe de kabul edildiği üzere kamu davasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hiçbir şekilde kişinin mahkûm olduğu anlamına gelmemektedir. Bu açıklığa rağmen dava konusu kurullar nedeniyle sırf bu hükümleri kararlarda varlığı kişiler hakkında masumiyet karinesini ihlal edecek biçimde kimsesiz tasarruflarda olumsuz sonuç değerabilecek işlemlere dayanak teşkil edebilecektir.

74. Zira Kanun'un hiçbir yerinde bu tür sakıncalı sonuçların ortaya çıkmasını engelleyecek, arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması süreçlerinde idarenin masumiyet karinesini ihlal edebilecek uygulamalarına engel olabilecek bir güvenceye yer verilmemektedir. Bu nedenle kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınması şeklindeki masumiyet karinesinin önemli bir güvencesini arttırması mümkün olacaktır.

73.Yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "ç" bendi ve 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki "bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve..." ibaresinin kanunilik ilkesine uygun sınırlama koşulları sağlamadıkları ve bazı yönleri ile masumiyet kanmesine aykırılık taşıdıkları için Anayasa'nın 13, 20. ve 38 maddelerine aykırı olduklarından iptali gerekmektedir.

d.5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "a" ve "b" bendi:

76.Güvenlik soruşturmasının kapsamının düzenlendiği 5. maddenin (1) numaralı fıkrasının "a" bendinde "güven gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat niteliğindeki algusal verilerin" "b" bendinde ise "yabancı devlet kurumları ve şahıslarla ilişkisine" mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yansımak hususların denetime elverişli olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesi suretiyle güvenlik soruşturması yapılması öngörülmektedir.

77 Bu kuralarla da kişinin özel hayatı bağlamında Anayasa'nın 20 maddesindeki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına müdahale edilmektedir. Burada özellikle bu hakka müdahale eden kanunun Anayasa Mahkemesinin aradığı (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 04/05/2017, şg 153-154) kişilere uygun belirlilik, öngörülebilirlik ve erişilebilirliği sağlayan niteliklere sahip olup olmamaçına bakmak gerekir

78.Çağuntuk kararında dava konusu kuralar kapsamındaki kişisel verilerin hangi eri olduğu, söz konusu verilerin hangi kural ve güvencelere tabi tutulduğu hususunda bir belirsizlik bulunmalıdır gerekçesiyle her iki ibarenin de kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (şg 162-168).

79.Kararımızda dava konusu her iki ibare de belirsiz nitelikte olup bu ibarelerdeki belirsizlik bu hakkın kullanılmasını engellemeye sonuçlara yol açma ihtimalini bünyesinde taşımaktadır. Bu nedenle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını Anayasa'ya aykırı biçimde sınırlandırmaktadır.

80.Zira dava konusu "a" bendinde güvenlik soruşturması kapsamında kişinin "güven gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat niteliğindeki algusal verileri" araştırılarak tespit edilecektir. Bununla birlikte kuraldaki "güven gerektirdiği nitelikler" ne olduğuna ilişkin hiçbir belirlenme bu maddede veya Kanun'da öngörülmüş değildir.

81.657 sayılı Devlet Memurları Kanununda memurları yaptıkları görevin gerektirdiği nitelikler elbette ki düzenlenmiştir. Ancak 7213 sayılı Kanun'da düzenlenen konu güvenlik soruşturması olup bu konu ile ilgili bir belirlenme veya daha açık bir ifadeyle güvenlik soruşturması sürecinde görevin gerektirdiği nitelikler bağlamında aslere baskınları gerektirdiği hususu ile ilgili bir belirlenme bu Kanun'da yapılmış değildir. Bu nitelikler Devlet Memurları Kanununda da yer almış değildir. 7213 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arayış Araştırması Kanunu güvenlik soruşturması konusunu düzenleyen özel bir kanun olduğuna göre bu belirlemesinin Devlet Memurları Kanununda yapılmasını beklemek zaten kanun tekniği açısından da uygun değildir.

82. Delaysıyla böyle bir durumda uygulamada görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal veriler güvenlik soruşturmasının yürütülmesi sürecinde her bir idari birimin kendi nezaryatına bırakılmıy olmaktadır. Bu bağlamda Kanun'da bir belirleme yapılmadığından her bir Değerlendirme Komisyonu peki'a kendi belirlediği şartlara göre güvenlik soruşturmasını gerçekleştirebilecektir. Bu durum farklı konjankülterlerde ve farklı siyasî iktidarlarda idarelerin değışçibilen tercihlerine göre fevkalade farklı uygulamalara ve delaysıyla önemli hak ihlallerine yol açabilecektir.

83. Her ne kadar 7315 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerin kendilerine verilen taleple sınırlı olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları, arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden gerekli bilgi ve belgeler ile bu Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve kayıtları almaya yetkili olduğunu öngörmekte ise de bu düzenleme idarelerin takdimin engelleyebilecek bir güvence olarak görülemez. Zira hangi meslekte göreve ilişkin ne tür nitelik aranacağı belirlenmediği için, farklı idareler kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal veriler, tanzim, kendi yeteneklerine göre farklı biçimde değerlendirebilecektir. Bu sorun ise tamamen Kanun'da bu konuya ilişkin bir belirleme yapılmamasından kaynaklanmaktadır.

84. Ek olarak, istihbarat kayıtlarında mevcut olan bilgilerin kapsamının oldukça geniş olabileceği düşünülürğünde, idareye tanınan takdir yetkisinin genişliği daha açık biçimde kendisini gösterecektir. İstihbarat birimlerindeki bilgilerin kapsamının genişliği yanında çeşitliliği de dikkate alındığında dava konusu düzenlemelerdeki belirsizliğin uygulanmada farklı zamlarda fevkalade öngörülemez biçimde bu yetkinin sollarılması sonucu değerlendirilecek potansiyel sibil olabileceği zala getirmektedir.

85. Dava konusu "B" bendinde ise güvenlik soruşturması kapsamında kişinin "yabancı devlet kurumları ve yabancılara ilişkin" araştırılarak tespit edilecekler "B" bendindeki Anayasa'ya uygunluk değeriendirilmesi sürecinde kanunilik bağlamında söz konusu olan sınırları burada daha fazla biçimde kendisini göstermekte olduğu ifade edilmektedir. Zira güvenlik soruşturması kapsamında yabancı devlet kurumları ve yabancılara ilişkin araştırılıp tespit edilmesi konusunda hiçbir sınırlama veya belirleme ne 7315 sayılı Kanun'da ne de başka bir kurunda yapılmıştır. Bu nedenle "B" bendindeki düzenleme biçimi esas alındığında kişilerin yabancı devlet kurumları ve yabancılara kültürel, ekonomik, ticari, akademik, tarihsel, ailevi veya başka bir boyuttaki herhangi bir ilişkisi kriterin güvenlik soruşturması sürecinde dikkate alınıp değeriendirilebilecektir.

86. Bu yönü ile kural belirlilikten uzak olduğu gibi öngörülebilirliği de hiçbir şekilde sağlayamayan bir niteliğe sahiptir. Oysa günümüz dünyasında pek çok kişinin yabancı devlet kurumları ve yabancılara pek farklı düzenlerde ilişkisi olabilmektedir. Kişiselleşen dünyada gün geçtikçe artan bu yoğun etkileşime rağmen kuralda bu konuya ilişkin hiçbir çerçevenin çizilmemiş olması güvenlik soruşturmasının kişiler itibarıyla idarelerin takdirine bağlı olarak "demokles'in kilesi" biçiminde bir tehdit olarak durumu sonucuna değeriendirilecektir. Bu sorun ise keyfi uygulamaları sebebiyle verebilecek şekilde düzenlenmiş olan karar hükümlerinden kaynaklanmaktadır.

87. Bu bağlamda çoğunluk kararında dava konusu "b" bendinin arandığını "Anılan fikrünün dava konusu (b) bendinde ise güvenlik soruşturmasının kapsamını dışlayan kişilerle yabancı devlet kurumları ve yabancılarla ilişkilerin belirlenmesinde esas alınması gerekirken yabancılarla olan her türlü temasın değil kamu görevi veya hizmeti yerine getirirken veya milli güvenlik açısından stratejik önemi olan bir çalışmada gerçekleştirilen milli güvenlik ve kamu düzeni açısından tehlike ve risk oluşturabilecek nitelikteki buğ veya diğer kimlik bilgileri" (E.İ. 164) şeklinde ortaya konulması ise önceki başlıklarında da ifade ettiğimiz üzere kanun koyucunun kurula yönelik koyduğu anlamları ve kapsamı değiştirerek adına yeni bir kural ihdas etmektedir. Bu biçimdeki yaklaşım anayasa yargısında Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamında kabul edilmez.

88. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "a" ve "b" bentlerinin kanunluk ilkesine uygun sınırlama koşulları sağlanmadıkları açıktır. Buna göre kurulların Anayasa'nın 15 ve 20 maddelerine aykırı olmaları nedeniyle iptali gerekmektedir.

e.5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "c" bendi:

89. Güvenlik soruşturmasının kapsamının düzenlendiği 5 maddenin (1) numaralı fıkrasının "c" bendinde güvenlik soruşturmasının "Terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve ilişak içinde olup olmadıkları" mevcut kayıtlardan ve kişilere görevine yansıtacak hususların denetimine elverişli olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesi şeklinde yapılması öngörülmüştür.

90. Bu kurula da kişinin özel hayatı bağlamında Anayasa'nın 20. maddesindeki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına müdahale edilmektedir.

91. Çoğunluk kararında terör örgütleri, eylem birliği, irtibat ve ilişak kavramlarının anlamları ve kapsamı ortaya konulduktan sonra dava konusu kurulları güvenlik soruşturması kapsamına dahil edecek durumların herhangisi bir tereddüde yer veremeyecek şekilde açık ve net olarak belirtildiği ve kurulların kanunluk şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. : E.İ. 179-187).

92. Kanasınirince dava konusu kurulları düzenleme amacı ve bağlamı dikkate alındığında terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve ilişak içinde olma noktasında "irtibat ve ilişak" kavramları belirlilik ve öngörülebilirlik boyutuyla somundur. Zira ifade etmek gerekir ki burada koruyucu değerlendirilen kurulları düzenlenişini itibarıyla güvenlik soruşturmasının istisnai bilgileri dayalı biçimde yapılacağını göz önünde tutmak gerekmektedir.

93. Belirtilen üzere 7315 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve mahallî mülki idare kurumları tarafından yapılacağı belirtilmektedir. Aynı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "a" bendinde görevin gerçekleştirildiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal verilerin de güvenlik soruşturmasıyla kullanılacağı açıkça öngörülmüştür.

94. Dolayısıyla güvenlik soruşturması sürecinde gerek bu soruşturmayı yapacak mahallî mülki idari amir yanında MİTİ İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yer alması ve gerekse güvenlik soruşturması sürecinde istihbarat birimlerindeki olgusal verilerin değerlendirilmede dikkate alınması önemli hak ihallerinin ortaya çıkmasına sebebiyet verebilecektir. Bu biçimdeki sorunlar esasında bir yönü ile dava konusu kararın düzenleniş biçiminden kaynaklanmaktadır.

95. Çoğunluk kararında, Anayasa Mahkemesi'nin bir kararına da atıfta bulunarak ve ilisak biçimindeki kavramların içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabileceğinin de mümkün olduğu, siyaset döneminde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir şekilde sahip bulunması esasının benimsenmesi'nin kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucu olduğu ve terör örgütleriyle itibahı veya ilisaklı olma durumunun farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların karar kaynağı tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemeyeceğinden hareketle kanunilik noktasında kurallı bir sorun olmadığı ifade edilmiştir (habeş konu kararına bkz.: AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, §§ 31-33).

96. Çoğunluğun atıf yaptığı kararda, 1312 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında "*terör örgütlerle ilisaklı veya itibahı bulundukları*" noterliğe kabul edilemeyeceklerini hükme bağlayan kurallı düzenlemeye, bu kurallın uygulanmasından oluşacak uyumsuzlukların yargıya taşıyılması mümkün olduğu, bu kapsamda kurallın yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmemesi nedeniyle noterliğe kabul edilmeyen biriyerin kanunî öngördüğü koşulun gerçekleşmediği ya da bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle ilisaklı veya itibahı bulundukları iddiasıyla yargı yoluna başvurulmaları ve yargı yerlerinde haklı bulunmaları halinde noterliğe alınmaları bir engel bulunmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla kurallı amacı dışında keyfi olarak kullanılması önleyecek yasal güvenceye yer verilmişken kuralla ilisaklık isteyen amaca ilişkin kamu yararı ile biriyere kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken mülki dengenin gözetildiğine değerlendirilerek kurallın oranısız bir müdahaleye de neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz.: AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 37).

97. Mahkememiz çoğunluk kararında referans olarak gösterilen karardaki tespitler hukuken isabetli olmakla birlikte karardaki 7315 sayılı Kanun bağlamında kurallı denetlenmekte olan itibah ve ilisakla ilgili kanunî düzenleme atıf yapılan Anayasa Mahkemesi kararında değerlendirilmiş ve iptal işlemi reddedilmiş noterlikle ilgili kurallardan daha farklıdır. Buradaki dava konusu kurallı yine itibah ve ilisak konusunu düzenleyen ancak Anayasa Mahkemesi'nin düzeyleyip iptal ettiği başka bir kurallı benzetmektedir. Karardaki bu kurallı ilişkin yapılan değerlendirme, dava konusu kurallı açısından emsal niteliği taşımaktadır.

98. Anayasa Mahkemesi'nin açıklığı ile iptal ettiği habeş konu kurallı terör örgütlerine ilisaklı yalın kurallı itibahı olduğu Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından bildirilen gerçek ve tüzel kişiler ile bu kapsamda olduğu MİTİ İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından bildirilen yurt dışı bağlantılı gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan veya dolaylı veya alt yukarılar olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde kamu ihalelerine katılmayacakları öngörülmekteydi. (Bkz.: 12/2018 tarihli ve 707/ sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Sonun Hükmünde Kararname)

Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 29. maddesiyle 41/2019 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (g) bendi).

99. Anayasa Mahkemesi bu kararında kuralın terör örgütleriyle iltisaklı yahut iltisaklı olma bakımından Emniyet Genel Müdürlüğü ve Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yapılan bildirim esas alınması olduğuna dikkat çekerek bu yönde bir bildirim yapılması hâlinde belli bir süreyle de sınırlı olmayan biçimde kişilerin otomatik olarak kamu ihalelerine katılmaması veya ihale dışı bırakılması amacıyla ortaya çıkacağına belirtmiştir. Mahkeme ayrıca kararın bu konuda yapılacağı yargısal denetimlerin etkinliğini sürdürebilecek şekilde düzenlendiğini ve yargısal süreçte taleple karşılamak üzere ve tüzel kişiler için terör örgütleriyle iltisaklı yahut iltisaklı olduğu konusunda ilgili kolluk biriminin bildirimünü bulmuş ve bulunmadığıyla sınırlı bir denetim yetkisi verilmişinin anlaşılacağını, belirterek (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 46) kuralda keyfilikleri önleyecek yasal güvence eksikliğinin doğuracağı sorunu şu şekilde vurgu yapmıştır:

"Emniyet Genel Müdürlüğü ve Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yapılan bildirimler kural olarak ceza soruşturmasına esas alınabilecek nitelikte bilgi ve belgeler dayanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu kapsamdaki değerlendirmeye esas alınan olay ve olguların iltisaklı nitelikte olması kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle kamu ihalelerini gerçekleştiren idarelere tesis edilecek işlemlerle ilgili yargısal denetim daha da önemli hale gelmektedir. Ceza soruşturmasına esas alınabilecek nitelikte bilgi ve belgeler dayanma zorunluluğu olmayan güvenlik kurumlarına yapılacak değerlendirmenin sonuç değiştirilmesi ile idarelere ve idari işlemi denetleyecek mahkemelere gerçek ve tüzel kişilerin terör argümanları ile ilgili yahut iltisaklı bulunup bulunmadığı hususlarında değerlendirme yapma yetkisinin verilmesi söz konusu bildirimlerin doğruluğuna denetimle ve gerçek duruma göre idari işlem tesis etme infakını önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Kararda anılan yürüme kararı getiriliş amacıyla uygun olarak kullanılmasını sağlayacak ve bu konudaki idari keyfilikleri önleyecek yasal güvencelere de yer verilmediği görülmektedir." (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 47)

100. Güvenlik soruşturması bağlamında denetlenmekte olan dava konusu kural da kamuca denetim Mahkemesinin 2018-90 Esas sayılı kararındaki durumu çok fazla benzetmektedir. Zira her iki kuralda da terör örgütleri ile iltisak ve iltisak içinde olma durumu belirlenirken MİE İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün karaya ilişkin istihbarat nitelikteki bilgileri esas alarak bir değerlendirme yapılmakta olup bu bağlamdaki istihbarat bilgilere dayalı tesis edilen işlemlerin yargısal denetimi süreçlerinde keyfi kullanımları engelleyici yasal güvencelere yer verilmediği olduğu önemli bir eksiklik.

101. Esasında bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde konumuz bağlamında ortaya koyduğu standart da kuralın Anayasa'ya uygunluğunun denetiminde önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesine göre kişinin devlete sadakat göstermeyeceğine yönelik kuşku kişisel değerlendirme ve kamuca değil sınırlı ve nadir tespitlere dayanmalıdır. Bu çerçevede güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu elde edilen verilerin sınırlı olmaması hâlinde bunlara dayanılarak güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak nitelendirilmesi keyfiliğe yol açabilir ve kuralın uygulanmasını engeller. Bu nedenle kişi hakkında yapılan tespitler gösterildiğinde standartların yapılmayacağına başurucu açısından öngörülebilebilir olup olmadığı ve kamu kurumlarının

102. Nitekim Anayasa Mahkemesi memnuniyetle giriş sırasından başarıya sayılması akabinde güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle memuriyete alınışını sonlandıran kişilerin bu işleme karşı idari yargıda açmış olduğu davalarda idari yargı mercilerinin istihbari bilgileri idari işlemi neden ve nasıl haklılaştırdığı hususuna hiçbir şekilde değeriendirilmeden ve dava veya bu bilgilerin içeriği ile ilgili hiçbir bilgi vermeden iptal isteminin reddi ile sonuçlandırılması adli yargılamaya hakkı bağlanmada gereğiçerel karar hakkının ihlal edilmiş kabul edilmektedir.

103. Bu karar ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi benzer birçok başvuruda istikrarlı biçimde başvuruçuların adli yargılamaya hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. (Bu konuda verilen büyük ihlal kararları içerisinden örnek olarak bazıları için bkz.: Özgün Kılıç, B. No: 2019/26816, 28/2/2024, Kazım Karabekir, B. No: 2019/42840, 9/2/2023; Medet Kuvak, B. No: 2019/24573, 31/1/2023; Anilim Dincer, B. No: 2019/35697, 8/2/2023; Ömer İşveren, B. No: 2019/37867, 8/2/2023; Mustafa Kıskaç, B. No: 2019/26668, 9/1/2024; İzzet Nispet, B. No: 2018/3862, 1/2/2023; Güvencelik Özgün, B. No: 2019/41786, 30/3/2023; Mahmut Emin Adıgüzel, B. No: 2019/78933, 12/1/2023; Engin Çetin ve diğerleri, B. No: 2019/86, 11/5/2023; Zeynep Durmuş, B. No: 2019/19733, 15/1/2023; Abdulkadir Bakkı, B. No: 2020/26/3, 19/1/2023; Lütfiye Nispet, B. No: 2019/24988, 11/5/2023).

104. Anayasa Mahkemesinin bu kararlarında kişisel verilerinin korunmasını istemek hakkı açısından güvenlik soruşturması aşamasında istihbari verilerin kullandırılması ve bunların kişi hakkında tesis edilen işlemin dava konusu yapıldığı süreçte adli yargılamaya hakkı ile ilgili doğrudan sorunlara ilişkin yaptığı şu tespitler konumuz bağlamında denetlenen kuruluşa Anayasa'ya aykırılığını daha net biçimde anlatmaya yardımcı olacaktır: *İhtilâkçiler*

Bu nedenle, güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasının bağlı olarak atanmamaya dair tesis edilen işleme karşı açılan bir davada davaçının hangi şekilde güvenlik soruşturmasını olumsuz olarak sonuçlandırıldığı ve güvenlik soruşturması sürecinde elde edilen verinin kişinin yapacağı görevi ne ile olumsuz olarak etkilediğinin açıkça ortaya konulması önemlidir. Bu bağlamda derece mahkemelerinde beklenen, güvenlik soruşturması sürecinde elde edilen bilgilerin neler olduğunu karardaki belirteceği ve sor konusu bilgiyi davaçının yararlandığı kuruma ve alacağı görevi gözetiminde tutularak değerlendirilmesidir. Bununla birlikte olan birisi güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını doğrudan tespitlerin davaçının şahsından kaynaklanması ya da davaçının şahsında görevi ve işyeri ile bağlantılı olarak kaynaklı olmasıdır. Yine bu noktada derece mahkemelerince sor konusu bilgilerin nasıl kurulduğuna dair de bir şekilde değerlendirilmesi, keşifliği sonucu geçilmesi adına önem arz etmektedir.

Mahkeme kararından başvurularının güvenlik soruşturmasını nedene olumsuz olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Kararın dayanağı olan istihbari nitelikteki bilgilerin içeriğinde yer alan tespit istenilmemiş, bu nedenle de güvenlik soruşturmasını olumsuz sonuçlanmasının davaçının şahsına bağlı olarak nedenden kaynaklandığı kararda yer almamıştır. Bunun yanı sıra kararda güvenlik soruşturmasını sonuçlandırmak üzere elde edilen bilgilerin

başvurularını yapacağı görevle ilgili nedenle olumsuz bir eyle yapıldığı ile ortaya konulmuştur. Öte yandan başvurucu hakkında yapılan tespitlerin neden başvurucu ile paylaşılmadığı konusunda belirtilmediği ve paylaşılmasına nedeniyle varılması hakkında meydana gelen konulara ilgili edilecek herhangi bir polen denetimine ilişkin argüman da yapılmamıştır” Meclis Kararı, B. No: 2019/24577, 31.1.2023, §§ 39, 41

105.Dolayısıyla dava konusu kuraldışı idarece işleminde MİBİ İşbirlikçi Teşkilatı Başkanlığı ve Erişimci Genel Müdürlüğünün üstbaki bilgilerinin güvenlik soruşturmasında esas alınarak kişinin terör örgütleri ile ilişki ve ilişik içinde olma durumunun tespit edilmesi ve bunların kütüye kullandırılma ile ilgili yargısal güvenceye yer verilmemesi kişi açısından oldukça gırtlamsız sonuçlar doğurma potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır. Bu durum kişisel verileri koruma hakkına yönelik bir saldırı niteliğinde getirmektedir.

106.Nitekim Anayasa Mahkemesi yine Erişimci başvurularında güvenlik soruşturmasını olumsuz sonuçlanması sürecine ilişkin başvuruçuların açıklar davalarında haklarında tesis edilen işlemlerde esas alınan işbirlikçi bilgilerin kendilerine gösterilmeyip çelişmeli yargılarına hakkının güvencelerinden faydalanma imkanı sağlanmadığı hâkimde esas alınmasını silahlarmı eşitliği ve çelişmeli yargılarına ilkelermi ihlali olarak değerlendirmiştir.

107.Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi güvenlik soruşturmasını olumsuz sonuçlanmasından habisle vergi matlertişhime atanması işleminde karşı alınan davada sadece idarece sunulan bilgi ve belgeler üzerine karar verilmesini ve hükme esas alınan bilgi ve belgelerin talep edilmesini somut yargılarına sürecinde başvurucunun hükme esas alınan belgeleri inceleyin bu belgelere yönelik yorumda ve itirazla hulumabilmesi için pratik ve etkin imkânlardan yaksın kalması nedeniyle silahlarmı eşitliği ve çelişmeli yargılarına ilkelermi bağdaşmaz bularak adil yargılarına hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir (Bakınız Başur, B. No: 2018/1768B, 5/12/2020).

108.Benzer şekilde sözlüsel sabayık ve mevzuatı astsubay temini sonucunda başarılı olmasına rağmen güvenlik soruşturmasını olumsuz olduğu gerekçesiyle alın çlişmeli sonuçlandırılan başvuruçucu hakkında elde edilen bilgilerin idare tarafından dava dosyasına sunulduğu ve mahkemelerin de gizli ibareli olarak sunulan belgeleri esas almak suretiyle davanın reddine karar verdiği bir diğer başvuruda da ihlal kararı verilmiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, bahse konu bilgilerin, başvuruçucu tarafından incelenmesi imkanı sağlanmadan ve yargılarına sürecinde mahkemelerin, gizli ibareli bilgi ve belgelerin başka şahıs ve makamları özel bilgileri ile çeteli, haysiyet ve güvenliğinin korunması veya idarenin soruşturma meredelinin gizli tutulması ya da benzeri hukki görülebilecek hususlar nedeniyle başvuruçucu verilemediğini gösterecek hiçbir argüman ortaya konulmadan, başvuruçucu hükme esas alınan gizli ibareli belgelere karşı savunma yapma imkânı verilmemesini silahlarmı eşitliği ve çelişmeli yargılarına ilkelermi ihlali olarak görmüştür (Bakınız Başur, B. No: 2017/32004, 1/6/2020). (Güvenlik soruşturmalarmı işbirlikçi hiçbir bilgi ve belge başvuruçucu konu yargılamalar sırasında başvuruçucularla paylaşılmadan ve derece mahkemelerinin gerekçelerinde de güvenlik soruşturmalarmı neden olumsuz olmasına dair hiçbir bilgiye yer verilmenden sonuçlanan davalar üzerine yapılan bireysel başvurularında benzer yönde verilen bazı ihlal kararları için bkz.; Sabit Durğan ve diğerleri, B. No: 2018/32202, 7/10/2021; Talay Yılmaz ve diğerleri, B. No: 2018/34721, 12/1/2022; Afuraz Değer ve

109 Güzürlüğü üzere buradaki soruşturma güvenlik araştırması ve arşiv araştırması gibi istihbari bilgilerin deşrudan esas alındığı süreçlerde kararıma cakmaktadır. Konumuz bağlamında istihbari bilgilere dayalı biçimde kişiler zilyhine sarıy duşuran idari bu işlemin tesisi ihmalî her zaman mevcuttur.

110 Dolayısıyla 7315 sayılı Kanun'un iptali gerektiği konusunda olduğıu diğey kurallarındaki Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri de diskate ulduğunda artıbu ve ilhak içinde olma durumunun Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün etkin rol oynadığı bir değerlendirme sürecinde tespit edilmesi belirsizliği ve sübjektifliği daha da artmaktadır.

111. Bundan dolayıdır ki bu süreçte etkin bir yargısal denetimün varlığı daha zanlı bir hal almaktadır. Bununla birlikte kişinin artıbu ve ilhak içinde olma durumunun etkin bir yargısal denetime tabi tutulması, yukarıda Anayasa Mahkemesinin bu konularla ilgili yapılan bireysel haysunî meclislerin sorucunda vermiş olduğıu ihlal kararlarında da görüldüğü üzere her zaman arımkün olmayabilir. Kararı es bu kararda etkin yargısal denetimi sağlayacak nitelikte görevlere yer verilmemesi yukarıda zikredilen Anayasa Mahkemesi kararlarında görüldüğü şekilde uygulamada öncelik hak ihlallerine sebebiyet verecektir.

112 Yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "c" bendinin yeterli güvenceler öngörmemesi nedeniyle kamusal ilkesine uygun sınırlama koşulunu sağlanmadığı için Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılık gerekçesiyle iptali gerekmektedir.

6.7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi:

113. Dava konusu cümlelerin de içinde yer aldığı Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilk cümlesinde yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla bir değerlendirme komisyonu kurulacağı öngörülmekte olup, ikinci cümlede bu komisyonun oluşumunu düzenlenmektedir. Dava konusu üçüncü cümlede ise millî güvenlik açısından stratejik önem taşıyan, proje, tesis ve hizmetlerde istihbarî edilecekler hakkındaki değerlendirmenin ilgili bakanlık ya da kamu kurumları bünyesinde Değerlendirme Komisyonunca yapılacağı hüküm altına alınmaktadır.

114 Maddenin sonraki iki fıkrasında ise memurîyet veya kamu görevlerine uygulanacağı değerlendirilmesini sağlayacak yorultı göstermeyen olgusal verilerin güvenli soruşturması ve arşiv araştırması yapılmakla görevli birimlerce ilgili kurum ve kuruluş bünyesinde kurulan Değerlendirme Komisyonuna iletileceği ve Değerlendirme Komisyonunun kendisine verilen verileri ilişkin nesnel ve gereksizli değerlendirilmesini vaziri elarık arımkün yetkili amire sarıy ve mahkemeler tarafından istenildiğünde bu bilgiler sunulacağı hususlarına yer verilmiştir.

115 Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması konusunda Değerlendirme Komisyonu ile ilgili yukarıda sıralanan bilgiler dışında maddede başka hiçbir husus düzenlenmiş değildir. Dava güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının nasıl yapılacağı,

değerlendirmenin ne şekilde gerçekleştirileceği, hangi şartların varlığı halinde olumsuz kanaate ulaşılabacağı hususları bu konunun en önemli boyutudur.

116. Kanunilik alması bağlamında Anayasa'ya aykırılığın söz konusu olmaması, zira bu Kanun'da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını farkli boyutlarıyla ilgili hususların detaylı biçiminde düzenlenmesi gerekir. Zira güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ile ilgili olarak kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik en yoğun hak ihlali iddiaları bu değerlendirme sürecinde ortaya çıkmaktadır.

117. Davaya konulan kuralın Anayasa'nın 20. maddesindeki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına ve Anayasa'nın 48. maddesindeki çalışma ve sözleşme özgürlüğüne müdahale ettiği açık olduğuna göre burada ilk olarak bu haklara sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 13. maddesindeki kanunilik koşulunu sağlayıp sağlamadığını değerlendirmek gerekmektedir.

118. Çoğunluk kararında kuralın belirsiz olmadığı ve Anayasa'ya aykırılık iddialarının nedni sınırlara ulaştırırken milli güvenlik açısından stratejik öneme haiz birim, proje, tesis ve hizmetlerde görev yapacak kişiler hakkında arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin hizmetin üretildiği alanla ilgili bir kamu otoritesinin bünyesinde oluşturulan birim tarafından değerlendirilmesini söz konusu hizmetin sunuma, planlanması, güvenliği veya düzeni bakımından Anayasa'nın 5. maddesi kapsamında devlete yüklenen ödevler kapsamında yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olduğuna vurgu yapılmış ve kuralın kanun yarar amacı taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır (İçiş 2019-200).

119. Ancak Mahkumemiz çoğunluğu dava konusu düzenlemeyi sadece Anayasa'nın 2. maddesi yönünden denetlemiş olup kuralın Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmesi ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 7., 13., 48. ve 49. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmediği kanaatine ulaşılmıştır.

120. Öncelikle çoğunluk kararındaki detayın bu yönü ile eksik olduğunu ifade etmek gerekir. Zira dava konusu kuralda belirtilen yerlerde işbirlikçi mahkemelerde değerlendirme komisyonunca arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasını yapma sürecinde değerlendirme komisyonunun çalışma usul ve esasları ile ilgili hiçbir kural bulunmadığı gibi çoğunluk kararında bu hususlar hiçbir şekilde Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınmış değildir.

121. Delayısıyla değerlendirme komisyonunun yaptığı değerlendirme hem kişilerin Anayasa'nın 20. maddesindeki kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkına hem de Anayasa'nın 48. maddesindeki çalışma ve sözleşme özgürlüğüne müdahale teşkil etmektedir. Anayasa Mahkemesinin inceleme yöntemi boyutu ile düşünüldüğünde kuralın Anayasa'ya uygunluk denetimini sürecinde bunların hiçbir şekilde değerlendirilmediği olması fevkalade önemli bir sorundur.

122. Zira, ifade etmek gerekir ki Anayasa'nın 2. maddesinden hareketle yapılan beşirlik denetimi ile Anayasa'nın 13. maddesi bağlamındaki belirlilik denetimi arasında

Anemli farklılıklar bulunmaktadır. Esasında kuralın belirliliğiyle ilgili olarak Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında bir denetim yapılmamış olmasından denetlenen kurala kişilerin Anayasa'nın 26 ve 48 maddelerinde güvence altına alınan haklarına müdahalede bulunulmadığını kabul edildiği ortada çıkmaktadır.

123.Oysa dava konusu kural hâlde konu haklara yönelik sınırlamada bulunmaktadı. Bu durum Mahkememiz çoğunluğunun dava konusu kuralı eksik bir Anayasa'ya uygunluk denetimine tabi tutulmasına ortaya çıkmaktadır.

124.Nitekim Anayasa Mahkemesi daha önce iptal ettiği güvenlik soruşturması ile ilgili düzenlemeyi Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden (hatta temel haklarla ilgili maddeler yanında Anayasa'nın 128. maddesini de dahil ederek) incelemiştir. Esasında ilk dosyada denetlenip iptal edilen kamu güvenliği soruşturması ve arşiv araştırması yapılmış olması şeklinde iken burada denetlenen kural milli güvenlik açısından stratejik önemi taşıyan birim, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilecekler hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması bağlamındaki değerlendirilmenin ilgili bakanlık ya da kamu kurumları bünyesindeki Değerlendirme Komisyonunca yapılacağını öngörmektedir.

125.Dolayısıyla her iki kuralın da aynı şekilde bazı temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil ettiği açıktır. Buna rağmen bu dosyada Mahkememiz çoğunluğunun yetersizce olarak önceki kararları farklı biçimde sadece Anayasa'nın 2. maddesi bağlamında denetim yapması dava konusu kural karşısında temel hak ve özgürlükleri daha güvencesiz halde bırakma sonucunu doğurmaktadır.

126.Öne yarıdan çoğunluk kararındaki bu gerekçe, güvenlik soruşturması sürecindeki değerlendirilmenin nasıl yapılacağı konusunda Kanun'un hiçbir belirleme içermediği açık olduğu halde idareye tanıyan geniş takdir yetkisinde hiçbir sınırlama görmezden gelir. Bu yönü ile çoğunluk kararındaki yaklaşım temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında önerilirden güvencesiz olan "kanunla sınırlama" ile bağlantılı biçimde kanunun temel haklara yönelik sınırlamalarına konunun değişik boyutlarını da mutlaka belirleyecek maddelerle olması zorunluluğunu tarzamen göz ardı etmektedir.

127.Nitekim Anayasa Mahkemesi, güvenlik soruşturması ile ilgili ilk düzenlemeyi 2019 yılında tam olarak belirlediğimiz bu sorunu da ön plana çıkararak senanın değişik boyutları ile ilgili belirlemelerin Kanun'da yapılmamış olmasına karşı biçimde Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı bularak şu gerekçelerle iptal etmiştir:

' Anayasa'nın 139. maddesinde birinci fıkrasında memurlar ve kamu görevlilerinin Anayasa'ya ve kanunlara sadık kalarak faaliyetleri hususunda yükümlülükleri düzenlenmiştir. Belirtilen hususlar gözetilerek kamu görevlerine atanacak kişiler bakımından bütüncül şartlar getirilmesi doğrudur. Bu şekilde arızanın nitelikleri kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi amacıyla önemlidir. Dolayısıyla kamu görevine atanılmadan önce kişilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılmasını öngören kural kanun koruyucunun takdir yetkisinde değildir. Ancak bu anlamda düzenleme getiren kurulların kamu makamlarına karşı faaliyetlerde ve karşı zorunlu işlerde faaliyetleri uygulanması ve özel hayatın gizliliğine yönelik müdahalelerine ilişkin yetkisi ve yetkiyi yeterince açık olarak göstermesi ve diğer konuya ilişkin haklara karşı yeterli güvenceleri sağlaması gerekir

Kuralda güvenlik soruşturması ve arşiv arşiv araştırması yapılması menaulığına alınmada genel şartlar arasında sayılması karşın güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğuna, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağına hangi mercilerin soruşturma ve araştırması yapacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Diğer bir deyişle güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılmasını ve elde edilecek verilerin kullanılmasına ilişkin temel ilkelere belirlenmemektedir. Kurulda sadece güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması devlet memurluğuna alınmada menaulık şartları arasında yapılmıştır.

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sırasında devlet memurluğuna alınmada esas alınacak kişisel veri kalitesindeki bilgilerin alınmasına kullanılmasına ve işleme amaç yönelik girişimler ve temel ilkelere konularla belirlenmektedir bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesi Anayasa'nın 13. 29 ve 128. maddeleriyle bağdaşmamaktadır. (AYM. E.2018/73, K.2019/65, 24/07/2019, §§ 171-172)

128. Geçildiği üzere Anayasa Mahkemesi güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmasını devlet memurluğuna alınmada genel şartlar arasında sayan kuralı iptal ederken, temel hak ve özgürlük gerekçelerinden birisi olarak elde edilecek verilerin kullanılmasına ilişkin ilkelere kanunda belirlenmemiş olması işaret etmiştir.

129.Konunun farklı boyutları ile ilgili daha detaylı düzenlemelere yer verilmiş olması rağmen, bu düzenlemelerin dava konusu yapılarındaki çoğunda bu kapsamda belirtildiği bir takım Anayasa'ya aykırılıklar belirlendiği kanaatindeyiz. 7315 sayılı Kanun'da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sürecinde elde edilen verilerin ne şekilde kullanılacağı ve değerlendirileceği, değerlendirme kurullarının süreçte kişi ile ilgili olumlu veya olumsuz kanaate hangi şartların varlığı halinde ulaşacağı gibi hususlarda hiçbir kriter yer almamaktadır. Maddede sadece Değerlendirme Komisyonunun oluşumu net bir biçimde düzenlenmiştir.

130.Ven'en iptal kararı sonrasında çıkarılan 7315 sayılı Kanun'da Değerlendirme Komisyonunun süreçte kişi ile ilgili olumlu veya olumsuz kanaate hangi şartların varlığı halinde ulaşabileceğini belirlemesinin olması sınırlarındaki hak ve özgürlükleri açısından uygulanmada önemli hak ihlallerine yer açabilecektir. Zira komisyonun nasıl değerlendirme yapacağına ilişkin Kanun'da bir belirleme yer almaması hem farklı iktidarların ve idarelerin farklı yaklaşımlarla hareket etmesine hem de farklı konjonktürlerde farklı sonuçların ön plana çıkarak olumsuz bir yaklaşımla kişiler hakkında olumsuz sonuçları ulaşmasına sebebiyet verebilecektir. Bu biçimdeki sakınca ise dava konusu kuralda veya Kanun'un başka maddelerinde idarelerin keyfi müdahalelerini engelleyecek açıklıkla hükümlere yer verilmemesinden ve kuralın öngörülemez sonuçlara sebebiyet verebilecek şekilde düzenlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

131.İşte tam da bu biçimdeki sakıncaların önlenmesi amacıyla Anayasa Mahkemesi yetmiş üçüncü oturumunda kamusal ilkesi bağlamında belirlilik ve öngörülebilirlikle ilgili olarak temel hak ve özgürlüklerle ilgili kanunî düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gereğine işaret vurgu yapılmaktadır. Anayasa Mahkemesine göre kişilerin hukuki güvencelerini sağlanmayı amaçlayan hukuki güvence ilkesi, hukuk normlarının

İngürlenebilir olması, bir şeylerin için çilen ve işlemlerinde devlete güven dayandırmasını devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici şartlardan korunmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 04/05/2017, §§ 153-154). Oysa bu biçimdeki bir standart dava konusu kuralın bağlamında bakıldığında 7115 sayılı Kanun'da sağlanabirmiy değıldir

132.Dolayısıyla yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin kanunluk şartını sağlamadığı için Anayasa'nın 13 .20. ve 48. maddelerine aykırı olduğundan iptal'i gerekmektedir

138. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...*istihbari faaliyetlere konu olmayan...*" ibaresi ve (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi:

133 Kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelere düzenlendiği Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında güvenlik araştırması ve arşiv araştırması kapsamında kişinin istihbari faaliyetlere konu olmayan kendisiyle ilgili kişisel verileri hakkında bilgilendirilmesi, bu verilere erişimi, bunların düzeltilmesi ve silinmesi taleplerine ilişkin tedbirler alınacağı öngörülmektedir.

134.Bu fıkradaki düzenleme biçiminden *istihbari faaliyetlere konu olan* niteliğindeki kişilerle ilgili kişisel veriler hakkında ise kişinin belirlenen güvencelerden faydalanamayacağı anlaşılmaktadır. Yani bu fıkra hükümüne göre kişinin istihbari faaliyetlere konu olan kendisiyle ilgili kişisel verileri hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesi ve silinmesini talep etme güvencesi söz konusu olmayacaktır

135.Maddenin (3) numaralı fıkrasında güvenlik araştırması ve arşiv araştırması kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde, 24.3.2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 4. maddesinde belirlenen genel ilkelere aykırı hareket edilemeyeceği düzenlenmiş olmakla birlikte dava konusu ikinci cümlede ise açıkça mülki sayarına, mülki güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbari faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiye verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

136.Görüldüğü üzere dava konusu kuralarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlama getirilmektedir. Dolayısıyla burada da kuralın Anayasa'ya aygınlığının denetiminde ilk olarak kanunluk şartını sağlamayı sağlanmadığını haklıdır

137.Mahkememiz çoğunluğu 8 maddenin gerekçesini esas alarak ilk fıkradaki ibare ile üçüncü fıkradaki dava konusu cümleyi uyumlaştıracak biçimde *istihbari faaliyetlere konu olan* verilerden kastedilenin, kişinin kendisiyle ilgili, ancak mülki sayarına, mülki güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik kapsamındaki veriler olduğu kanaatine ulaşarak kuralda bu yönü ile bir belirsizlik bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (çkar : § 212).

138.Dava konusu ibarenin düzenleniş biçimini ve yine (1) numaralı fıkranın açık hükmü karşısında bu kanunla katılmak zordur. Kanun koyucu gerekçede bu vurguyu yapmış olabilir ancak anayasa yargısında denetlenen kanun hükmünün anlamını belirlerken özellikle kanun metnine bakarız. Eğer kanun metninde bir belirsizlik ve muğlaklık varsa ancak bu durumda kanun maddesinin gerekçesinden hareketle kuralın anlamı ve kapsamı belirlenebilir.

139. Dolayısıyla 7315 sayılı Kanun'un 8 maddesindeki dava konusu ibarelere bakıldığında, kurulan çoğunluk kararında ifade edildiği şekilde istihbari faaliyete konu olan verilerden kasdedilenin sadece kişinin kendisiyle ilgili ancak millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik kapsamında veriler olduğunun anlaşılması mümkün değildir. Zira Kanun'un 11 numaralı fıkrasındaki "istihbari faaliyete konu olmayan" şeklindeki dava konusu ibare bu biçimdeki yorumu imkansız kılacak açıklıkta bir düzenleme içermektedir.

140. Kalda ki (1) numaralı fıkranın düzenlediği husus istihbari faaliyete konu olan kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirme, bu verilere erişime ve bunların düzeltilmesi ve silinmesi talep etme güçlerinden yoksun bırakılma ile ilgilidir. (3) numaralı fıkranın dava konusu ikinci cümlesinde ise (arad), bir konu olarak millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiye verilememesi hususunu düzenlemektedir. Dolayısıyla ilk fıkrada düzenlenen konu kişisel verilerle ilgili bilgilendirme, verilere erişime ve bunların düzeltilmesi ve silinmesi talepleri ile ilgili iken (3) numaralı fıkra sadece kişisel verilerin kişiye verilmesi konusunu düzenlemektedir.

141. Bu yönü ile bakıldığında çoğunluk kararındaki yaklaşım kurallın anlam ve kapsamını değiştirmekte olup bu biçimdeki bir değerlendirme Anayasa Mahkemesinin dezerinin yetkisi ile bağdaşmamaktadır.

142. Kuralların belirliliği ve kapsamı ile ilgili sorunlar yanında dava konusu kuralın nedeniyle istihbari faaliyete konu olan kişisel veriler noktasında kanunilik ilkesi bağlamında keyfi kullanımların önlenmesi, ve kişiyi kullanımlara karşı yeterli güvencelere ver verilmesi bir diğer önemli Anayasa'ya aykırılık gerekçesidir.

143. Bununla birlikte burada önemli bir diğer Anayasa'ya aykırılık mevcuttur. Anayasa'nın 20 maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının kişisel verilere erişime, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etmeye de kapsamlı açıkça belirtilmesine rağmen dava konusu kurallarla kişilerin istihbari faaliyetlere konu olan kendisiyle ilgili kişisel verileri hakkında bilgilendirilmesi, bu verilere erişmesi, bunların düzeltilmesi ve silinmesi talepleri şeklindeki güvencelerin karşılanmayacağı öngörülmektedir. Anayasa'nın 20 maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde bu açık hüküm karşısında dava konusu kuralları Anayasa'nın sözüne aykırı olduğunu ifade etmek gerekir.

144. (3) numaralı fıkranın dava konusu ikinci cümlesinde sayılan bilgilerin kişiye verilemeyeceği öngörülerek 6698 sayılı Kanun'un güvencelerinin neredeyse geçerli olmayacağını belirlenmesi kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı bağlamında sorun uçar. Zira millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgiler yine de kişisel veri olduğuna göre Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının *kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişime bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenme ile kapsar* şeklindeki kapsamı dışkate alındığında yine aynı fıkradaki *"kişisel verilere korunmasını isteme esas ve usuller kanunla düzenlenir"* hükmü gereğince bu kanunda bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç duyulacağı açıktır.

145.Dolayısıyla Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncül fıkrasının anılan hükümleri altında iken istihbarî faaliyete konu olan kişisel verilerin ve yine milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarî faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerle ilgili kişisel verilerin korunmasını sağlayacak bir kanuni düzenlemeye yer verilmesi arayasal bir zorunluluktur.

146.Ek olarak bu verilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında değerlendirilmesi nedeniyle kişi haklarında hukuki sonuç doğurması atamığın olduğuna göre burada da idari işleme ilişkin multimedî yargusal süreçlerde çetireli yargılama güvencelerinin sağlanmasını da mümkün kılabilmek üzere düzenlemelere yer verilmesi gerekmektedir. Zira dava konusu konular açıkça bu kapsamdaki kişisel verilerin kişiye verilemeyeceğini hüküm altına almaktadır. Bunun gibi 2931 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun Ek 1 maddesinin birinci fıkrasında da bu bilgilerin verilemeyeceğine dair "*Millî İstihbarat Teşkilatı idaresindeki istihbarî nitelikteki bilgi, belge, veri ve kayıtlar ile yapılan analizler Türk Ceza Kanununun Birinci Kitap Dördüncü Kısm Fesdici Bölümünde yer alan suçlar hariç olmak üzere iddî mercilerce istenemez*" hükmü yer almaktadır.

147. Bireysel başvuruya konu yapılarak Anayasa Mahkemesinin önüne gelen örnekte de görüldüğü üzere örnek olarak bkn. *Sahih Dargın ve diğ.leri*, B. No: 2018/32302, 7/10/2021; *Talay Fikri ve diğ.leri*, B. No: 2018/34721, 12/1/2022; *Murat Değer ve diğ.leri*, B. No: 2019/3077, 09/1/2021; *KŞ B. No: 2019/4752, 23/11/2021*; *Mehmet Kaya*, B. No: 2019/36493, 18/1/2022), bu konu ciddi adil yargılanma hakkı ihallerine sebebiyet verabilmektedir. Bundan dolayıdır ki bu bağlamdaki ihalleri ortadan kaldıran ve dolayısıyla kötüye kullanılmalara karşı yeterli güvenceleri içeren hususlara yer verilmesi dava konusu kuralda kararlık noktasında belirli ik ve öngörülebilirliği ayrıca daha sorunlu hale getirmektedir.

148. Yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 8. maddesinin 11. numaralı fıkrasınınca yer alan "*istihbarî faaliyetlere konu olmaya*" ibaresi ve 13) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin kanunilik şartını sağlanmaması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğundan iptal gerekmektedir.

h.10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...istihbarî faaliyete konu olmaya..." ibaresi:

149.Kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesi ile ilgili hususları düzenleyen Kanun'un 10. maddesinin dava konusu maddenin içinde yer aldığı (2) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan birimlerdeki istihbarî faaliyete konu olmayan bilgilerine ait güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ait verilerin iki yoldan sanıttada silineceği ve yok edileceği öngörülmektedir.

150.Dolayısıyla dava konusu kuralda istihbarî faaliyete konu olmayan verilerin saklanması süresi ve bu sürenin sonunda bu verilerin silinip yok edilmesi düzenlenmiştir. Kuralda düzenleme biçiminden güvenirlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen istihbarî nitelik taşıyan verilerin silinip yok edilmesini öngörülmediği anlaşılmaktadır.

151. Davaya konusu ibare de kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik bir sınırlama içermekte olduğundan bu maddenin Anayasa'ya uygunluğunun denetiminde ilk olarak kanoniklik şartının sağlanıp sağlanmadığına bakılmalıdır.

152. Anayasa'ya uygunluk denetiminde asıl üzerinde odaklanılması gereken husus istihbari faaliyete konu olan kişisel verilerin silinmemesi ve yok edilmemesi hususunda karşınıza çıkmaktadır. Zira bu nitelikteki verilerin de Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında kişisel veri olduğu konusunda şüphe bu unmadığına göre kişilerin bu verilerinin silinmesini talep etmesi ile ilgili hususların da içeren bir kanunî düzenlemenin varlığı kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde önem arz etmektedir.

153. Bilindiği üzere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun istisnalarını düzenleyen 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca *kişisel verilerin milli savunmayı, milli güvenliği, kamu güvenliği, kamu düzenini veya ekonomik güvenliğini sağlamakla yönelik olarak kanunda girer ve yerli yerlilik kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen istihbari koruma ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi* durumunda bu Kanun hükümleri uygulanmamaktadır. Her ne kadar 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde *ilgili mevzuatta öngörülen veya işlenişleri amaç için gerekli olan süre kadar mahafaza edilme* güvencesi yer almakta ve 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesine atıf yapılmakta ise de bu maddede veya başka hiçbir kanunda istihbari faaliyete konu olan kişisel verilerin azami ne kadar süreyle saklanacağı, hangi koşulların gerçekleşmesi durumunda silinip yok edileceği ile ilgili bir hüküm yer almamaktadır. Dolayısıyla bu yasa ile istihbari faaliyete konu olan kişisel veriler Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasındaki güvenceye dayanamayacaktır.

154. Gerçekten ülkenin milli güvenlik, kamu düzeni, milli savunma ve benzeri meşru amaçlarının binaen istihbari faaliyete konu olan kişisel verilerin diğer kişisel verilere göre daha farklı bir kategoride düzenlenmeleri ve bu bağlamda istihbari faaliyete konu kişisel verilerin daha uzun süre saklanması, gerekli olabilir. Bununla birlikte Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı bağlamında öngörülen güvencelerin bu veriler için de geçerli olduğu izahlanılabilmektedir.

155. Hal böyle iken istihbari faaliyete konu kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesi ile ilgili kanunî bir düzenlemenin bulunması ve bu konuda bir temel çerçevenin çizilmemiş olması bu verilerin ileri zamanlarda kişilerin önüne çıkarılabilmesine neden olabilecektir. Zira bu biçimdeki bir güvence eksikliği bu verilerin sınırsız süreyle kayıtlarda kalmasına ve tekrar kullanılmasına yol açabilecektir.

156. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin güvenilir soruşturması ile ilgili 2019 yılında verdiği iptal kararında yer verilen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda devlet memurluğunu atamada esas alınacak kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkelere kanunla belirlenmekle birlikte bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesinin Anayasa'nın 13., 20. ve 28. maddeleriyle bağlanmadığı görselindeki gerekçe (bkz.: AYM, E.2018-73, K.2019-65, 24.07.2019, §§ 170-172) kişisel verilerin korunması mevzuatında kanunda karşlanması gereken bu biçimdeki güvencelerin öneminin daha net biçimde ortaya koymaktadır.

157. Ek olarak, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen istihbari nitelik taşıyan verilerin silinip yok edilmesini öngören bir kanuni düzenlemenin bulunmaması, bir önceki başlıkta detaylandırılan kuralda olduğu gibi burada da kuralın Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınmış kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının kişisel verilerin silinmesini talep etmeyi de kapsadığını beliren hükmü karşısında Anayasa'nın sözüne açıkça aykırılık olduğunu ifade etmek gerekir.

158. Bu bağlamda kuralın ilişkin çoğunluk kararında yapılan değerlendirmede, kuralda istihbari nitelik taşıyan veriler bakımından bu tür verilerin silinmesi ve yok edilmesine ilişkin bir düzenleme öngörülmediği ve dolayısıyla bu tür verilerin saklanması koşulları ve akıbeti gibi konulara herhangi bir belirlenme yapılmadığı olduğu belirtilmiştir. Bu durumda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen kişisel verilerle ilgili silinme ve yok edilme güvencesinden utul tutulan istihbari nitelik taşıyan verilerin kapsamının aykır ve net olarak düzenlendiği görüldüğünde kuralın kanunilik şartını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır (ŞŞ 239-240) ve ardından kuralın meşru amacı ve ölçülülüğü ile ilgili değerlendirilme aşamasına geçilmiştir. Görüldüğü üzere Mahkememiz çoğunluğu kuralın kanunilik incelemesinde Anayasa'nın sözüne uygunluğunu denetlememiştir.

159. Her ne kadar Mahkememiz yerleşik içtihadında milli güvenlik, kamu düzeni, devletin mali menfaatleri, suçların önlenmesi, ilgili kişinin veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması, istatistikî veya bilimsel araştırma gibi amaçlarla yapılan sınırlama ve müdahaleler bakımından kimi durumlarda işin niteliğinin zorunlu kılması hâlinde kişisel verilerin korunması hakkına yönelik sınırlama ve müdahaleler yönünden ortaya çıkan özel güvencelere istisna getirilebileceği belirtilmekteyse de bu durumlarda bile Anayasa'nın 15. maddesindeki tüm temel hak ve özgürlükler yönünden öngörülmesi olan sınırlama ölçülerinin asgari standartlarına uyumunu gerektirdiği belirtilmektedir (İkiz: *Besimci Ergişte*, [GK], B. No: 2018/23077, 17.9.2020, § 145).

160. Anayasa'nın 13. maddesindeki özel güvencelerden birisinin de kanunla yapılan sınırlamalara "Anayasa'nın sözüne" uygun olması gereğidir. Oysa Mahkememiz çoğunluk kararında dava konusu kuralın Anayasa'nın sözüne uygunluğu hiçbir şekilde değerlendirilmemiş dildir.

161. Vurgulamak gerekir ki herhangi bir temel hak ve özgürlüğün sınırlandırılması derinleştiren toplum düzeninin korunması bakımından ne kadar gerekli olursa olsun Anayasa'ya uygun bir sınırlama olarak hukuk düzeninde yer alabilmesi için öncelikle bu sınırlamanın Anayasa'nın sözü ile delişmeyen, belirli, öngörülebilir ve kamu otoritelerinin kötüye kullanımlarına karşı güvenceye ver veren bir kanun hükmüne dayalı biçimde gerçekleştirilmesi zorunludur.

162. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluğu, Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının açık sözüne rağmen dava konusu ibare ile istihbari faaliyetle konu olan verilerin silinme ve yok edilme güvencelerinden istisna tutulmasında bu yönüyle bir değerlendirilme yapmamış ve dolayısıyla bir aykırılık tespitinde bulunmamıştır. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının, konumuz bağlamında, açıkça kişisel verilerin silinmesini talep etmeyi de kapsadığı ve Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının bir gereği kişisel verilerin korunmasına ilişkin usul ve esasları kanunla düzenlenmesini öngördüğü aşıkadır.

163.Hal böyle iken Mahkememiz çoğunluğunun dava konusu kurula ilişkin onaya keydiği bu yaklaşımla gerçekleştirilen Anayasa'ya uyumluk denetiminin esaslı biçimde yapıldığı ve anayasa yargısı inceleme tekniği açısından fevkalade sorumlu olduğu ifade edilmektedir.

164.Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan dava konusu "... *istihbarî faaliyetlere konu olmaması* ..." ifadesinin kanunilik şartını sağlamaması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 26. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

1.12. maddesi:

165.Dava konusu bu maddede devletin güvenliğinin, ulusun varlığını ve bütünlüğünün iç ve dış menfaatlerini zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, birim ve kıstamların tanımlanması yapılmaması, güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları ile ilgili yapılacak bitiriler ve değerlendirme komisyonlarının çalışma usul ve esasları ile uygulamaya ilişkin diğer hususların Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceği öngörülmektedir:

166.Görüldüğü üzere dava konusu kamu, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ile ilgili farklı boyutları Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle detaylı biçimde düzenlemeyi amaçlamaktadır. Burada çıkarılacak yönetmelikte elbette ki 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu hükümleri dikkate alınacaktır.

167.Bununla birlikte bu maddenin Anayasa'ya aygurluk denetiminde ön plana çıkan temel mesele, çıkarılacak yönetmelikte düzenlenecek konular olarak "*gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, birim ve kıstamların tanımlanması yapılmaması*", "*güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları*" "*değerlendirme komisyonlarının çalışma usul ve esasları*" ve "*uygulamaya ilişkin diğer hususlar*"ın temel çerçevesinin Kanun'da düzenlenmiş olup olmamasıyla ilgilidir.

168.Buradaki meselelerin sadece sıradan bir yönetmelik çıkarma yetkisi verilmesinden daha farklı olduğu vurgulanmalıdır. Zira yönetmelik konusu olan hususlar doğrudan kişisel verilerin kullanımı ile ilgilidir. Ek olarak kamu güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması ile doğrudan ilgil olduğundan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik sınırlamalar getirme potansiyeli yüksek bir konu olduğu da burada dikkate alınmalıdır.

169.Bunun içindir ki 7315 sayılı Kanun'da kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile doğrudan ilgili olan hususlar ilk elden düzenlenmeden bunun yönetmelikle bırakılması temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasındaki kanunilik ilkesi ile çelişecektir.

170.Nitekim, yukarıda da zikredilmiş olmakla birlikte bu başlık altında denetlenen kanunun özentide binaen tekrardan vurgulanacak gerekçe ki, temel hak ve özgürlüklerle ilgili olduğunda kanunî düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve kesin olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukukaal güvenirlikle bağlantılı olup böyle, kanundan, belirli bir

kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucu bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörülebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Zira hukuk; güvenlik ile belirlilik ilkesi, hukuk devletinin olmazsa olmazlarıdır. Kişilerin hukuk güvencesini sağlamak amacıyla hukuk devleti ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olması, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yönetimlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 04-05-2017, Ş.Ş.153-154).

171. Dolayısıyla buradaki konunun güvenliği sarımsaması ve arşiv araştırması gibi subjektif değerlendirmeye yapılabilecek nitelikte olan ve kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına bu yönde sınırlamalar getirilebilecek bir niteliğe sahip olması, konunun Anayasa'ya aygurluğunun denetiminde Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında aranan kamusal şartın olduğu kanı biçiminde uygulanmasını gerekli kılmaktadır.

172. Zira Anayasa'nın 13. maddesi gereğince temel hak ve özgürlüklerin müdahale eden ve belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayan bir kapsamın varlığı, Malikenemiz içtihadında da vurgulandığı üzere yürütme ve yargı organlarından, yasamanın belirlediği ilke ve çizelge sınırlara bağlı kalmasını ve hukuk düzeninde Anayasa'nın öngörülmesiyle uygun olarak çıkarılan kanunların alt kademelerinde yer alan düzenlemelerle temel hak ve özgürlüklerin kolaylıkla sınırlandırılabilmesinin önüne geçilmesini amaçlayan (bkz.: *Şerafettin Çelik v. Devlet* (2) [GK], B. No: 2021-53898, 25.10.2023, Ş.49) feskalade önemli bir güvence konumundadır.

173. Önemle vurgulanmak gerekir ki, buradaki yönetmelikle düzenlenmesi öngörülen konularda olduğu gibi, temel hak ve özgürlüklerin kullanımını etkileyecek nitelikteki hususların kamusal kaynaç tarafından düzenlenmesi kişiler için özellikle güvenlik sarımsaması ve arşiv araştırması yapılmasına daha fazla ihtiyaç duyulabileceği zamanlarda önemli bir güvence olacaktır.

174. Yine farklı iktidarlar denetiminde ortaya çıkabilecek farklı amaçlarla bu konuda idareler yönetmelik değişikliği ile daha rahat biçimde bu kapsama genişletme yoluna başvurabilirler. Bu nedenle konunun temel hak ve özgürlüklerin müdahale eden devletlerinin mutlaka kanunda düzenlenmesi önemli bir güvence olarak kabul edilmek zorundadır.

175. Öte yandan Anayasa'nın 7. maddesiyle "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinde Bu yetki devredilemez*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu ilke me yeri veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamento'ya ait olması "*devletin tek kanun koyucu organının ayrılmaz bir parçası olarak*" olarak belirtilmiştir. Ayrıca, gerekçede "*Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine geçirebilir. Bu yetki devredilemez*" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyucu yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaların, kanun yapma yetkisinin devredilememesi (AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, Ş.15).

176.Bununla birlikte Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesi öngörmediği konularda kanunla genel ifadeyle düzenleme yapılarak ayrıştırma düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da mütalasanın kanunla düzenleme yapılması öngörülmemiş konularda yasamanın ahliliği ve Cumhurbaşkanı'nın kararname yetkisinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilke'leri gereği idari işlemlerin kanunla dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunla belirlenmesi gereken yetkiye, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesinin öngördüğü durumdakinden çok daha geniş ulaşılacaktır. Başka bir ifadeyle Anayasa'ya göre kanunla düzenlenmesi gereken bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine tabii olabilir. (AYM, E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

177.Bu esaslar dâhilinde dava konusu kanunla bakıldığında "güvenlik düzeyeli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, kabul ve övünlerin tanımlanması yapılması", "güvenlik soruşturmasını ve arşiv araştırmasını usul ve esasları", "değerlendirme komisyonlarının çalışma usul ve esasları" ve "uygulamaya ilişkin diğer hususlar"ın Kanun'da yeterli ölçüde belirlenmediği görülmektedir.

178.Her ne kadar 7315 sayılı Kanun'da hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacaklar, arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasına kanuni güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapacak birimler, değerlendirme komisyonu, kişisel verilerin korunması, silinmesi ve yük edilmesi konularında detaylı hırsakın düzenlenmesi yer olsa da değerlendirme komisyonunun hangi kriterleri esas alarak bahse konu verileri ne şekilde değerlendireceği hususu başta olmak üzere birçok konudaki önemli hususlar Kanun'da belirlenmiş değildir.

179.Kanunilik ilkesinin gereklerini karşılamaı amacıyla dava konusu 12. maddenin öngördüğü şekilde yetkinliğin çıkarılması yasama yetkisinin devri anlamına geldiği gibi bu durum temel hak ve özgürlüklerin sınırlanabilirliğindeki kanunilik ilkesi ile de çelişmektedir.

180. Sonuç olarak, yukarıda sıralanan gerekçelerle Kanun'un dava konusu 12. maddenin Anayasa'nın 7., 13., 26. ve 30. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

i.13. maddesinin

1. (2) numaralı fıkrasıyla 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a eklenen ek 16. maddesi,

2. (4) numaralı fıkrasıyla 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'nun 7. maddesine eklenen on ikinci fıkrası,

3. (5) numaralı fıkrasıyla 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 13. maddesine eklenen yedinci fıkrası,

4. (6) numaralı fıkrasıyla 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'na eklenen ek 3. maddesi:

181. Davaya konusu kurallarla bu kurallarda öngörülen kurullar nam ve hesabına eğitim-öğretim görevlileri hakkında Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'na göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı öngörülmektedir.

182. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ile ilgili kurulların Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatinde olduğumdan bu kurulların da aynı gerekçelerle iptali gerektiği kanaatindeyim.

B. 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Değiştirilerek Kabul Edilmesiine Dair Kanun'un;

a. 39. maddesiyle 1325 sayılı Kanun'a eklenen ek 11. maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresi;

183. Davaya konusu kuralla güvenlik soruşturmasının uygulamasına ilişkin usul ve esasların maddede belirtilen usuller dahilinde yönetme ile belirleneceği öngörülmektedir.

184. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun "yürürlük" başlıklı 12. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatinde olduğumdan bu kurullar da aynı gerekçelerle iptali gerektiği kanaatindeyim.

b. 159. maddesiyle 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözlüsel Erbaş ve Er Kanunu'nun 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (f) bendi ve 160. maddesiyle 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinin ve (4) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendi;

185. Davaya konusu kurallarla bu kurallarda öngörülen kapsamda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacağı öngörülmektedir. Ancak bahse konu güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması 7315 sayılı Kanun'daki usul ve esaslara göre yapılacaktır.

186. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ile ilgili kurulların Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatinde olduğumdan bu kurulların da aynı gerekçelerle iptali gerektiği kanaatindeyim.

Öye
Yusuf Sevil HAKYEMEZ

KARŞI ÖY GEREKÇESİ

1. 3-4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun aşağıda belirtilen bazı hükümlerinin Anayasa'ya aykır olmadığına dair mahkememiz çoğunluğu kararlarını istinad edilmiştir.

A. 7315 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fikresinde Yer Alan "...güçlük dereceli birimler ile..." (hasesi);

2. Kurulla, kurullar ve Kurullarla, güçlük dereceli birimlerde çalıştırılacak personel hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının birlikte yapılması öngörülmektedir.

3. Kanun'un 12. maddesinde devletin güvenliği, oluşum varlığı ve bütünlüğü ile ve dış mercutlerinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile *güçlük dereceli kamu personeli ile meslek gruplarına* tespiti, birim ve kurum amirallerinin yapılması hususlarının Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceğini öngörülmüştür.

4. Anayasa'nın 70. maddesinde kamu hizmetlerine girme hakkına yer verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında "*Her Türk kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir*" denilmek suretiyle kamu hizmetine girme hakkı güvence altına alınmıştır. İkinci fıkrasında ise "*Hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir arızam gerçekleştirilmez*" denilmiştir. Anılan hak sadece kamu hizmetlerine girmeyle değil kamu hizmetlerinde bulunmaya katılmaya da güvence altına alınmıştır (AYM, E. 2021-104, K. 2021/83, 11-11-2021, Ş. 42-48).

5. Güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması hâlinde kamu hizmetine alınmazın mümkündür. Örneyebileceği gözletileninde, arşiv araştırmasıyla birlikte haklarında güvenlik soruşturmasının da yapılacağı personeli belirten kurulla kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getirilmiştir. Bu bağlamda temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelere düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesine aykırılığı gerekmektedir.

6. Anayasa'nın anılan maddesine göre kamu hizmetlerine girme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, anılan hakla sınırlama getirilebilmesinin ilk şartını oluşturmaktadır.

7. Bu itibarla kamu hizmetlerine girme hakkını sınırlamaya yönelik kanuni bir düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kurullarla keşifliğe izin verilecek şekilde belirli, anlaşılabilir ve tahmin edilebilir şekilde olması gerekir.

8. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hakuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hakuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

9. Güçlük dereceli birimler ifadesinin kamu kurumu ve kurulların bünyesinde kullanıldığı, söz konusu Kanun'un bağlamında açıkça anlaşılabilir. Nitekim Kanun'un "*Amma*" kısımları başlığı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "*kurum ve kuruluş*" ifadesinin, güvenlik soruşturması veveya arşiv araştırması yapılmasını talep eder

kamu kurum ve kuruluşları ile millî güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje testi ve hizmetleri yerine getiren diğer kurum ve kuruluşu kapsayacağı hüküm altına alınmıştır. Gizlilik dereceli birimlerin belirlenmesi bakımından ise 7315 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 12) numaralı fıkrasında konulan ölçüt bazı bilgi ve belgelere sahip olma ölçütüdür. Bu bilgi ve belgeler, *yukarıda anılan kişilerle bilgi sahibi olmaları hakkında devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatlerin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerdir. Bu tür bilgi ve belgelere hâkim olan birimler ise gizlilik dereceli birimlerdir.*

10. Anılan fıkrafta bu çerçevede bir kapsam çizilmeye çalışılmışsa da bu birimlerin hangi kamu hizmetlerine ilişkin olabileceği, kurum ve kuruluşlarının hangi birimlerinin bu niteliğe sahip olabileceği gibi hususlarına öngörülebilirliği sağlayacak nitelikte ve açıklıkta bir açıklama yapılmamıştır. Nitekim yukarıda da işaret edildiği gibi bu bilgi, belge ve birimlerin tespiti Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle bırakılmıştır.

11. Öte yandan anılan fıkranın devamında Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Jandarma, Emniyet, Sahil Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatlarında çalışacak kamu personeli ile ceza infaz kurumları ve tutuktekerlerinde çalışacak personel hakkında güvenlik soruşturmasına yapılacağı hususu açıkça ve ayrıca ifade edilmiş ve bu kurumlar yürürlüğe bir belirlene zaten yapılmıştır. Böylece güvenlik ve gizlilik gerekçesiyle anılan bu kurumlar dışında kalan hangi kamu hizmetlerinin gizlilik derecesi statüsüne alınacağı daha da tartışılabilir bir hale gelmektedir.

12. Bu itibarla gizlilik dereceli birimlerin ne tür birimler olabileceğine ilişkin esaslı ölçütler kanunla getirilmediği, kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin bir sınırlamanın öngörülebilir bir yasal çerçeve çizilmeden, temel ilkeler belirlenmeden sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yönetmelikle bırakılmasının argümanları nedeniyle kanun temel hak ve özgürlüklerin korunma sınırlanması gerekliğiyle bağdaşmadığı anlaşılmaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırıdır.

B. 7315 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler ..." İbaresini;

14. Kural, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler hakkındaki güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını birlikte yapılmasını hüküm altına almaktadır. Kuralın kamu hizmetine girme hakkı bakımından sınırlama getirdiği açıktır.

15. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca kamu hizmetlerine girme hakkını sınırlamaya yönelik kanunî düzenlemeler, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebeplerine uygun olması ve ölçülü olması gerekir.

16. Anayasa'nın anılan maddesiyle kamu hizmetlerine girme hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu kapsamda maddenin ikinci fıkrasına göre kamu hizmetine girme hakkına koşul belirlenmek suretiyle getirilecek sınırlama görevin gerektirdiği niteliklerden başka bir şarta bağlanamaz. Bu husus, anılan maddenin gerekçesinde "...*kamu hizmetine alınacak memur ve kamu görevlileri ile ilgili düzenlemede bu hakları koruyup kollanılmasını öngören kurumlar getirilmeye biçiminde uygulanmıştır*" (AYM, E.2018/89, K.2019/81, 14/11/2019, § 16).

17. Eğitim öğretim hizmetlerinin çocuk ve gençlerin hukukun üstünlüğüne benimsenmiş insan haklarına saygılı, demokratik ilke ve değerleri özümsemiş bireyler olarak yetiştirilebilmesi bakımından özel önemi olan bir kamu hizmeti olduğu açıktır. Bu itibarla öğretmenlerin, devletin insan kaynağının yetiştirilmesi hususunda önem taşıdıkları ve özel bir kamu hizmetini yerine geldikleri yadsınmaz. Bununla birlikte eğitim öğretim hizmetleri, ilköğretimi öncesi de dâhil olmak üzere ilk ve orta dereceli eğitim ve öğretim kurumlarında devletin yönetim ve denetiminde olmak üzere, ancak özel kişiler aracılığıyla da sunulabilen bir hizmettir. Bu bakımdan devletin, eğitim öğretim hizmetleri bakımından yüksek düzeyde özel bir güvenlik yaklaşımını benimsediği söylenebilir. Nitekim öğretmenlerin görev yaptıkları kamu kurum ve kuruluşlarında devletin millî güvenliği, kamu düzeni, saygıneza gibi alanlarda özel nitelikli belge ve bilgilere ulaşması ve bunları kullanabilmesi imkân değildir.

18. Devletlerin, millî güvenliği, millî saygınamanın, kamu düzeninin, ekonomik ve sosyal düzen ve güven ortamının tesisi bakımından daha çok yüksekde çeşitli güvenlik politikalarını benimsemesinin nakli ve meşru nedenleri olduğu kabul etmek gerekir. Ancak güvenliği politikalar her ne kadar bir bütün olarak devletin, toplumun ve anayasal düzenini korumasını hedeflenmekteyse de tek tek birey hak ve özgürlüklerini zedeleyici bir nitelik taşırlar. Bu durum toplumdaki demokratik toplumun varlığı, gelişimi ve kurumsallaşabilmesi bakımından derin sorunlar yaratabilir. Bu nedenle devletin ve anayasal düzenin korunması, terör örgütleriyle mücadele gibi müdahale meşru temellere dayanan ve kamu yararı gözetilen düzenlemelerin demokratik toplumun temellerini sarsmayacak hassasiyetlerle hazırlanması elzemdir. Ağır güvenliği politikalar, demokratik tarafa özgür düşünce ve ifade ortamının küçülmesine, dolayısıyla toplumsal gelişmeye engel olabilir, bir kesim toplumunun oluşmasına imkân verebilir. Bu tür güvenlik politikalarının toplumun geniş kesimlerini etkileyecek şekilde yaygınlaştırılmasının zorunlu bir ihtiyaçtan kaynaklanması halinde meşru kabul edilebileceği de açıktır. Ancak zorunlu bir ihtiyaç yoksa, temel hak ve özgürlüklere yönelik ağır müdahaleler nedeniyle demokratik toplumun temelleri zarar görme tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

19. Kamu görevine girme bakımından 7315 sayılı Kanun kapsamında arşiv araştırmasını yapılabildiği, 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinde düzenlenen genel ve özel şartlar ile 7354 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilen şartların sağlanması gerektiği hususu göv öncüde bulundurulduğunda kamu kurum ve kuruluşlarında öğretmenlik mesleğine kabulde güvenlik soruşturması yapılmasını gerekli kılanak nedenlerin var olduğu, dolayısıyla düzenlenmesini zorunlu bir ihtiyaçtan kaynaklandığı söylenebilir.

20. Bu bağlamda, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapacak öğretmenlerin, bu hususta herhangi bir sınırlama öngörülmesinin güvenlik soruşturması kapsamına alınması; öngören kurulu, kamu hizmetine girme hakkı, bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu söylenebilir.

21. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırıdır.

C. 7315 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fikrünün (b) Bendii;

22. Kural, arşiv araştırması kapsamında kişilerin kolluk kuvvetleri tarafından bilinen arşiv aramadığının mevcut kayıtlardan tespit edilmesini öngörmektedir.

23. Anayasa'nın 20. maddesinin, birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini istene hakkına sahip olduğu, özel hayat ve aile hayatının gizliliğine dokunulmayacağı belirtilmiştir. Örneğin fıkrasındaki düzenleme ile ve kişisel verilerin korunması özel hayat, gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

24. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, kişinin insan onurunu koruması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.

25. Güvenlik araştırması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen veriler kişisel veri olup güvenlik araştırması ve arşiv araştırması kapsamında kamu mercileri tarafından özel yaşama ile ilgili sorular sorulması da dâhil olmak üzere bir bireyin özel hayatı, iş ve sosyal yaşamıyla ilgili bilgilerinin alınması, kaydedilmesi ve kullanılması özel yaşama saygı hakkına sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24.7.2019, § 169). Bu itibarla kişinin kolluk kuvvetleri tarafından aranıp aranmadığına ilişkin bilgilerin de kişisel veri niteliğinde olduğu açıktır. Bu tür kişisel verilerin değerlendirilmek amacıyla idari mercilerce elde edilmesi kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik bir sınırlama öngörmetedir.

26. Kolluk kuvvetleri tarafından arama, 5271 sayılı Kanun'da düzenlenen, bir suç iddiası kapsamında çoğunlukla soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılmayan şüpheli hakkında savcının talebi üzerine sulh ceza hakimliği tarafından yakalama emri düzenlenmiş olması, kişinin adre sinin tespit edilmiş olması, yurtdışında bulunması gibi nedenlerle hakkında çıkarılan yakalama kararı kapsamında aranıyor olmasıdır. Anılan Kanun'a göre bu kapsamdaki bir zorla getirme usulünün sadece şüpheli ve sanık bakımından değil, çağrıya uymayan tank, bıhkrış, mağdur, şikâyet eden hakkında da uygulanacak bir usul olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında bir mahkeme kararının ya da kanunla öngörülen bir yücümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla da kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması gerekli olabilir ve kişinin bu kapsamda aranıyor olması da mümkündür.

27. Kural, arşiv araştırmasına konu olacak belgelerin kolluk tarafından arama bilgisi harici nedenlerle veya harici suçlara ilişkin olacağı hususunda veya arama işlemine konu kişiler ya da belgeler herhangi bir arşiv yapmamıştır. Bu durumda kişi hakkında suç şüphesine dayalı bir arama kararı olmasa bile herhangi bir nedenle alınmış arama kararlarına ilişkin tüm kayıtların idari mercilerce arşiv araştırmasına konu edilebilmesi, arama nedenleri bakımından bir kriter getirilmemiş olması veya bir çerçevenin çizilmemiş olması gözetilmezince idarenin bu hususta farklı veya keyfi uygulamalarda bulunabilmesini mümkün kılmaktadır.

28. Bu itibarla kuralın açık, belirli ve öngörülebilir olma ve keyfi uygulamalara mümkün vermede özelliğinin taşınması nedeniyle kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

29. Öte yandan kuralın ölçülülük yönünden değerlendirilecek olursak 7315 sayılı Kanun'un, güvenlik araştırması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen verilerin Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen özel güvenceleri güvence altına alması için bir yaklaşım ortaya koyduğu sayılamaz. Bu kapsamda Kanun'un özelliğince,

güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen verilerin hangi hâllerde araştırma veya soruşturmanın olumsuz sonuçlanabileceğine ilişkin herhangi bir kriter getirmediği, bu hususta bir belirleme yapmadığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan incelemeye konu kural da dâhil olmak üzere arşiv araştırması veya güvenlik soruşturması kapsamındaki diğer verilerin ne ölçüde sonuca etki edebileceğine ilişkin hiçbir çeyreğe çizilmeksizin bu husustaki tasdırın türüyle değerlendirilmeyi, yapacak idari birimlere bırakılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla idari mercilerin, kişiyi suçlu bulmuş kuvvetleri tarafından aranmasına ilişkin tespitle dayalı olarak arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması yönünde karar almasının önünde yasal bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu kişisel veri tek başına kişi aleyhine sonuç doğurabilecek şekilde kullanılabilir.

29. Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından aranıyor olmasının görevin gerektirdiği niteliklerle bağdaşmaz bir durum olarak değerlendirilmesi hususu ilke olarak yasama organının tasdırindedir. Ancak böyle bir durumda kolluk kuvvetleri tarafından aranma hâllerinden hangilerinin, hangi suçlar kapsamındaki aranma durumunun arşiv araştırmasına konu edilebileceği hususunun belirli ve öngürülebilir olması gerekir. Kuralda bu yönde bir belirliliğin sağlanmadığı görülmektedir. Öte yandan herhangi bir nedende aranıyor olma hâlinin sonuca doğrudan etki etmemesi yönünde bir güvence getirilmediği durumda bu sebeple, bu veri, sonuca etki etmemesi sağlanacak nitelikte bir talep hakkının bütün usulü güvenceleriyle birlikte sağlanması gerekmektedir. Bu bakımdan, güvenlik soruşturması veya arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle başvurulacak yargı yolunda, yargı mercilerinin bu hususu özel olarak gözlemesini sağlayarak bir güvencenin de kazanma öngörüldüğü açıktır.

31. Bununla birlikte özel güvence iste istisna getirilmesine neden olabilecek bir durumun var olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Kamu yararı ve kamu güvenliği gibi nedenlere dayalı olarak işin niteliğinin zorunlu kılması hâlinde kişisel verilerin korunması hakkına yönelik sınırlama ve müdahaleler yâzından ortaya çıkan özel güvencelere istisna getirilebilir. Ancak, kolluk kuvvetleri tarafından aranıyor olma durumu, hâli hâzırda kamu güvencileri bakımından kamu hizmetine yerine getirmeye doğrudan engel oluşturacak bir hâl olarak öngörülmemiştir. Dolayısıyla söz konusu kişisel veri bakımından özel güvencelerin getirilmesi gerektiğizek zorunlu bir nedenin bulunduğu da söylenemez.

32. Aşzede kolluk kuvvetleri tarafından aranma hâline ilişkin olarak Kanun'un koyduğu bir değerlendirme ölçütü bulunmaması nedeniyle, bu husus değerlendirme komisyonlarında farklı şekillerde uygulanması da inikân dahilindedir.

33. Bu itibarla arşiv araştırmasının sonucuna ne ölçüde etkileyeceği hususunda herhangi bir değerlendirme ölçütü öngörülmemiş kuralda, kişisel verilerin korunmasına istisna bakımının özel güvenceleriyle bağdaşmadığı ve ölçülü olmadığı anlaşılmaktadır.

34. Açılan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

Ö. 7315 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinin (e) Bendi;

15. Kural kişi hakkıyla herhangi bir talep olup olmadığına arşiv araştırmasına konu edileceğini düzenlenmektedir.

36. Kuralda tahditle neyin kastedildiği ten olarak anlaşılmasınıyla birlikte kişi hakkındaki kısıtlama karar ve işlemlerine ilişkin bilgilerin kişisel veri olduğu açıktır. Bu tür verilerin toplanması ve arşiv araştırmasına konu edilmesi, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik bir sınırlama niteliği taşımaktadır.

37. Hukuk sistemimizde tahdit işlemi 5682 sayılı Pasaport Kanunu'na göre idari bir işlemle yapılmaktadır. Yine 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin Değişikilerek Kabulü, Etilmesininle Dair Kanun'un 5. maddesininin (1) numaralı fıkrasına göre de milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen kişi, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya üyesi ya da bunlarla örtüşen nedenlerle haklarında idari işlem tesis edenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler, işlemi yapma kararı ve kurulmasına ilişkin pasaport birimine derhal bildirilir. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerinde pasaportlar iptal edilir.

38. Dolayısıyla hukuk sistemimizde, yargı kararları kapsamında bir güvenlik tedbir olarak veya idari mercilerin kararlarıyla pasaport tahdit işlemleri yapılabilmektedir.

39. Bu itibarla tahdit işlemlerinden kastedilenin ne olduğu ve kişi hakkındaki hangi tür tahdit işlemlerinin arşiv araştırmasına konu olup olamayacağını belirlemeye karar karamlık şartını sağlamamaktadır.

40. Öte yandan kuralın demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkesi bakımından da 7315 sayılı Kanun'un 4. maddesininin (1) numaralı fıkrasının (b) bendidir. Anayasa'ya aygürlük derecesini kapsamında demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkesi bakımından belirtilen gerekçelerle kural Anayasa'ya aygürlüdür.

41. Açılanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aygürlüdür.

E. 7315 Sayılı Kanun'un 4. Maddesininin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendininin "Kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesininin beşinci ve 231 inci maddesininin onüçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar..." Bilinirlik;

42. Davanın konusu kural, arşiv araştırması kapsamında kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesininin (5) ve 231. maddesininin (13) numaralı fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamında bilgilerin mevcut kayınlardan tespit edilmesini öngörmektedir.

43. Kişi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararları ile 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesininin (5) ve 231. maddesininin (13) numaralı fıkraları kapsamında alınan kararlar, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında kişisel veri niteliğinde olup bu tür kişisel verilerin değerlendirilmek amacıyla idari mercilerce elde edilmesi kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik bir sınırlama olmaktadır.

44. Kuralla, kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları bakımından beraat, diğnne ceza verilmesine yer olmadığı veya mahkûmiyet kararı veyahut da diğer yarıp düzenlemeye ait kesinleşmiş bir mahkeme karar, olup olmaması yönünden herhangi bir ayırım gözlemlenmediği gibi hangi suçlar kapsamında kesinleşen kararların arşiv araştırmasına konu edileceği veya kesinleşmiş mahkeme kararları, aptarıdan, değerlendirilmeye esas olacak şekilde herhangi bir ölçüt benimsenmemiş ya da derecelendirme yapılmamıştır. Kesinleşmiş mahkûmiyet niteliğinde sayılmayan kamu davası için açılmasının emellenmesine ilişkin kararların da tek başına arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanmasına sebebi olmasının önünde engel teşkil edecek bir güvence de getirilmemiştir. Böylece arşiv araştırması kapsamında elde edilen verilerin kişi hakkındaki doğrudan sonuç doğurmasını engelleyecek, idarenin keyfî uygulamalarının önüne geçilmesini sağlayacak güvencelerin getirilmesi gerektiği gözetilmediğinde kurulla, arşiv araştırmasına konu edilen hususların, araştırmanın olumsuz sonuçlanmasına ne ölçüde etki edeceği hususuna ilişkin herhangi bir ölçüte yer verilmediği görülmektedir.

45. Buna ek olarak kurula, 18 yaşından küçükler hakkında suçlu ilişkin kayıtların da arşiv araştırmasına konu edilebileceği noktasında herhangi bir sınırlama içermektedir. Anayasa Mahkemesi *Fatih Sarıman* kararında, Anayasa'nın 111., 41., 58., 61. ve 141. maddeleri kapsamında devletin, çocuklara korunması, topluma kazandırılması ve yargılamalarının özel kurallara tabi tutulması konularında gerekli tedbirlerin alınması, teşkilat ve tesislerin düzenlenmesi bakımından bazı pozitif yükümlülüklerini ifa etmekte işaret edilmiştir. Bu bakımdan, kişinin 18 yaşından önce-çocukluk dönemine ait suç kayıtlarının arşiv araştırmasına konu edilmesi noktasında da özel güvencelere bağlanmadığı pozitif yükümlülükleri gözetir tedbirlerin alınmadığı anlaşılmaktadır (benzer yönde bkz. *Fatih Sarıman* [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 87).

46. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Suçluluğu hukmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılmaz.*" demek suretiyle masumiyet karnesi güvence altına alınmıştır.

47. Kurul 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesinin (5) ve 231. maddesinin (13) numaralı fıkraları kapsamında alınan kararlarda arşiv araştırmasına konu olmasını öngörerek, suretiyle masumiyet karnesini saygı hakkını ilgilendirmektedir.

48. Masumiyet karnesi, hakkında suç ismiidi hulunan bir kişinin adil bir yargılamaya sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E: 2013/133, K:2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yarıp kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmesine güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse suçluluğu hukmen sabit oluncaya kadar yargılamaya mahkûm edilemez, ve kansu emelleri tarafından suçlu olarak nitelendirilmez ve suçlu ilan edilmesine tabi tutulamaz (*Kırcal Erol*, H. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26; *Turgut Duman*, B. No: 2014/15365, 29/5/2015, §101).

49. Adil yargılamaya itâkını bir unsur olan masumiyet karnesinin sağladığı güvencelerin bir yönü de ceza yargılaması sürecinde mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçlu ilgili olarak kişiyi masumiyetler şüphesi duyulmasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişiyi

50. Ceza mahkemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç ispatı altında olduğu, ceza mahkemeleri tarafından herhangi bir hükmün kurulmadığı süreçte devam eden disiplin soruşturma ve yargılamalarında masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerçekler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Gülün Şahin, § 47, *Targem Dergisi*, § 105).

51. Bununla birlikte ceza yargılamasına konu maddi olay ve olguların disiplin hukuku esasları çerçevesinde diğer kamu makamlarınca idari/cezaî ayrıca değerlendirilmesi, ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılabilecek kanıtlar göre işlemler karar tesis edilmesi mümkündür. Bu bağlamda disiplin işlemleri ve yargılamalarında ceza yargılamasında elde edilen bir şekilde dayatılması ya da kişi hakkında yapılan ceza yargılamasına bir olgu olarak atıl- yapılırsa olması tek başına masumiyet karinesinin sağladığı güvenceye aykırılık teşkil etmez. Ancak idari ve idari makamların kendi görev sınırlarını aşarak keyfi suçlamalar etmesi veya bu bağlamda birtakım çıkarımlarla bulması masumiyet karinesinin ilfaline yol açabilir. Masumiyet karinesi kapsamındaki güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının tespiti yapılırken ise kararın gerekçesinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekir (Gülün Şahin, § 48, *Targem Dergisi*, § 106).

52. Bu bağlamda arşiv araştırması kapsamında bu tür bilgilerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesi mümkün olmakla birlikte masumiyet karinesinin zedelenmesine neden olacak sonuçların doğmasını engelleyecek nitelikte, yalnızca bu bilgilerle esas amaçla kişinin arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanmasını önleyecek veya bu bilgilerin ne ölçüde belirleyici olacağını belirlemek suretiyle idarenin keyfi uygulamalarını önleyecek güvenceye yer verilmesi gerekir. Kural bu tür güvenceler de içermektedir.

53. Açıklanan nedenlerle kural Anayasası'nın 13., 20. ve 38. maddelerine aykırıdır.

F. 7315 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ç) Bendinin Kalan Kısmı;

54. Davanın konuları kararla, kişi hakkında devam eden soruşturma ve kovuşturmanın yanı sıra nasil sonuçlandırıldığı hususunda herhangi bir ayırım da getirilmeksizin sonuçlanmış tüm soruşturma veya kovuşturmalar kapsamındaki olguların arşiv araştırmasına konu edilmesi öngörülmektedir.

55. Kararla, kanunlarda kendine mahsus izile kaydedilen ve ancak belirli kişilerin görmesine izin verilen kayıtlara güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmaya yetkili mercilerin ulaşmasına izin verilmiştir.

56. Kararla, arşiv araştırması kapsamında kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları bağlamında kovuşturmanın nasil sonuçlanmış olduğu hususunda bir ayırım da getirilmeksizin kesin nitelikli hükmün hükümlerini ve soruşturmanın nasil sonuçlandırıldığı hususunda bir ayırım yapmaksızın bütün kararların tespit edilip, değerlendirilme

komisyonlarına sunulacağına düzenlemiştir. Bunun dışında bu tür yazışma, kararların tutulmalarını oluşturan el yazı ve diğer belgelerin herhangi bir ayırım da gerçekleştirilmesinin araştırılması kapsamında elde edilmesinin, demokratik toplum düzeninde zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemez.

57. Açıklanan nedenle Kurul Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

G. 7315 Sayılı Kanun'un 5. Maddesinin (E) Numaralı Fikrasının (a) Bendi;

58. Kurul, kişinin atanması yapılacak görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat birimlerindeki olgusal verilerin mevcut kayıtlardan tespit edilmesini düzenlemektedir.

59. Kamu görevine alınacaklar veya milli güvenlik açısından stratejik önem taşıyan birim, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilenler bakımından hizmetin gerektirdiği niteliklerin taşıyıp taşımadığını değerlendirilmesi bakımından ilgili meslek kurumlarının ve diğer alt mevzuatla yer alan şartların belirlenmiş olduğu aşkır. Ancak kurul, idari mercilerin söz konusu mevzuatla sınırlanmıştır. Bu durumda, görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal verilerin hangi bağlamda araştırılacağı hususunda, bu araştırmanın yapılmasını isteyen idari birimin takdirine bırakılmıştır. Ancak kanun koyucu, 7315 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 12) numaralı fıkrasında, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerin, kendilerine detaylı talep edilen nitelikli olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden gerekli bilgi ve belgeler ile bu Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki karar ve kayıtları almaya yetkili olduğunu düzenlemektedir. Dolayısıyla güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını talep eden kurum, görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili bilgi ve kayıtların elde edilmesini talep edebilecektir. Ancak bu hususta idare keyfî uygulamanın önüne geçecek nitelikte, ünemin ilgili meslek ve göreve ilişkin mevzuatın aradığı şartlar kapsamında bu kayıtları dahi sınırlandırılmamış, araştırmayı yapacak birimlere meslek niteliklerle ilgili kayıtların elde edilmeceği hususunda herhangi bir çerçeve belirlenmemiştir.

60. Kanun'un 7. maddesinde belirlenen memuriyet veya kamu görevlerine uygunluğunun değerlendirilmesini sağlayacak yorum içermeyen olgusal verilerin, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlere ilgili kurum ve kuruluş bünyesinde kurulan Değerlendirme Komisyonuna iletilmesi ve Değerlendirme Komisyonu kendisine detaylı verilere ilişkin nesnel ve gerçekçi değerlendirmelerini yazılı olarak atamaya yetkili amire sunulacağına ilişkin hükümlerin yeterli bir çerçeve çizdiği söylenemez.

61. Özellikle istihbarat kayıtlarında yer alabilecek bilgilerin kapsamının oldukça geniş olabileceği düşünülduğünde, idareye tanınan yetkinin de çok geniş olduğu aşkır. Ayrıca bu tür bilgilerin ne ölçüde güvenlik soruşturmasının sorucuna etki edebileceği, hususların da düzenlenmemiş olduğu düşünüldüğünde kurulun, hangi kişisel verilere ulaşılabileceği hususunda yeterli bir değerlendirilme sağlanmadığı sonucuyla varmak mümkündür.

62. Açıklanan nedenlerle kural Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, kulan kısmı yönünden Anayasa'nın 13. ve 20. maddesine aykırıdır.

41. 7315 Sayılı Kanun'un 5. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendii

63. Davaya konusu kural, kişinin yabancıl devlet kurumları ve yabancılarla ilişkisinin mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yansıtacak hususlarını denetleme elverişli olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesini güvenlik soruşturması kapsamında öngörmek suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik sınırlama getirmektedir.

64. Kurulda, yabancı devlet kurumları ve yabancılarla ilişkisi ilgili kayıtlardan elde edileceğine ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Bu durumda bu tür bilgilerin 7315 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde belirtildiği gibi kalleş kopye teli ve istihbarat kayıtlarından elde edilmesini önünde yasal bir engel bulunmamaktadır.

65. Öte yandan kişilerin yabancı devlet kurumlarıyla ve yabancılarla ilişkileri eğitim, ticaret, turizm, bilimsel ve sanatsal faaliyet, ebeveyn, çocuk veya yakınların bakımı, bireysel eğitim hizmet, suramundan faydalanma, özel hayat ve aile hayatı kapsamındaki ilişkiler gibi çok çeşitli alanlara ilişkin olabilir. Bu hususlara dair tutulabilecek kayıtlardan, hangi türün güvenlik soruşturmasına konu edileceği hususunu kanunla belirlenmesi veya bu hususa sınırlayıcı bir çerçeve oluşturulmasıdır. Bu itibarla kuralın kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

66. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

42. 7315 Sayılı Kanun'un 5. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendii

67. Davaya konusu kural, kişinin terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve ilişkis içinde olup olmadığının mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yansıtacak hususlarını denetleme elverişli olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesini güvenlik soruşturması kapsamında öngörmektedir.

68. Kural kapsamındaki güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen veriler kişisel veri niteliğinde olup bu verilerin değerlendirilmesi ile güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanabileceği görevi dışında kurala katma hizmetine primde hakkına yönelik bir sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır.

69. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiştir. Üçüncü fıkrasında da "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Kişisel verilerin korunmasını ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir" denilerek, kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur. Anayasa'nın 13. maddesinde de temel hak ve hürriyetlerin yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği ifade edilmiştir.

70. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenleme alanında temel ilkelerin kanunla korunmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu ilke uyarınca kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin kuralın kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir.

71. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hukuk ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi konusunda korumayı amaçlamaktadır.

72. Anayasa'nın 20. maddesi uyarınca kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sağlanan anayasal güvencenin yaşama geçirilebilmesi için bu hakkı ilgilendiren yasal düzenlemelerin açık, anlaşılabilir ve söz konusu hakkın kullanılabilmesine elverişli olması gerekir. Ancak böyle bir düzenleme ile kişilerin özel hayatlarını ilgilendiren veri, bilgi ve belgelerin resmi makamların keşif niteliklerine karşı korunması mümkün hale gelebilir.

73. Kuralda güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğuna, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağına, Değerlendirmeye Komisyonunun bu verileri nasıl değerlendireceği ilişkin temel ilkeler belirlenmemiştir.

74. Kuralda koru ibarelerinden biri de " eylem birliği ," ibaresidir. Kamu görevlilerinin terör örgütleri ile ne tür bir eylem birliği içinde olacağı hususu belirsizdir. Kuralla güvenlik soruşturması kapsamına dâhil olacak durumların herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak belirlendiği ve kuralın kanunilik şartını sağladığı söylenemez.

75. Açıklanan nedenle Kurul Anayasamızın 13 , 20 ve 70 maddelerine aykirdir.

J. 7315 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin (2) Numaralı Fikresinde yer alan "...bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve..." İbaresini;

76. Kurul, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerin, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki karar ve kayıtları almaya yetkili kılınmaktadır.

77. Aynı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde belirtilen Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri bu ibare için de geçerlidir.

K. 7315 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin (1) Numaralı Fikresinin Üçüncü Cümlesini;

78. 7315 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla bir değerlendirme komisyonu oluşturulacağı hüküm altına alınmıştır.

79. Anayasamızın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti: eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirecek sürdürülen, hukuka güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kuralı'na kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

80. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan *belirli ilkesi* yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini gerektirir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup kişinin yanında belirli bir kesenlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucu bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisi verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi ise, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyulabilmesi, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir (AYM. E.2020-80, K.2021-34, 29/4/2021, § 25).

81. Anılan maddeyle oluşturulacak değerlendirme komisyonlarına esas oluşturulacağı belirtilen işe de değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda bir belirlilik yoktur. Kural, söz konusu konuda belirtilen hizmetlerde çalışacak kişiler hakkında elde edilen verilerin hizmet bazında belirli bir süreli olarak içerisinde değerlendirilmesine imkân vermemektedir. Bu kapsamda önce yapılacak kişiler bakımından oluşabilecek keyfi uygulamaların önüne geçebilecek bir çerçeve belirlenmemiştir.

82. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerine aykırıdır.

1. 7315 Sayılı Kanun'un 8. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...İstihbarî faaliyetlere konu olmayan..." İbaresini

83. Kuralla, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen kişisel veri olduğu konusunda kuşku bulunmayan, kişinin istihbarî faaliyetlere konu olan ve milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında kalan verilerine erişimi, bunların düzeltilmesi ve silinmesi talepleri, (1) numaralı fıkrada belirtilen, bu taleplerin karşılanmasına ilişkin tedbirlerin alınacağı yükümlülüklerinin dışında tutulmuştur.

84. Anayasa'nın 20. maddesi uyarınca kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Anayasa'nın 11. ve 20. maddeleri uyarınca kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının kişinin açık rızasıyla bulunduğu durumların haricinde ancak kanunla sınırlandırılması mümkündür.

85. İstihbarî faaliyet sorunu ekde edilen verilerin kural olarak kişilerde paylaşılmasının hakkı ve mekânı nelerdir tartışılır. Ancak 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiye verilmeyeceği öncelikle hüküm altına alınmıştır. Bu ilharla söz

konusu alanlara ilişkin kişisel nitelikli veri kapsamında da olsa istihbari nitelikli verinin kişilere verilemeyeceği açıktır.

86. Öte yandan, kuralın "*Maddeye göre haklarında arazi araştırması ve güvenlik soruşturması yapılan kişi milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgiler için, diğer meşru amaçlar ve talepler hakkında bilgilendirilecek bu verilere erişilebilecek bunların düzenlenmesi ve silinmesi talep edilebilecektir*" şeklindeki gerekçesi de göz önünde bulundurulduğunda, istihbari faaliyete konu olan kendisiyle ilgili kişisel ve kapsamında milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgiler anlaşılmalıdır. Ancak bu tür bir yorumun kuralın bütünlüğüyle bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla, dava konusu kuralda herhangi bir sınırlama yapılmaksızın her türlü istihbari bilginin ilgili kişiyle paylaşılması hukuka bağlanmaksızın aynı maddemin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde sadece milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarat faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiyle paylaşılmayacağı hükmüne bağlanmak suretiyle bir belirsizliğe neden olduğu ve bu itibarla kuralın kanunilik ilkesini sağlamadığı sonucu vermek mümkündür.

87. Diğer taraftan, *milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili olmayan ve kişinin kendisi ile ilgili olan verilerin* ilgili bilgilendirilmesi, bu verilere erişilmesi, bunların düzenlenmesi ve silinmesi taleplerinin karşılanmamasının meşru amacının olmadığı açıktır.

88. Öte yandan kuralın meşru bir amacının var olduğunu, kabul edilirse de anlaşılır da sınırlarının demokratik bir toplumda zorunlu bir ihtiyacı karşılaması bakımından ölçülü olup olmadığını idelenmek gerekir. Kişinin milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik gibi hususlarla ilgili olmayan istihbari nitelikteki kişisel verilerinin güvenlik soruşturmasına dayanak alınmasını engelleyecek güvence getirilmediği anlaşılmaktadır. Özetle, Kamu bu bilgilerin güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına ne ölçüde erişilebileceği hususunda bir ölçüt de getirmemiştir. Kişi bu nedenle kamu görevine hoş alınmayabilir. Buna karşın kişinin bu bilgilerin ne olduğu hususunda hiçbir şekilde bilgilendirilmemesi, bu verilere erişememesi, bunların düzenlenmesi veya silinmesi talebinde bulunmaması kişi üzerinde sürekli olarak ağır bir baskı ve külfet yaratacağı açıktır. Hiç şüphesiz bu tür istihbarat yöntemleriyle elde edilmiş verilerin kişilerin, doğrudan hassas nitelikteki verilerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

89. Güvenlik soruşturmasını olumsuz sonuçlandırması hâlinde yapılacak yargısal denetimle bu bilgilerin somut olay bakımından idelenmesi mümkün değilse de bu yolla düzenlemelerini güvence altına alan bir yorumla ulaşmayı sağlayan bir düzenleme de bulunmamaktadır.

90. Ayrıca 2027 sayılı Kararın ek 1. maddesinin birinci fıkrasında "*Mali istihbarat Teşkilatı sınırlarındaki istihbari nitelikteki bilgi, belge, veri ve kayıtlar ile yapılan analizler Türk Ceza Kanununun İkinci Kitapçık Dördüncü Kısmı Tezeleri Bölümünde yer alan suçlar hariç olmak üzere, milli menfaatlerce gizlenmez*" hükmüne yer verilmektedir. Bu itibarla mevzuat bir güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandırması hâlinde, sonucu dayanak teşkil edilecek

2937 sayılı Kanun kapsamında kalan bir bilginin yargı mercilerince dâhi denetlenememesi mümkündür olmayabilecektir.

91. Kaldı ki bu tür bilgilerin güvenlik soruşturmasına konu olması durumunda söz konusu bilgiyi güvenlik soruşturmasını gerçekleştiren ve değerlendiren mercilerin göndermelerini isteneceği ve bu hususta bir sınırlama getirilmemiş olduğu gözetildiğinde bu tür bilgilerin de yargı mercilerince değerlendirilmesinin mümkün olabileceği i er şüphelidir ise de yargı mercilerince verilecek kararlar, olumsuz olarak o bilginin düzeltilmesi amacını doğurmayacaktır. Bu nedenle gereken her durumda sistemde mevcut olan bu bilgilerin tekrar tekrar kullanılması da söz konusu olabilecektir. Bu durumun ise kişinin üzerinde ağır bir külfet yaratacağı şüphesizdir.

92. Kişisel verilerin korunmasını istense hakkının özel güvencelerinin buluculuğu, söz konusu özel güvencelerin, verinin kişi hakkında önemli olarak sonuç doğurması ihtimal olduğu durumda, kişinin veri ile çalışma imkânına ilişkin usul güvencelerinin sağlanması gerektiği, özellikle güvenlik soruşturması kapsamında elde edilen verilerin istihbarî nitelik taşıdığı ve güvenlik soruşturmasını olumsuz sonuçlandırmasına dayanarak teşkil etme bakımından idarenin takdir yetkisinin, herhangi bir şekilde sınırlanmadığı gözetildiğinde kamu kişiye verilecek korumasını istense hakkının özel güvencelerini gösteren bir nitelik taşımadığı anlaşılmıştır.

93. Açıklanan nedenlerle Kurul Anayasa'nın 13 ve 20 maddelerini aykırızdır.

M.7315 Sayılı Kanun'un 8. Maddesinin (31 Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesi);

94. Kurul, millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili istihbarî faaliyetleri kapsamında elde edilen bilgilerin kişiye verilemeyeceğini hüküm altına almaktadır.

95. 180 / 7315 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...istihbarî faaliyete konu olmayan..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde kanunilik ve meşru amaç şartları bakımından belirtilen gerekçeler bu konu yönünden de geçerlidir.

96. Anılan Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan birimlerdeki istihbarî faaliyete konu olmayan ilgisizce art güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını ait verilerin üç yılın sonunda silineceği ve yok edilceği öngörülmüştür. Dolayısıyla istihbarî faaliyete ilişkin kişisel veya kişisel olmayan veriler silme işleminde tabii değildir.

97. Kurul, kamu istihbarî nitelikteki bilgiler ise sadece kişi ile doğrudan ilgili olmayan millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni ve ekonomik güvenlik ile ilgili bilgilerdir. Dolayısıyla bu tür bilgilerin kişiye verilememesinin bilgilerin niteliği de gözetildiğinde makul karşılanabileceği söylenebilir.

98. Ancak güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması hâlinde bu işlemin yargısal denetiminde kişi hakkında veri olarak kullanılan bu tür bilgilerin yanlış olduğunun ortaya çıkması hâlinde bu bilgilerin düzeltilmesine ilişkin bir güvence öngörülmüşlüğü gör

Kanun'un 10. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca istihbari nitelikteki bu veriler silme işlemine de tabi olmayacaktır. Bu durumda kişi ile uzak ilgisi olsa da kurula konu bilgilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapıldığı sistemlerde sızması olarak kalacağı, istihbari yöntemlerle elde edildiği gözlemlenince bu verilerin basass nitelikli kişisel veri olabileceği, herhangi bir süre öngörülmesinin istihbarat kayıtları dışında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapan birimlerde de bu verilerin sızması şeklinde kalabilmesiyle düşüldüğünde kurula demokratik bir toplumda zorunlu bir ihtiyaç karşılanmadığı ve kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının özel güvencelerini gözetir bir nitelik taşımadığı anlaşılmaktadır.

99. 184. Açıklanan nedenlerle Kurul Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

N. 7315 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (2) Numaralı Fikresinde Yer Alan "...istihbari faaliyete konu olmayan..." İbaresini;

100. Kurul, kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesine ilişkin istisnaları düzenlemektedir. Buna göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan birimlerdeki istihbari faaliyete konu olmayan ilgisizine ait güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ait veriler iki yılın sonunda silinir ve yok edilir. Anılan fıkrada yer alan "...istihbari faaliyet konu olmayan..." ibaresi dava konusu kurula oluşturmaktadır.

101. Kurulla, ilgisizine ait veya kişiyle doğrudan ilgisi olup olmadığı özetin taşıması, zinin istihbari faaliyete konu verilerin silme ve yok etme işleminden istisna tutulduğu, bu hususta da farklı bir düzenleme getirilmediği anlaşılmaktadır.

102. Anayasa Mahkemesi pek çok kararında, güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilerek bilgi ve belgelerin ne süreyle ve ne kadar süre ile saklanacağına, ilgililerin söz konusu belgelere erişim etme haklarının olup olmadığına, bilgilerin bir müddet sonra silinip silinmeyeceğine, silinecekse bu sırada izlenecek usulün ne olduğuna, yetkilerin könye kullanımını önlenmeye yönelik esaslı bir denetim yapılabacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı, dolayısıyla güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapılmasına ve elde edilecek verilerin kullanılmasına ilişkin keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir kurulum güvencülerine yer verilmediği gerekçesiyle Anayasa'ya aykırılık yönünde sonuçlara ulaşmıştır (İnceğin AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/02/2020, § 133).

103. Bu itibarla kurulla öngörülen istihbari faaliyete konu ilgisizine ait verilerin silme ve yok etme işleminden istisna tutulması, silme ve yok etme işleminin bu veriler üzerinden daha uzun bir süreye dahi tabi kılınmaması, bu verilerin sızması suretiyle sızması ve tekrar kullanılabilir olması gözlemlendiğinde kurulu demokratik toplum düzeninin gerekli haklarını zorunlu bir ihtiyaç karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

104. Açıklanan nedenlerle Kurul Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

O. 7315 Sayılı Kanun'un 12. Maddesini;

105. Kurulla güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ilişkin olarak devletlerin güvenliğini, ulusun varlığını ve bütünlüğünü iç ve dış menfaatlerini zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek

gruplarının tespiti, birim ve kısımların tanımlanması, yapılar, söz konusu soruşturma ve araştırmanın usul ve esasları ile buna yapılacak birimler ve değerlendirme komisyonlarının çalışma usul ve esasları ile uygulamaya ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanınca çarntılamak y0nelimle berraklıştır.

106. Anayasanın 7. maddesinde "Yasama yetkisi T0rk Milleti adına T0rkiye B0y0k Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez" denilmektedir.

107. 0zelikle gizlilik decceli belgeler, birimler, hizmetler ve 0alınılacak personelin kimler olacağı hususu ile g0venlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu elde edilecek verilerin nasıl deccerlendirileceğine ilişkin 0lç0k ve ilkelere kararında belirlenmediği verilerin tertiplenmesi ve d0z0rt0lmesi ile sistemde ne kadar s0z0yle kalmasıyla ilgili g0ven0l0r0n yeterli 0lç0de kararında belirlenmediği anlaşılmıştır.

108. G0venlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kişisel verilerin elde edilmesi, bu verilerin deccerlendirilmesi sonucu kişilerin kamu hizmetine girme hakkı, çalışma hakkı ile memur ve diğer kamu g0r0nl0klerine ilişkin birakımı 0zel g0vencelere ver veren Anayasanın 128. maddesi g0z 0nt0nde bulunduğunda, bu hakları ilgilendirir. Hususlarda d0zenleme yapma yetkisinin y0r0t0lmesi birası masında kanunla belirlenmesi gereken yetcevenin daha katı biyimle y0r0t0lması gerektiği, sonucuna varmak gerekir.

109. Bu itibarla kural yasama yetkisinin devredilemezliği ve kanunluk ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

110. Açıktıkları nedenlerle kural, Anayasanın 7., 13., 20. ve 70. maddelerine aykırıdır.

P. 3315 Sayılı Kanun'un 13. Maddesinin; (2) Numaralı Fıkrasıyla 31/7/1970 Tarihli ve 1325 Sayılı Askeri Okullar, Askeri 0ğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı D0zenlemeler Hakkında Kanun'a Eklenen Ek 16. Maddeinin, (4) Numaralı Fıkrasıyla 9/7/1982 Tarihli ve 2692 Sayılı Sahil G0venlik Komutanlığı Kanunu'nun 7. Maddesine Eklenen On İkinci Fıkranın, (5) Numaralı Fıkrasıyla 10/3/1983 Tarihli ve 2803 Sayılı Jandarma Teşkilatı, G0rev ve Yetkileri Kanunu'nun 13. Maddesine Eklenen Yedinci Fıkranın, (6) Numaralı Fıkrasıyla 25/4/2000 Tarihli ve 4652 Sayılı Polis Y0ksek 0ğretim Kanunu'na Eklenen ek 3. Madde:

111. Davı konusu kuralarla y0ksek0ğretim 0ncesi ve y0ksek0ğretim d0zeyinde Millî Savunma Bakanlığı, Sahil G0venlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Polis Akademisi nant ve hususları eğitim g0r0c0kleriyle ilgili g0venlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılacağı d0zenlenmektedir.

112. Kural kapsamındaki kişiler, haklarında yapılacak g0venlik soruşturması ve arşiv araştırması nedeniyle eğitim hakkından, deccerisiyle kamu hizmetine girme hakkından hukuka uygun olmayan sınırlanmalarla mahrum kalabileceklerdir.

113. S0z konusu kuraların kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkına y0nelik sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır. Bu d0zenleme ile kişisel verilerin işlenmesi, kullanılması

ve konularını hususlarında tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanuni çerçeveye belirlenmemiş olup kuralları; belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir olduğu söylenemez.

114. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13., 20. ve 70. maddelerine aykırıdır.

R. 1325 sayılı Kanun'a eklenen ek II. maddede yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresi;

115. Davaya konu kuralda anılan maddeler uygulanmasına ilişkin hususlar ile söz konusu hizmetlerin yerine getirilmesinde diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarının usul ve esaslarının belirlenmesine ilişkin düzenleyici işlemin niteliğinde olan ve MİT tarafından hazırlanacak yönetmeliğin Cumhurbaşkanı'nın onayı ile yürürlüğe gireceği öngörülmüştür.

116. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu ilkeye yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamento'ya ait olması "*demokrasi rejimini benimseyen ayasal republiktelerde kaçınılmaz bir durumdur*" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "*Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak Anayasamızın 99 ve 129 nolu maddeleri hükümleri saklıdır.*" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnalar belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışındaki başka bir organa kullanılmaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasalaran kanun yapma yetkisinin devredilmesi, (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

117. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmeyi düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlanmış ve bağlayıcı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeler belirlenmez, ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun suretiyle sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmeyi düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirlenen maddesine aykırılık doğurur. (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

118. Kanun, özel huyara saygı hakkı kapsamında Anayasa'nın 20. maddesinin fişir 2 fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında kalan pek çok hususu ilgilendiren alanlarda MİT tarafından hazırlanan yönetmeliğin Cumhurbaşkanı'nın onayı ile yürürlüğe gireceğini düzenlemektedir.

119. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik sınırlama yapma yetkisinin yürütmeye bırakılmasında kanunla belirlenmesi geniken çerçeveye daha katı biçimde sınırlandırılması gerektiği açıktır. Kurulla anılan hakta sınırlandırma bakımından belirliliği sağlayabilecek nitelikte bir çerçeve çizilmediği sonucu na varmak gerekir.

120. Bu itibarla kural yasama yetkisinin devredilemezliği ve kanunilik ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

121. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 20. maddelerine aykırıdır.

S. 7078 Sayılı Kanun'un; 159. Maddesiyle 6191 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (3) Numaralı Fikrasının Değiştirilen (f) Bendinin, 160. Maddesiyle 6191 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin (1) Numaralı Fikrasına Eklenen (d) Bendinin ve (4) numaralı Fikrasına Eklenen (h) Bendi;

122. Kurullar, Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilecek sözleşmeli personelin bir sözleşme ile er adayı olarak göreve başlatılmaları için kural olarak arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasını a priori sonuçlanmasını gerekli kılmak, bu sürecin sonucunda yapılacak sözleşmeler bakımından güvenlik soruşturmasını durumsuz sonuçlanmasını ise sözleşmenin süresinden önce feshi nedenleri olarak belirtmek suretiyle kişisel verilerin korunması hakkı ile kamu hizmetine girme hakkına yönelik sınırlama getirmektedir.

123. Anayasa Mahkemesi yene dava konusu olan 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendini "mülhaz 26.10.1994 tarihli ve 4045 sayılı Kanun uyarınca yapılar, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması" yönünden incelenmiş güvenlik soruşturması sürecinde kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına, işlenmesine yönelik güvenceler ve temel hakler kanonik behrler meksizin bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesinin Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaştığı (AYM, E.2022/33, K.2022/67, 01/06/2022, § 14)

"24. 7315 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 121 numaralı fıkrasında yer alan "...güvenlik dereceleri bürümler ile..." ve "...kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler..." ibarelerinin Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine uygunluk derecesinde açıklanan gerekçeler ile 4. maddesinin (b), (c) ve (ç) bentleri, 5. maddesinin (a), (b) ve (c) bentleri, 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi, 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...irâhbarî faaliyetle kamu olmayan..." ibaresi ve (5) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

125. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 13., 20. ve 70. maddelerine aykırıdır.

126. Yukarıda açıklanan sebeplerle 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'nun dava konusu bazı fıkrası ve ibarelerinin Anayasa'ya aykırılıklarına dair maddemizin geçerliliği kararlarına istinad edilmiştir.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR